

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 april justerades.

§ 2 Anmälan om ordförande i EU-nämnden

Talmanen anmälde att *Jessica Rosencrantz* (M) valts till ordförande i EU-nämnden från och med den 17 maj.

§ 3 Meddelande om statsministerns frågestund

Talmanen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 23 maj kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Ulf Kristersson (M).

§ 4 Meddelande om särskild debatt om fortsatt stöd till Ukraina

Talmanen meddelade att på begäran av Socialdemokraternas partigrupp skulle en särskild debatt om fortsatt stöd till Ukraina anordnas *fre-dagen den 24 maj kl. 9.00*.

Från regeringen skulle försvarsminister Pål Jonson (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om särskild debatt om fortsatt stöd till Ukraina

Läget i Ukraina är akut. USA har nyligen lämnat ett historiskt stort stödpaket men det är uppenbart att det inte kommer att räcka.

Det vilar ett stort ansvar på EU:s medlemsländer att upprätthålla stödet både på kort och lång sikt. Det är avgörande för Sverige att kunna visa på ett fortsatt starkt svenskt stöd. Gentemot omvärlden och i synnerhet för den politiska ledningen i Ryssland och för det ukrainska folket.

Vi begär därför en särskild debatt i riksdagen för att klargöra riksdagspartiernas ställningstaganden i denna fråga.

Stockholm den 3 maj 2024

Lena Hallengren

Gruppledare Socialdemokraterna

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:753

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:753 Återkrav av skolpeng
av Rose-Marie Carlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 juni 2024.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet är på resa.

Stockholm den 16 maj 2024

Utbildningsdepartementet

Lotta Edholm

§ 6 Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU29

Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar (prop. 2023/24:110)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

§ 7 Samverkan om kontracykliska buffertvärden

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU31

Samverkan om kontracykliska buffertvärden (prop. 2023/24:65)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

*Riksrevisionens
rapport om nödnumret
112 – statens och SOS
Alarms hantering
av larm*

§ 8 Riksrevisionens rapport om nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU9

Riksrevisionens rapport om nödnumret 112 – statens och SOS Alarms
hantering av larm (skr. 2023/24:123)
föredrogs.

Anf. 1 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera Riksrevisionens rapport *Nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm*.

112 är hela svenska folkets nödnummer, och vi lär barnen i tidig ålder sätt att komma ihåg det. Numret är en avgörande pusselbit i vår krisberedskap och för att hantera olyckor och kriser i Sverige.

Riksrevisionen har i sin rapport riktat mycket tung kritik mot bolaget SOS Alarm. Den övergripande slutsatsen är att staten och bolaget inte ser till att larm till nödnumret hanteras effektivt. Riksrevisionen bedömer att det delvis beror på att regeringen inte i tillräcklig omfattning har utnyttjat sin möjlighet att följa upp och styra bolaget.

I sitt svar på rapporten svarar regeringen att man har vidtagit vissa åtgärder och att fler ska komma. Det tycker vi socialdemokrater är bra. Regeringen har i nuläget valt att inte gå vidare med att göra en författningsreglering. Det hade vi gärna varit med och diskuterat, men vi kommer inte att göra några yrkanden om det i dag. Vi är dock ganska oroliga över den kritik som har kommit och har därför lämnat ett särskilt yttrande.

Den allvarligaste kritiken i rapporten gäller att larmnumret inte fungerar jämnt över hela landet och att svarstiden är alldeles för lång. Detta måste man komma till rätta med. Det är vi alla överens om.

Uppdraget i fråga om 112 är mycket komplext. Jag har flera gånger suttit på medhörning med en operatör, och jag imponeras av professionaliteten och hur många olika ärenden som hanteras. Jag imponeras också av hur man hanterar alla de fel som uppstår. Det handlar om felringningar och andra materiella saker som kan bli fel. Larmoperatörerna tar emot över 4 miljoner samtal om året på 80 olika språk.

Vi socialdemokrater har frågat regionerna över hela landet hur de upplever att larmnumret fungerar, om de har avtal och hur de ser på det. Det finns väldigt spridda och olika uppfattningar, alltifrån dem som är mycket nöjda till dem som har lämnat avtalet och löser det i egen regi. Vi vill därför att det ska göras en större analys av detta. Vi vill följa det arbetet och se till att svarstiden förkortas.

Vi säger också att det inte är säkert att denna livsviktiga uppgift som SOS Alarm har hör hemma i ett vinstdrivande bolag. Vi är inte rädda för att återkomma med andra förslag. I tider av kris och otrygghet är det extra viktigt att ha kontroll på hela svenska folkets larmnummer och att hela svenska folket känner förtroende för det.

I dagsläget ställer vi oss ändå bakom regeringens förslag att Riksrevisionens rapport ska vara slutbehandlad, men vi avser alltså att följa upp och möjligen återkomma om styrningen av bolaget.

Anf. 2 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Riksrevisionens rapport *Nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm* ska vi prata lite om i dag.

Vi sverigedemokrater har i betänkandet gjort ett särskilt yttrande, men i övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet FöU9.

I tider av kris och otrygghet är det extra viktigt att medborgarna känner förtroende för den alarmeringsfunktion som SOS Alarm är satt att sköta. Riksrevisionen har riktat hård kritik mot bolagets larmhantering, som inte anses vara effektiv.

Det är även av stor vikt att svarstider upprätthålls över tid och att tillräckliga resurser finns i händelse av kris eller krig. Enligt statens avtal med SOS Alarm får den genomsnittliga svarstiden för nödnumret 112 inte överstiga 8 sekunder. Nu har vi fått till oss från SOS Alarm att de uppnår kraven. Det är glädjande, herr talman. Och vi tycker att det är en självklarhet att man ska fortsätta nå målet för svarstiden i framtiden.

Detta är dock inte allt SOS Alarm ska klara av. Utifrån Riksrevisionens rapport är det klart och tydligt att SOS Alarm måste ha tillräckligt med medel för att kunna möta de allt större krav som ställs ur beredskapsperspektiv. Det handlar till exempel om skydd av anläggningar, 112-appen etcetera.

Riksrevisionen bedömer även att MSB:s tillsyn av SOS Alarms verksamhet och regeringens styrning av bolaget inte heller är effektiva. I dag saknas en särskild författningsreglering av den samhällsviktiga alarmeringsfunktionen. Man menar att det leder till otydligheter när det gäller ansvar, roller och skyldigheter. Riksrevisionen ger därför regeringen rekommendationen att ta fram förslag till författningsreglering av alarmeringstjänsten och dess mål, för att främja måluppfyllelse, stärka tillsynen och förtydliga ansvarsfördelningen mellan SOS Alarm och hjälporganen.

Herr talman! Vi sverigedemokrater instämmer i Riksrevisionens rekommendation och menar att en författningsreglering bör ersätta avtalsregleringen, vilket en utredning föreslog redan 2018. I avvaktan på en eventuell författningsreglering lämnar Riksrevisionen en rad rekommendationer till regeringen. Det handlar om översyn av MSB:s tillsynsuppdrag, justering av alarmeringsavtalet med SOS Alarm och att utnyttja de befintliga möjligheter som regeringen har för att kräva in ändamålsenliga underlag från SOS Alarm.

Regeringen svarar i sin skrivelse att man välkomnar granskningen och instämmer i delar av Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar. Regeringen anser också att tillsynen och kontrollen av bolagets verksamheter kan förbättras genom utveckling inom ramen för MSB:s befintliga uppdrag och regeringens uppföljning. Regeringen menar att då alarmeringsavtalet mellan SOS Alarm och staten reviderades i december 2023 med bland annat nya regler om att de avtal som bolaget ingår med hjälporgan inte ska inverka negativt på 112-tjänstens måluppfyllelse tillgodoser man Riksrevisionens rekommendation i denna del.

Herr talman! Regeringen skriver också att man kommer att fortsätta att noggrant följa utvecklingen, med särskilt fokus på svarstiderna för 112 och andra aktuella frågor, och följa upp andra iakttagelser som Riksrevisionen har lyft fram, exempelvis antalet samtal med mycket långa svarstider samt att det finns systematiska variationer i svarstiderna.

Herr talman! Om den positiva utvecklingen för 112-verksamheten inte fortsätter kommer regeringen, enligt sitt svar i skrivelsen, som jag nämnde tidigare att överväga fler åtgärder, exempelvis författningsreglering eller förnyad översyn av alarmeringsavtalet.

Herr talman! Som vi hör är SOS Alarms uppdrag komplext, och för att kunna hantera kriser, olyckor och hög belastning krävs en robust organisation som fungerar väl över tid. Bolaget behöver bättre förutsättningar när det gäller att kunna planera över tid. Kriser kan slå till när som helst, och SOS Alarm står i den första linjen, herr talman. SOS Alarm har en viktig roll i det civila försvaret och måste framöver utformas för att och öva på att vara en del av totalförsvaret, i fred såväl som i krig.

Vi sverigedemokrater anser att den samhällsviktiga verksamhet som SOS Alarm är satt att hantera inte nödvändigtvis bäst utövas av ett vinstdrivande aktiebolag med ett flertal verksamheter.

Herr talman! Fram till 1994 finansierades bolaget med anslag för att 1995 bli ett vinstinriktat företag. Man kan ställa sig frågan om det är riktigt

att en så för Sveriges beredskap och säkerhet viktig verksamhet som den som SOS Alarm bedriver är beroende av inkomster från andra av företagets verksamheter. Vi sverigedemokrater menar att det kan finnas anledning att överväga i vilken form verksamheten bäst fungerar.

Med beaktande av regeringens svar kommer vi att följa utvecklingen noggrant, och om problem kvarstår är vi beredda att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa verksamheten. Vi får inte glömma hur viktigt SOS Alarm är för vårt land, så vi sverigedemokrater ser med tillförsikt fram emot att utvecklingen fortsätter i samma riktning.

Anf. 3 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Vad härligt att få vara i kammaren en måndag! Det händer inte så ofta. Solen skiner och här är vi.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande FöU9.

Vi är här för att tala om Riksrevisionens rapport om nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm. Jag är ett stort fan av Riksrevisionens granskningar. Jag tycker att det oftast är bra rapporter som kan bidra till förbättring. Om jag inte visste hur mycket som förbättrats hos SOS Alarm det senaste året hade jag varit allvarligt bekymrad då denna rapport visar på väldigt stora brister.

Den övergripande slutsatsen är att staten och bolaget SOS Alarm inte ser till att larm till nödnumret 112 hanteras effektivt. Det är viktigt att målet på högst 8 sekunders medelsvarstid för nödnumret 112 uppfylls. Regeringen har höjt ersättningen till bolaget just i syfte att stärka och säkra verksamheten.

Rapporten är avgränsad till tiden fram till den 1 oktober 2023. Det var precis i den vevan som SOS Alarm genom hårt och idogt arbete lyckades trycka tillbaka och minska svarstiderna till 8 sekunder. SOS Alarm hantade förra året 4,1 miljoner samtal till nödnumret 112. Det är fler samtal än någonsin, och samtidigt har svarstiderna minskat med 57 procent. Det är fantastiskt.

Krig i vårt närområde, eskalerande gängkonflikter, översvämningar och extremväder är några exempel på de händelser som berörde 112-verksamheten under 2023. Samtidigt som trycket har varit högre än någonsin har SOS Alarm genomfört ett omfattande förändringsarbete som givit kraftigt förbättrade svarstider. Bolaget ligger sedan september 2023 under det nationella målet på 8 sekunder i svarstid och har i dag rekordhög medarbetarstolthet, 97 procent.

Ett problem är dock, herr talman, att av de ungefär 4,1 miljoner samtal som inkom 2023 kom 1,3 miljoner från personer utan hjälpbehov; det var alltså felringningar. Ytterligare en halv miljon samtal inkom i form av fickringningar eller andra typer av anrop där inringaren lagt på innan man svarade. Felringningar till det nationella nödnumret är tyvärr ett växande problem. Eftersom de också läggs i den vanliga kön blir telefonkön såklart längre. Detta blir ett problem i nödsituationer, då det är akut fara för liv, egendom eller miljö.

Jag passar därför på att lyfta upp och påminna om vikten av att ringa rätt nummer när olyckan är framme. Nödnumret 112 används i akuta situationer då det är fara för liv, egendom eller miljö. Annars är det 113 13 för att få eller lämna information vid allvarliga olyckor och kriser eller 114 14

för att få kontakt med polisen gällande anmälan, tips eller upplysningar. Vid sjukdom är det 1177.

Tillbaka till Riksrevisionens granskning. Utifrån de brister de sett rekommenderar de ett antal förslag på förbättringar, inte minst vad gäller styrning och ledning. Regeringen bedömer i likhet med Riksrevisionen att tillsynen och kontrollen av bolagets verksamhet kan utvecklas. Detta kan ske dels inom ramen för MSB:s nuvarande uppdrag, dels genom regeringens löpande uppföljning av verksamheten. Regeringen delar dock inte Riksrevisionens bedömning att MSB bör få möjlighet att utkräva åtgärder av SOS Alarm vid konstaterade brister. Det bör enligt regeringen även fortsättningsvis vara regeringen som beslutar om eventuella åtgärder med anledning av brister som framkommer vid MSB:s tillsyn och kontroll av bolaget.

SOS Alarm ska enligt målet i ägaranvisningen ha en medelsvarstid på högst 8 sekunder för nödnumret 112. Det är oerhört viktigt, och regeringen framhåller att detta mål är en viktig fråga för regeringen, som följs upp löpande och som används som resultatindikator i budgetpropositionen. Jag tror att vi över partigränserna är överens om att detta är viktigt och att vi gemensamt kommer att följa upp det löpande även i utskottet.

Tioårsperioden fram till 2019 präglades av svårigheter att uppnå målet för medelsvarstiden. När covid-19-pandemins första smittvåg nådde Sverige i februari 2020 medförde det såklart mycket stora påfrestningar för hela samhället. Antalet samtal till SOS Alarm ökade kraftigt samtidigt som sjukfrånvaron hos bolagets larmoperatörer steg. Arbetssituationen för den operativa personalen i tjänst blev mycket ansträngd, med resultatet att personalomsättningen ökade. Då måste man naturligtvis utbilda ny personal, och det tar tid.

Man lämnade vid flera tillfällen en begäran till regeringen om ökad ersättning från staten för att kunna rekrytera och utbilda fler larmoperatörer. Med anledning av detta tillfördes SOS Alarm 15 miljoner kronor 2020, 15 miljoner 2021 och 20 miljoner i extra ersättning 2022 för att bolaget skulle kunna vidta åtgärder i det exceptionella läget. Mot bakgrund av det drastiskt försämrade säkerhetspolitiska läget har man dessutom fått 25 miljoner extra under 2022. För 2023 ökades ersättningen med 45 miljoner per år för att SOS Alarm ska kunna upprätthålla verksamhet och förmåga. Detta visar verkligen att vi tycker att SOS Alarm är viktigt.

Arbetet med att rekrytera och utbilda nya larmoperatörer i syfte att sänka svarstiderna för 112-samtal har även efter pandemin lett till ökade kostnader för SOS Alarm, och bolaget tillfördes därför 37,5 miljoner i höst-ändringsbudgeten 2023.

I september fick bolaget en ny vd, och man har också under 2022–2023 förändrat organisationen. Man har haft ett utvecklingsarbete under den nya ledningen. Vi kan se att vidtagna åtgärder började ge effekt under 2023, och den 5 februari i år, 2024, var årets ackumulerade medelsvarstid 5,8 sekunder. Med nuvarande utveckling bör bolaget enligt regeringen kunna uppnå målet för medelsvarstiden under 2024.

Herr talman! Riksrevisionen har i sin rapport inte redovisat uppgifter efter den 1 oktober 2023, men den positiva utveckling som skett efter den tiden borde egentligen inkluderas i den övergripande bedömningen. De problem som har varit med svarstiderna har i stor utsträckning sin förkla-

ring i pandemins effekter både på samhället i stort och på bolagets verksamheter.

Om jag från början var bekymrad när jag läste rapporten har jag nu både sett andra rapporter och varit på studiebesök hos SOS Alarm, och jag ser att man är på väg åt rätt håll. Jag känner mig trygg i detta och vill i dag passa på att tacka alla larmoperatörer runt om i Sverige för det fantastiska jobb de gör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

§ 9 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU16
Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (prop. 2023/24:79)
föredrogs.

Anf. 4 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Sverige har sedan tolv år tillbaka en försöksverksamhet i grundskolan, i praktiken högstadiet, och i gymnasiet. Det innebär att det på ett trettiotal skolor i Sverige finns spetsklasser. Det betyder att de elever som läser i en sådan klass i grundskolan i praktiken läser på gymnasienivå, och på gymnasiet läser man i betydligt snabbare takt än i ett vanligt nationellt gymnasieprogram. Det finns i naturvetenskapliga ämnen, samhällsorienterande ämnen och även i vissa språk.

Detta är jättebra. Vi införde det när vi hade en alliansregering. Det var 2012 som det trädde i kraft. Det har varit en försöksverksamhet. Vår ambition från Liberalernas sida har hela tiden varit att det ska bli permanent. Det är vår uppfattning. Vi ser också på de utvärderingar och enkäter som görs att man är väldigt positiv till detta.

Det finns en grupp elever i svensk skola som är väldigt högpresterande. De måste få mer tuggmotstånd och större utmaningar och möjligheter än de ofta får i den vanliga klassen, om jag uttrycker mig på det sättet. Spetsklasserna ger en möjlighet för elever som är väldigt duktiga. Ofta krävs inträdesprov för att man ska bli antagen till en sådan utbildning.

Redan när mitt parti och Centerpartiet hade en budgetsamverkan med Socialdemokraterna och Miljöpartiet – alltså det som kallades januariavtalet – hade vi ambitionen att göra spetsklasserna permanenta, men det blev inte så, för avtalet sprack i förtid. Men nu går regeringen fram med en proposition så att de ska kunna bli permanenta. Från Liberalernas sida tycker vi att det är väldigt viktigt.

Förslaget i propositionen innebär också att man ska kunna läsa vissa ämnen på gymnasial nivå i grundskolan. Vi öppnar alltså även för detta. I Regeringskansliet bereder man nu detta och arbetar med hur olika bestämmelser ska utformas för dem som ska kunna bedriva dessa utbildningar. En skola eller en kommun ska kunna göra en ansökan om detta hos Skolverket, och då är det förstås viktigt hur bestämmelserna ser ut, så att detta inte urvattnas utan att vi tvärtom har väldigt höga ambitioner.

De elever som är väldigt duktiga och högpresterande ska ges möjlighet att gå i en spetsklass. Till syvende och sist handlar det om Sverige och om

Prot. 2023/24:117
20 maj

*Riksrevisionens
rapport om nödnumret
112 – statens och SOS
Alarms hantering*

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

vår framtid som innovationsland. Att vi har duktiga ungdomar som behöver få mer utmaningar i skolan ska definitivt inte ställas i motsats till andra som behöver viktiga insatser i skolan, till exempel elever som behöver mer stöd och så vidare. De ska också få det.

Från Liberalernas sida handlar detta om vår syn på kunskap och utbildning – att varje elev, varje barn och varje ungdom hela tiden ska kunna få nya utmaningar och att vi ska ha höga ambitioner – och också om en människosyn där vi inte vill stöpa alla i samma form. Vi har i dag en skola där vi vet att en del elever behöver mer stöd, men det finns också en del elever som kan gå snabbare fram. Det är bakgrunden till propositionen.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 5 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Den del av propositionen som rör inrättandet av permanenta och riksrekryterande spetsutbildningar anser Vänsterpartiet är bristfälligt beredd. Det saknas avgörande riskbedömningar, avgränsningar och konsekvensanalyser. Vänsterpartiet tycker inte heller att man har tagit hänsyn till rekommendationerna från Skolverkets tidigare rapporter förutom den som rör att permanenta utbildningarna. Detta är kanske egentligen inte så märkligt, för det skulle ju innebära att man utvidgar marknadsskolan, som Liberalerna och regeringen i stort inte verkar ha något emot. Man definierar inte heller vilken målgrupp som ska gynnas av förslaget.

Förslagen om att inrätta särskilda riksrekryterande spetsutbildningar har inte heller ingått i den promemoria som har remitterats till en bredare grupp, utan det har tillkommit i efterhand. Få aktörer och remissinstanser har därmed beretts tillfälle att yttra sig om förslaget. Det är bara att titta i remissvaren.

Nu är ledamoten Fredrik Malm ordförande i utbildningsutskottet. Min fråga är: Tycker ledamoten att det förslag som nu presenteras är bra berett av regeringen?

Anf. 6 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag har noterat att det finns en del kritik som i huvudsak inriktar sig på process- och beredningsfrågor. I praktiken är det väl bättre om man är uppriktig från Vänsterpartiets sida och säger att man inte ville ha detta. Man tycker att det bidrar till ökad ojämlikhet i samhället att de elever som är mest högpresterande och lär sig snabbast får mer tuggmotstånd.

Detta utmanar Vänsterpartiets hela syn på skolan, på samhället och på människor. Vi har olika uppfattningar här.

Från Liberalernas sida utgår vi från den enskilda individen – den enskilda eleven i det här fallet. Om en elev är väldigt duktig på till exempel matematik och teknik ska den eleven med det här förslaget kunna söka till en riksrekryterande utbildning i en spetsklass. Annars riskerar de här barnen och ungdomarna bara att hållas tillbaka. De lär sig på nolltid, och skolan blir ingen utmaning för dem.

Detta är Vänsterpartiet i grund och botten emot, herr talman, men de lindar in det och säger att förslaget är dåligt berett eller att det är en otydlig målgrupp. Målgruppen är inte alls otydlig i detta! Målgruppen är ju de som söker en sådan här utbildning. Att på förhand definiera den är egentligen

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

inte möjligt eller önskvärt. Det är de ungdomar som söker utbildningen. De kriterier som ska gälla för antagning och sådant bereds nu i Regeringskansliet. Allting kan inte stå i skollagen, utan man tar fram olika typer av bestämmelser.

Jag har väldigt svårt att förstå Vänsterpartiets kritik. Lagrådet har inte haft några invändningar. De allra flesta remissinstanser är positiva. Det är en helt sedvanlig lagprodukt. Sedan är Vänsterpartiet av ideologiska skäl emot detta. Det kan jag förstå, men jag tycker att det är ett bra förslag.

Anf. 7 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten Fredrik Malm inte svarade på min fråga. Tycker han att förslaget är bra berett?

Fredrik Malm säger att Vänsterpartiet på något sätt skulle vara emot att alla elever ska få en likvärdig skolgång. Det stämmer inte. Vänsterpartiet har inte sagt något om att elever som har det svårt i skolan eller elever som behöver större utmaningar och behöver läsa på en mer fördjupad nivå inte ska få en likvärdig skolgång.

Det Skolverket i över tio år har pekat på i sina rapporter om dessa spetsutbildningar är att man inte är emot att permanenta dem men att de problem som finns med dagens försöksverksamheter måste åtgärdas. Men detta nämner inte regeringen. Problem som flera grund- och gymnasieskolor tar upp är att spetsutbildning kostar mer än annan utbildning, vilket beror på utökad undervisningstid, att klasser inte alltid är fulla, att undervisning sker i mindre grupp än helklass, att man får ökade kostnader för personal och undervisningsmaterial och så vidare. Ett annat problem är urvalsprocessen och vad som ger exempelvis en grundskoleelev rätt att få läsa en gymnasiekurs i matematik. Här finns en risk att subjektiva intressen spelar in. Möjligheten att erbjuda elevboende är också ett problem.

Om regeringen hade tagit hänsyn till Skolverkets tidigare rapporter och rekommendationer, utöver den som rör att permanenta utbildningarna, hade man kunnat presentera ett mycket bättre förslag. Men det har regeringen inte gjort. Jag frågar därför igen: Tycker ledamoten inte att något borde ha gjorts annorlunda när propositionen togs fram?

Anf. 8 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det är nästan lite rörande med Vänsterpartiets stora engagemang för att rätta till bristerna i detta system. Sanningen är att Vänsterpartiet har varit emot detta från dag ett. Å ena sidan säger man att detta kommer att bli marknadsskola och att en massa aktörer kommer att gå in i syfte att göra vinst. Å andra sidan säger man att utbildningarna är dyra och kräver mer resurser. Ja, det kräver definitivt ett engagemang från skolan. Det ställs höga krav, och det är ju hela poängen med spetsklasserna. Statsbidraget för dessa utbildningar täcker väl inte alla kostnader men är på någonstans mellan 20 miljoner och 30 miljoner kronor för i år.

Herr talman! Ger vi denna utbildningsform en fastare struktur blir det tydligare för dem som driver spetsklasserna vad som gäller. Då slipper de oförutsägbarheten och osäkerheten. Med en försöksverksamhet vet de ju inte om till exempel Vänsterpartiet i en framtida regering stoppar den. Blir den permanent ges också större möjlighet till uppföljning, och finns det brister i systemet ska de givetvis rättas till.

Kärnan i detta är dock att vi har en grupp elever som är väldigt duktiga i skolan, lär sig snabbt och skulle må bra av att befinna sig i en intellektuell miljö där de får mer utmaningar och kan ta höjd för att lära sig ännu mer framöver.

Anf. 9 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag anser att ett grundkrav för en proposition om en helt ny skolform ska vara att den definierar vilka elever som ska gå i denna skolform. Fredrik Malm gör det väldigt enkelt för sig och säger att de som söker är målgruppen. I regeringens proposition talas det om 0,1 procent av eleverna i en årskull men också om 20 procent av eleverna i en årskull. Det spelar ju en viss roll för hur systemet ska fungera i praktiken om det är det ena eller det andra som gäller eller om det till och med är så att alla som söker är målgruppen. Vilken är egentligen målgruppen, Fredrik Malm?

För att ytterligare visa hur illa genomtänkt och konstigt förslaget är ska jag ställa ännu en fråga. När en elev blir antagen till en spetsutbildning i ett ämne ska spetsutbildningshuvudmannen upphandla en skolgång för eleven någon annanstans i landet med en annan huvudman. Om huvudmännen inte kommer överens, vilken rätt har då eleven att läsa klart spetsutbildningen? Och vem ska lösa tvisten om vem som ska betala vad för eleven? Denna grundläggande information saknas helt i regeringens proposition, och jag tänker att det är ganska angeläget att reda ut detta innan vi tar beslut.

Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag noterade tidigare Vänsterpartiets invändningar, och nu noterar jag Socialdemokraternas invändningar och säger samma sak: I grund och botten är detta ert sätt att säga att ni inte vill ge de duktiga eleverna denna möjlighet eftersom det hotar er grundsyn på svensk skola. Detta är klassiskt, och det finns till och med ett uttryck för det i Sverige: jantelagen. Socialdemokraternas grunduppfattning är att om en elev som är väldigt duktig tillåts gå snabbare fram äventyrar detta det stora elevkollektivets möjligheter att utvecklas i skolan. Jag är helt emot den grunduppfattningen och menar att varje elev måste mötas av så höga förväntningar som möjligt i svensk skola.

Försöksverksamheten har funnits i tolv år, och nu vill vi göra den permanent. I Regeringskansliet bereds de olika bestämmelserna för exempelvis inträdesprov och sådant avtalsmässigt som Åsa Westlund nämner, till exempel vad som händer om en elev läser halva tiden och sedan vill återgå till en vanlig klass. Det finns säkert en del man måste titta närmare på, men försöksverksamheten har ju funnits i tolv år. Nu gör vi den permanent, vilket jag är väldigt positiv till.

Avslutningsvis: Målgruppen blir de elever som söker dessa utbildningar. Regeringen får återkomma till var ribban ska ligga gällande förkunskapskrav för att kunna bli antagen.

Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag blir faktiskt bedrövad. Vi diskuterar inte att permanenta försöksverksamheten utan att regeringen inrättar en helt ny skolform, och regeringsunderlaget verkar inte ens ha förstått det.

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

Liberalerna samarbetar numera med ett parti som bedriver en trollfabrik. Ett välkänt förfaringssätt när man inte kan argumentera för sin ståndpunkt är att hitta på en ståndpunkt som motståndaren inte har och argumentera mot den. Det är exakt det Fredrik Malm gör nu.

Fredrik Malm svarar inte på någon av mina ganska grundläggande frågor. Vilka elever ska gå i denna skolform? Tidigare sa Fredrik Malm att det inte behöver definieras i skollagen. Men det gör det ju för andra skolformer. Varför inte för denna?

Fredrik Malm hittar också på att Socialdemokraterna egentligen är emot hela denna idé. Men sanningen är att vi under januarisamarbetet inrättade möjligheten till denna försöksverksamhet, och vi ställer oss bakom de utredda och färdigbehandlade förslag regeringen har lagt fram för att garantera att elever över hela landet ska kunna springa före och utvecklas snabbare. Men vi säger nej till väldigt framhastade förslag som riskerar att spä på dagens situation där vinstdrivande aktörer försöker plocka russin ur kakan och leverera en undermålig kvalitet för eleverna.

Jag ger Fredrik Malm en chans till. Vilka är det som ska gå i denna skolform? Det spelar ändå viss roll för riksdagen som institution om det är 20 procent eller 50 procent av Sveriges elever som ska gå i denna skolform? Det måste väl ändå gå att svara på.

Den andra frågan är: Vilken rätt har elever när det finns en diskrepans gällande vem som äger ansvaret för att de ska få den utbildning de har antagits till?

Det är två grundläggande saker som regeringen inte svarar på i propositionen. Fredrik Malm får en chans till.

Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Vi inrättar en helt ny skolform, säger Socialdemokraterna. Så är det inte riktigt. Den försöksverksamhet som har funnits i tolv år motsvarar för grundskolan ungefär 750 elever om alla de här 25 skolorna har ett tak på 30 elever. En årskull i Sverige består av drygt 100 000 ungdomar, och det är alltså 750 i varje årskull som i dag har möjlighet att gå i en sådan här spetsklass.

Det tycker jag är lite lite, herr talman. Jag skulle gärna se fler sådana här spetsklasser, för det är uppenbart att vi har ungdomar i Sverige som skulle må bra av att gå i en sådan klass och verkligen få de utmaningarna i sin skolgång.

I förslaget ser man också att det genomgående handlar om att det ska finnas en möjlighet att gå i en sådan här klass. Om man går på högstadiet ska man inte behöva flytta till en annan stad, utan möjlighet ska ges till entreprenadlösningar och annat för att man i alla fall ska kunna läsa in vissa ämnen i en snabbare takt och bo kvar hemma hos sina föräldrar på hemorten.

Åsa Westlund talar om låg kvalitet. Det förstår jag inte, herr talman. Hela poängen med detta är ju att vi ska ha hög kvalitet i den här undervisningen som riktar sig till de elever som är väldigt högpresterande för att ge dem möjlighet att utvecklas mer i skolan.

Varje gång sådana här frågor kommer upp skruvar Socialdemokraterna lite på sig. De tycker att det är okej att elever som är duktiga på att sjunga kan gå i Adolf Fredriks musikklasser eller att de som är duktiga på idrott kan gå på ett riksiddrottsgymnasium. Men om man är bra på matematik?

Om man är bra på svenska och humaniora, ska man inte kunna gå i en spetsklass då? Handlar det bara om idrott och musik? Varför inte också teoretiska ämnen?

(Applåder)

Anf. 13 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet tycker att det i sak är väldigt bra att det finns möjlighet för elever som har en extra begåvning och skicklighet att få stimulans och läsa på en nivå som motsvarar deras möjligheter. I sak är vi alltså eniga med regeringen om att det här är en angelägen proposition.

Man kan säga att det finns två saker att tänka på när man lägger fram lagförslag och propositioner. Det ena är att göra rätt saker. Här tycker vi att regeringen har gjort rätt sak. Det andra är att göra sakerna rätt, och då börjar det bli problematiskt.

Jag är också inne på det Socialdemokraternas ledamot undrade kring hur stor reformen egentligen är. Det talas alltså om en målgrupp på mellan 0,1 och 20 procent för en ny skolform där vi inte riktigt vet hur många som kommer att beröras, hur mycket det kommer att kosta eller hur finansieringen ska gå till.

Vi finner det olyckligt att man lägger ett halvfärdigt förslag på riksdagens bord. Jag skulle gärna vilja att ledamoten Fredrik Malm ytterligare kommenterar följande: Hur stor är den här reformen? Vad kommer det att kosta den svenska staten? Hur många elever kommer att beröras?

En helt ny skolform ska introduceras och bli en del av svensk lag. Den 2 juli ska lagen träda i kraft, och till hösten är det tänkt att systemet ska börja fungera. Men det är oerhört många oklarheter kvar. Hur stor är reformen?

Anf. 14 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! I grundskolan handlar det här, som jag nämnde, om lite mer än 700 elever. Omfattningen är snarlik på gymnasiet. Dessa klasser har bedrivits som försöksverksamheter som regeringar har förlängt, och man är alltid lite orolig för om verksamheten kommer att förlängas så att man kan göra ett nytt intag för hösten och så vidare. Man har alltid levt i en viss osäkerhet.

Denna försöksverksamhet blir nu permanent, och eftersom vi ser att det finns väldigt många duktiga, engagerade, högpresterande och intelligenta ungdomar som också borde beredas möjlighet att gå i en sådan här klass tycker vi att det borde finnas möjligheter för ytterligare ett antal sådana här klasser. Vi öppnar därför upp för att ytterligare sådana klasser kan startas. Regelverket för detta förbereds nu inom Regeringskansliet, och ansvarig myndighet blir Skolverket.

Det här tolkar oppositionen som att var femte elev kommer att gå i en spetsklass. Ja – om det vore så att 20 procent av Sveriges ungdomar presterar så pass bra vore det ju en sak. Min bild är att det kommer att vara betydligt färre än så. Vi talar i dag om 1 500 ungdomar som går i sådana här spetsklasser. Men vi öppnar också upp för att man ska kunna läsa vissa ämnen i en snabbare takt i grundskolan.

Problemet, herr talman, är Centerpartiets. Till skillnad från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet säger ju Centerpartiet att man tycker att det här i sak är bra. Men efter nästa val vill Centerpartiet regera med Social-

demokraterna och Vänsterpartiet, som vill riva upp allt det här. I sin reservation vill de avslå hela propositionen. Det blir nog lite bekymmersamt för Centern att få ihop det där, tror jag.

Anf. 15 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Där fick vi även lite spelteori på köpet!

Vår invändning handlar om hur regeringen bereder ärendena och specifikt det här ärendet om en ny skolform att läsa i snabbare takt upp på högre nivå.

”Dagens stora samhällsutmaningar kräver långsiktiga och genomtänkta politiska beslut. Därför ser Saco och de 21 Sacoförbunden med oro på hur utrednings- och remissväsendet urholkas. Risken är uppenbar att vi får dåligt underbyggda lagar som inte går att tillämpa på de problem de är tänkta att lösa.”

Detta säger Saco, och det är ganska på pricken även Centerpartiets kritik. Här har vi en efterlängtd reform för att ge möjlighet att studera på högre nivå, men så finns det en uppenbar risk att det blir pannkaka av allting, herr talman. Vi vet inte hur det kommer att bli. Den 2 juli ska detta bli lag. Till hösten ska myndigheter, kommuner och skolor arbeta efter den nya lagen.

Vi finner det obegripligt att man kan lägga ett förslag på riksdagens bord som inte är färdigberett. Vi vet inte ens storleken på reformen. Hur många kommer att beröras? Hur mycket pengar kommer att krävas? Hur stor är finansieringen?

Ser Fredrik Malm några problem med att det har gått för snabbt och att det är en ofärdig produkt som riksdagen tvingas ta beslut om? Det är egentligen det som är den centrala kritiken.

Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det blir lite tröttsamt, det här. Vi har haft en försöksverksamhet som har rullat i tolv år. Denna verksamhet gör vi nu permanent. Då säger Centerpartiet att det kommer att bli pannkaka av alltihop.

Vi öppnar alltså upp för att man kan ansöka om att få starta en sådan här utbildning. Det kommer att bli pannkaka av alltihop, säger Centerpartiet, och målgruppen är för svagt definierad. Men det är den inte. Målgruppen är ju de som söker till de här utbildningarna. Finns det plats och man klarar antagningskraven kommer man in.

Jag kan inte förstå, herr talman, att det i Sverige inte är några som helst problem att unga personer som är väldigt duktiga på fotboll kan spela i akademier och gå fotbollsgymnasium. Är du väldigt duktig på simning kan du gå simgymnasium. Är du duktig på att sjunga kan du gå i musikklass med riksintag.

När det handlar om idrott och musik får man vara hur duktig som helst. Då ska man pressas. Alla ska bli nästa Zlatan och så vidare. Men när det handlar om teoretiska ämnen börjar det alltid skava lite hos vänstersidan, herr talman. Är det här verkligen bra? Borde vi? När jag växte upp, herr talman, var det frågan om allmän och särskild matte som man menade utmanade hela jämlikheten i Sverige och så vidare.

I skollagen, vårt viktigaste lagstiftningsdokument för skolan, framgår mycket tydligt att elever ska ges stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Vad propositionen gör nu, herr talman, är att ge våra huvudmän

bättre möjligheter att leva upp till skyldigheten. Huvudmännen har ansvar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt. Nu ger vi dem ytterligare möjligheter. Det är frivilligt att vara med, och det är frivilligt att söka utbildningarna. Det är ju jättebra.

(Applåder)

Anf. 17 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna nummer 1 och 3.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill bygga en skola där ingen elev halkar efter eller hålls tillbaka. Av skollagen framgår redan i dag att alla barn och elever har rätt till ledning och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Detta innebär att barn ska ges förutsättningar att lyckas oavsett vilka de är, var de kommer från eller vilken skola de går i.

Skolan ska alltså se till att elever som behöver extrastöd får det och säkerställa att extra utmaningar ges till de elever som kan och vill springa före. Tyvärr brister det i dag ofta i båda ändarna. Många elever får varken det stöd de behöver eller den utmaning de behöver i dagens skola. Avgörande för att fler ska få det är att skolan får tillräckligt med ekonomiska resurser och att skolan organiseras på ett sätt som gör att så mycket som möjligt av resurserna verkligen går till undervisning. Men det krävs också vissa statliga regelförändringar.

Under den förra mandatperioden arbetade den socialdemokratiskt ledda regeringen för att elever i fler skolformer lättare ska få läsa i snabbare takt och på en högre nivå. Delar av förslagen tas nu vidare av regeringen. De delar som handlar om att förtydliga och möjliggöra för elever både i grundskolor och i gymnasier att inom ramen för ordinarie skola läsa i snabbare takt och på högre nivå ställer vi oss bakom.

Herr talman! När det gäller regeringens förslag om riksrekryterande spetsutbildningar är det tyvärr en annan sak. Vi socialdemokrater anser att rätt utformade riksrekryterande spetsutbildningar skulle vara ett sätt för fler elever att kunna läsa på en mer utmanande nivå, inte minst på gymnasiet. Det är angeläget att ge särbegåvade barn, som ofta far illa i svensk skola, en bättre skolgång än vad de får i dag. Men det förslag som regeringen nu har lagt fram på riksdagens bord är så bristfälligt att vi socialdemokrater inte står bakom det. Skälen är följande.

Den del av propositionen som rör inrättandet av permanenta och riksrekryterande spetsutbildningar är både bristfälligt beredd och utformad på ett sätt som riskerar att förstärka de kvalitetsproblem som vi redan ser i svensk skola. Propositionen behandlar ingenstans den uppenbara risk för utökad marknadsisering och vinstjakt som regeringens förslag skulle leda till.

Vinstdrivande skolor använder redan i dag orättvisa kösystem och betygsfiffel som marknadsföring för att höja sin status och attrahera lönsamma elever. Trots att regeringen i praktiken föreslår att ett helt nytt och obegränsat marknadssystem för spetsutbildningar ska öppnas saknas riskbedömningar, avgränsningar och konsekvensanalyser av hur detta kommer att fungera i ett system med vinstdrivande aktörer.

Ingenstans i propositionen berörs de risker och särskilda utmaningar som förslaget kan innebära i ett system där det inte är elevernas bästa som är avgörande för alla aktörer utan just vinstintresset. Trots återkommande

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

rapporter om hur fristående skolor agerar för att öka lönsamheten på bekostnad av kvaliteten i elevernas utbildning bortser regeringen från att många huvudmän har vinst som främsta syfte.

Det finns fler allvarliga brister i beredningen av propositionen. Förslagen om att inrätta särskilda riksrekryterande spetsutbildningar har inte ingått i den promemoria som har remitterats till en bredare grupp, utan de har tillkommit i efterhand. Få aktörer har därmed beretts tillfälle att yttra sig om förslaget. Många har säkert, precis som vi har hört tidigare, tolkat det som att det är en permanentning av försöksverksamheten, varken mer eller mindre. Men så är det inte, utan här föreslår regeringen en helt ny skolform.

En annan fatal brist är att målgruppen för de riksrekryterande spetsutbildningarna inte definieras i regeringens förslag. Det framgår alltså inte av regeringens förslag om målgruppen för spetsutbildningen är de 20 procent av eleverna som beskrivs som högpresterande eller de 0,1–0,5 procent som beskrivs som extremt begåvade. Det står inte heller hur eleverna ska väljas ut.

Eftersom målgruppen inte är definierad är det helt omöjligt för riksdagen att utifrån förslaget få en bild av hur detta kommer att påverka elevernas kunskapsinhämtning och det svenska skolsystemet i stort. Vi socialdemokrater anser att riksdagen inte kan fatta beslut om en ny utbildningsform utan att ens veta vilken målgrupp den nya skolformen ska ha.

En annan brist är att det finns en uppenbar risk för kvalitetsproblem. Regeringens val att tillåta att merparten av en elevs utbildning, alla ämnen utom ett, ska upphandlas på en annan ort än där huvudmannen befinner sig, alltså den riksrekryterande spetsutbildningen och dess rektor, reser stora frågetecken om hur kvaliteten i andra änden ska garanteras.

Regeringen är i sitt förslag obekymrad över entreprenadförfarandet i grundskolan, och man konstaterar att det finns regler för skolors kvalitet i andra lagstiftningar. Detta trots att vi redan i dag vet och har många exempel på skolor med kvalitetsproblem, inte minst vinstdrivande sådana, trots att utbildning på entreprenad ställer helt andra krav på huvudmännen än att bedriva utbildningen inom ramen för samma organisation och geografiska område.

Spetsutbildningar bedrivs i dag som försöksverksamhet. Men regeringens proposition går alltså betydligt längre och gör verksamheten permanent och öppnar för hur många aktörer som helst. Erfarenheterna av försöksverksamheten säger heller ingenting om vilka konsekvenser en till omfattningen oreglerad verksamhet med riksrekryterande spetsutbildningar skulle få för skolsystemet och elevernas kunskapsresultat.

Det förslag som regeringen nu tänker driva igenom i riksdagen riskerar att utarma kvaliteten både i spetsutbildningarna och i övrig skolverksamhet, spä på den destruktiva vinstjakten i skolan och bidra till att likvärdigheten i svenska skolor minskar ytterligare. Detta sker helt utan gedigen utredning. Därför menar jag att dessa förslag måste avvisas så att regeringen efter att ha gjort en gedigen konsekvensanalys och en ordentlig beredningsprocess kan återkomma till riksdagen med förslag på hur elevers rätt att läsa i en snabbare och högre takt kan stärkas ytterligare.

Herr talman! När den moderatledda regeringen drev igenom marknads-skolan i början av 1990-talet varnade OECD för att konsekvenserna av de bristfälligt utredda förslagen skulle resultera i skolsegregation och minskad likvärdighet. Då struntade högerpartierna i varningarna och drev igenom marknadsskolan i alla fall.

När en moderatledd regering återigen går fram med dåligt utredda förslag som riskerar att ytterligare marknadsisera svenska skolor och öka vinstjakten på bekostnad av kvalitet, likvärdighet och resurseffektivitet visar man att man inte har lärt sig någonting av sina misstag. Det visar också att skolministerns tal om att regeringen nu har fått upp ögonen för vinstintressenas destruktiva påverkan på svensk skola bara är tomma ord, som inte på något sätt påverkar regeringens faktiska agerande. I stället öppnar regeringens förslag med skolministern i spetsen nya marknader för vinstdrivande aktörer.

(Applåder)

Anf. 18 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Vad ska man säga?

Vi ska nog först göra en rättelse, så att Åsa Westlund inte bedriver någon desinformation i kammaren. Man nämner att målgruppen skulle vara 20 procent, men läser man handlingarna riktigt visar definitionen av högp-presterande elever att de ligger någonstans mellan 15 och 20 procent, det vill säga inte 20 procent. Denna siffra kan också variera beroende på vilket år man tillhör och liknande. Det är 15–20 procent. De särskilt begåvade räknas till 2–10 procent, och de extremt begåvade är 0,1–0,5 procent. Om vi ska förhålla oss till propositionen och de siffror som framkommer där tycker jag att vi ska vara korrekta. Det är inte 20 procent, utan det är 15–20 procent.

Men jag undrar över något – om det nu är så farligt och hemskt det som regeringen gör. Socialdemokraterna säger nu att man inte har någonting emot att man satsar även på högp-presterande. Varför lade man inte fram ett förslag förra mandatperioden? Varför kom det inget förslag om att permanenta spetsutbildningarna förra perioden? Då hade man kunnat utarbeta detta på det sätt som Socialdemokraterna hade velat. Varför kom inte det? Ni hade fått stöd för det. Vi hade röstat för det. Ni hade fått stöd för detta. Men det kom inget. Varför kom det inget?

Anf. 19 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! De förslag som vi röstar om i dag är väldigt mycket framarbetade av den socialdemokratiska regeringen. Alla de förslag som vi socialdemokrater säger ja till här är grundligt utredda och förberedda och framarbetade av den socialdemokratiska regeringen.

Ni har lagt till en extra grej om att inte bara permanenta försöksverksamheten med spetsutbildningar utan även införa en helt ny skolform – med väldigt kort varsel. Det vänder vi oss emot.

Det finns mycket, herr talman, som jag önskar att vi socialdemokrater hade kunnat göra och hunnit med under de år som vi satt vid regeringsmakten. Men detta är ett område där vi ändå har gjort en hel del. Vi har förberett för regeringen. Man kan fråga sig varför regeringen dröjde så länge med att lägga fram detta förslag. Nästan halva mandatperioden har ju gått. Detta fanns i princip färdigt i Regeringskansliet.

Jag har en fråga till Patrick Reslow. Han ingår i regeringsunderlaget och står alltså bakom regeringen när den säger att man har varit naiv när det gäller friskolor, att man nu behöver reformera, att skolor egentligen inte hör hemma på börsen och att vinst är en destruktiv drivkraft i svenska skolor. Hur har detta nya synsätt kommit in i regeringens arbete med denna proposition, Patrick Reslow? Det undrar jag.

Herr talman! Jag undrar om Patrick Reslow har reflekterat någonting över att detta helt saknas i propositionen, eftersom man nu säger att man har fått upp ögonen för vinstintressenas destruktiva kraft.

Här har vi en utbildningsform som är superviktig för de elever som behöver den, men den riskerar också att locka till sig elever som känner sig pressade. Det finns risk för att föräldrar kommer att pressa skolan och så vidare och att man på olika sätt vill plocka russin ur kakan för att få mer lönsamma elever. Man borde alltså ha funderat på vinstintressenas destruktiva kraft. Hur kommer detta till uttryck i den här propositionen, Patrick Reslow?

Anf. 20 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Vi delar inte den beskrivning av vinstintressen och liknande som Socialdemokraterna gör. Den debatten har vi haft flera gånger, så den lämnar vi därhän.

Det intressanta här är alltså att Åsa Westlund nu säger att detta fanns färdigt i Regeringskansliet. Varför dröjde det så länge? Ja, det var inte färdigt. Det var inte så att det fanns något så att man kunde påbörja detta direkt. Varför fanns inte det? Det var inte Socialdemokraterna som var drivande i den här frågan. Det var Liberalerna som var drivande i denna fråga i januariavtalet. Sedan hoppade Liberalerna av, och helt plötsligt fanns det inget intresse från Socialdemokraternas sida av att verkställa detta. Man ville inte ha någon permanentning av spetsklasserna, för detta ligger inte i Socialdemokraternas ideologi. Det är därför.

Men om Socialdemokraterna hade velat ha ett förslag på bordet som hade kunnat träda i kraft långt tidigare hade man kunnat lägga fram det under hösten 2021 eller våren 2022, och man hade kunnat söka stöd från Sverigedemokraterna. Vi hade röstat för det.

Det viktiga är att elever som är högpresterande får alla utmaningar de kan få. Det här landet behöver det. Men Socialdemokraterna var inte intresserade, och nu gömmer man sig bakom Liberalerna och försöker få det till att det var Socialdemokraterna som drev fram detta och att det var färdigberett i Regeringskansliet. Detta visar bara på senfärdighet från socialdemokratin.

Anf. 21 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det framgår väldigt tydligt i betänkandet och i propositionen att man bygger på den promemoria som den socialdemokratiskt ledda regeringen tog fram och som har behandlats i laga ordning.

Jag noterar att Patrick Reslow inte har några svar på de frågor som är ganska grundläggande om man ska inrätta en helt ny utbildningsform i Sverige, som det borde finnas stöd i lag för.

Vilken är målgruppen? Även Patrick Reslow pratar om elevgrupper på mellan 0,1 och 20 procent av en årskull. Detta spelar en viss roll för att vi som riksdag ska kunna bedöma förslaget och om de mekanismer som finns presenterade där är tillräckliga eller ens relevanta för att kunna hantera en sådan elevgrupp. Detta kan vi inte göra eftersom regeringen inte ens kan svara på vilka som ska gå i dessa skolor.

Det är helt absurt att Sverigedemokraterna accepterar att en regering lägger fram så dåligt beredda förslag, som saknar den mest grundläggande informationen för att riksdagen, som är Sveriges högsta beslutande organ, ska kunna ta ett fullt informerat beslut.

Det finns heller inga rättigheter för dessa elever. De gör kanske ett antagningsprov – vi vet inte om det ska äga rum, för det står inte i lagstiftningen – och blir till slut antagna till dessa spetsutbildningar. Vad händer om deras hemkommun eller skola i närheten inte vill sluta ett avtal med spetsutbildningsorganisationen? Har eleverna då inte längre den här rätten? Vem ska tillgodose detta? Inte heller det får vi reda på i den här propositionen.

Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att riksdagsledamöter känner sig trygga med denna produkt. Den saknar svar på väsentliga frågor, och den tar definitivt inte hänsyn till att vi inte bara har skolor som bryr sig om elevernas bästa utan också sådana som ser sin egen vinst som det viktigaste.

(Applåder)

Anf. 22 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Svensk skola har många stora problem. Vi har ett gigantiskt behov av reformer i svensk skola. Det handlar om att få ordning på trygghetsproblemen och bristen på studiero, om att få fler skickliga lärare som kan och vill undervisa i svensk skola och om att få ordning på kunskapsresultaten. Då har jag bara nämnt några av de stora reformområden som vi nu hugger tag i.

En pusselbit i detta finns i den proposition vi i dag debatterar. Det gäller möjligheten för skickliga elever att få läsa i lite snabbare studietakt och att få lite större stimulans i sina studier.

Jag borde kanske inte bli förvånad över att socialdemokratin även här landar i vinster och vinstförbud. Det är liksom det som alla frågor i svensk skola tycks handla om. Man landar i detta i stället för att faktiskt hugga tag i de reella problem som finns i svensk skola och som Socialdemokraterna i åratal har blundat för.

Men det lyser faktiskt igenom när Åsa Westlund nu debatterar att det som kanske egentligen skaver i detta handlar om någonting annat. Det handlar om att man egentligen inte vill se möjligheten för skickliga elever att läsa i snabbare takt.

Åsa Westlund pratar om föräldrar som pressar sina barn att läsa lite snabbare. Varför, Åsa Westlund och Socialdemokraterna, är ni inte ärliga och konstaterar att ni inte vill se denna möjlighet för elever att få ytterligare stimulans och att få läsa i snabbare takt? Hela er världssyn vänder sig emot detta. Alla ska tryckas in i samma mall.

Detta är en fantastisk möjlighet för elever, och det har visat sig under de tolv årens försöksverksamhet att det är något som är efterfrågat. Varför vill ni inte se detta, Åsa Westlund?

Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Man kan då fråga sig varför vi socialdemokrater röstar för just det som Josefin Malmqvist anklagar oss för att vara emot – när vi röstar om denna proposition. Vi röstar ju *för* ett stort antal elevers möjlighet att läsa på en högre nivå och i en snabbare takt.

Det vi säger nej till är den nya skolformen. Josefin Malmqvist och resten av regeringsunderlaget kan tyvärr inte ens förklara vilken målgrupp det är för denna eller hur den ska fungera i praktiken. Jag tycker att det är ett anständighetskrav att riksdagen säger nej till sådana dåliga förslag.

Vi säger inte nej till att elever ska kunna läsa i en snabbare takt. Vi säger ja till det. Det står tydligt i betänkandet – det hade Josefin Malmqvist vetat om hon hade intresserat sig för detta i stället för att måla upp helt osanna bilder.

Jag vill passa på att ställa frågor till Josefin Malmqvist. Regeringen har varit väldigt tydlig med att det finns en destruktiv kraft med vinstintressen i svensk skola. På vilket sätt kommer det till uttryck att regeringen har den insikten när man nu lägger fram ett förslag om en helt ny skolform? Kan Josefin Malmqvist ge ett exempel på hur man i regeringens proposition har reflekterat över hur den nya skolformen ska fungera på en skolmarknad där aktörer inte har elevernas bästa för ögonen utan vinst enligt bolagsordningen?

Anf. 24 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte var jag ska börja. Åsa Westlund hänvisar till betänkandet och undrar om jag har läst det. Visst har jag det! Jag tänkte därför läsa lite högt för Åsa Westlund eftersom många frågor faktiskt finns besvarade i betänkandet – som av en händelse!

På sidan 21 redogörs det bland annat för den oro som Åsa Westlund uttrycker här när det gäller den så kallade vinstjakten i svenska skolan. Detta är ett område som regeringen har adresserat. Vi har tillsatt en utredning som nu jobbar med att få bukt med de avarter som finns inom svensk skola. Den kommer att presentera sitt utredningsförslag den 28 februari 2025. Då kommer Åsa Westlund och vi övriga i denna kammare återigen att få möjlighet – även denna gång med anledning av en utredning tillsatt av den här regeringen som nu tar tag i de problem vi ser i svensk skola – att diskutera konkreta förslag på hur vi kan täppa till de brister vi ser i svensk skola just när det gäller den frågan.

Den andra frågan som Åsa Westlund nämner finns besvarad på sidan 20 i betänkandet. Det gäller beredningsprocessen för de riksrekryterande spetsutbildningarna. Där står ganska väl beskrivet vilken process som har genomförts i beredningsarbetet. Det handlar om det uppdrag som Skolverket har haft mellan åren 2015 och 2023, då Skolverket årligen har återkommit med en redovisning. Omfattningen och utformningen av detta med mera kan Åsa Westlund läsa om på sidan 20 i betänkandet.

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

Jag återgår till min fråga. Det är helt uppenbart att Åsa Westlund här mellan raderna argumenterar emot att elever ska få extra stimulans och extra möjlighet att läsa vidare. Det är väl också därför ni nu reserverar er mot förslaget i betänkandet. Kan Åsa Westlund här med rak rygg säga varför ni inte tidigare har drivit på det här? Varför har vi inte tidigare fått denna möjlighet i Sverige, om ni nu egentligen är för detta?

Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Josefin Malmqvist hade gärna fått läsa alla sidor i betänkandet; hon hade ändå inte kunnat svara på den fråga som jag ställde. Man kan hänvisa till andra saker, men det hjälper ju inte om man inte kan svara på frågan, nämligen hur man har tagit hänsyn till att det finns vinstdrivande aktörer på den här marknaden när man har utformat förslaget om spetsutbildningar, som ska börja gälla nu i sommar.

Svaret på detta är: Inte alls. Det går inte att läsa i betänkandet, för det finns inte. Man utgår från att det bara finns skolor som vill alla elevers väl, trots att regeringen i artikel efter artikel talar om att man nu har kommit till insikt. Man har varit naiv, och man har insett att det finns vinstdrivande aktörer som bryr sig om andra saker.

Debattartiklar går bra, men när det kommer till konkret handling ser vi att regeringen lägger fram ett förslag som helt saknar insikt och inte ens berör den här problematiken. Man kan därför inte heller förutse hur detta förslag ska fungera i praktiken.

Socialdemokraterna skriver i betänkandet – och det är också vår allvarliga mening – att elever ska kunna springa före och ska få stöttning och ledning i det arbetet.

Det är lite beklämmande att Moderaterna räknar upp alla de problem som finns i svensk skola i dag – och det är ju ganska många – utan att någonsin beröra själva strukturen, nämligen att skolans pengar ska gå till skolan, att skolan ska ha tillräckliga resurser, att de resurser vi tillför faktiskt ska gå till undervisning och inte till strandtomter och jaktlott och vad det nu är och att lärarna ska kunna använda all sin tid till att fokusera på eleverna.

Jag hoppas att riksdagen tar sitt uppdrag på allvar och tänker till ytterligare innan man säger ja till den här produkten. Jag tycker, som jag har sagt flera gånger i den här debatten, att ett grundläggande krav för ett riksdagsbeslut är att man ska kunna veta vad det är man röstar ja till. Det kan man tyvärr inte i den här produkten, herr talman.

(Applåder)

Anf. 26 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Vi behandlar utbildningsutskottets betänkande *Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå*. Det har väl framgått ganska tydligt här i debatten hittills att det handlar dels om att vi ska permanenta försöksverksamheterna med spetsutbildningar i både grundskola och gymnasieskola, dels om att vi vid sidan av rikrekryterande spetsutbildningar vill att elever i grundskolan ska kunna läsa på en högre nivå, dels om att gymnasieelever ska kunna läsa i en snabbare takt än tre år och slutligen om att vi vill ha ett tydligt regelverk för att möjliggöra detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

I mitten av april i år arrangerades ett stort seminarium i riksdagen kring frågan om artificiell intelligens. Varje deltagande utskott fick dessutom tillfälle att bekanta sig med frågan vid separata utskottspresentationer framförda av forskare vid landets lärosäten. I slutet av utbildningsutskottets presentation framförde de närvarande forskarna ett tydligt budskap och ett tydligt önskemål, nämligen att Sverige måste satsa mycket mer på spets och i mycket högre utsträckning lyfta fram de elever som har särskild begåvning eller som är högpresterande.

Forskarna framförde också kritik mot att svensk skola präglas av att man inte stimulerar dessa elever i tillräcklig utsträckning utan att fokus i alltför hög grad är på de elever som har svårt att nå upp till betyget E. Budskapet var att om vi i framtiden vill ha en egen spetskompetens inom komplicerade yrkesområden måste de här eleverna lyftas fram.

Det har varit lite otydligt här vad som gäller, tycker jag, när det handlar om elevers möjlighet att kunna läsa i högre takt. Den dåvarande alliansregeringen beslutade 2008 att införa riksrekryterande spetsutbildningar på gymnasial nivå på försök. I dag bedrivs denna verksamhet vid drygt ett tjugotal gymnasieskolor i landet inom vitt skilda områden som matematik, fysik, naturvetenskap, teknik, ekonomi, samhällskunskap, språk, historia, estetik, musik, teater och dans.

Några år senare, 2011, beslutade samma regering att införa spetsutbildningar på försök även på högstadiet. Här ska elever ges en särskild fördjupning och breddning inom ett eller flera ämnen som utbildningen är inriktad på. Eleverna kan läsa en eller flera gymnasiekurser och får betyg, men följer i övrigt den ordinarie undervisningen. Utbildningen kan inrikta sig mot några ämnen som exempelvis matematik, naturorienterande eller samhällsorienterande ämnen, engelska eller språkval.

Sverigedemokraterna har sedan länge drivit frågan om att permanenta och utöka spetsutbildningarna på gymnasial nivå. Vi kan tyvärr konstatera att den tidigare socialdemokratiska regeringen inte lyfte ett finger för att i praktiken permanenta verksamheten. Man gömde det i något pm och i någon utredning, men man tog inte fram några förslag. Inte ens inför valet 2022, när vi krävde besked, kunde Socialdemokraterna ge ett klart och tydligt besked i frågan om man hade för avsikt att permanenta spetsutbildningarna.

Risken var stor att försöksverksamheten skulle fortsätta som just försöksverksamhet eller i värsta fall försvinna. Det är en märklig inställning, inte minst mot bakgrund av att forskarsamhället skriker efter spetskompetens.

Även om vårt fokus har varit just gymnasieskolan är vi sverigedemokrater positivt inställda till att även högpresterande elever på grundskolenivå får ökade möjligheter att läsa ämnen på en högre nivå. Till skillnad från den socialdemokratiska skolpolitiken tror vi inte på ett system där högpresterande elever ska tvingas vänta in övriga elever.

Det är faktiskt så man beskriver det. För inte så länge sedan kom en rapport om Socialdemokraternas förtjusande projekt om att blanda elever. Där lyftes det fram exempel som hade gått bra, men läste man mellan raderna stod det att elever fick vänta in övriga elever.

Tanken med högpresterande elever är inte att de ska vara hjälplärare till dem som har det svårt, utan de ska gå fortare fram. Här haltar hela Socialdemokraternas syn på utbildning. Detta stimulerar inte dessa elevers

kunskapsstörst, och det kan i värsta fall innebära att intresset för skolan blir mindre och kanske till och med försvinner, och man kanske inte alls är intresserad av det ämne som man är otroligt duktig i.

Det finns heller ingen logik i att följa en viss nivå i ett ämne där man redan besitter fulländade kunskaper om man redan kan så pass mycket. Varför ska man sitta och vänta in de övriga eleverna? Det är ju bortkastad tid och slöseri med resurser. När vi nu pratar om pengar – varför nämner man inte att det är slöseri med resurser? Det tycker man inte är intressant.

Socialdemokratisk skolpolitik handlar som bekant mest om svagpresterande elever och att se till att eleverna blandas. I den socialdemokratiska politiken tas ingen hänsyn till dem som sticker ut. Det är i grund och botten en helt kunskapsfientlig politik.

Att det nu skapas bättre och tydligare förutsättningar för grundskoleelever att få läsa ämnen på en hög nivå, att gymnasieelever ska kunna läsa i snabbare takt och att spetsutbildningarna permanentas samtidigt som det öppnas upp flexibla lösningar för att verkställa detta ser vi som ytterst positivt och ett steg i helt rätt riktning.

Av denna anledning har vi valt att inte reservera oss till förmån för vårt motionsyrkande om att anpassa undervisningen för högpresterande elever i gymnasieskolan, utan vi anser att vårt yrkande 9 i motion 2023/24:368 är uppfyllt i och med propositionen. Vi ställer oss därför bakom betänkandet i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 27 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Få har missat Sverigedemokraternas förtjusning i att ställa grupper och frågor mot varandra för att hitta på en konfliktlinje. Det är bara att fråga invandrarna, muslimerna och klimataktivisterna om vad de har fått genomgå i många år med den hätska och konfliktskapande debatt som har pågått både i det öppna politiska landskapet och via anonyma konton.

Nu gör Sverigedemokraterna detta även när det gäller barn och unga och när det gäller elever och deras rätt till en likvärdig skolgång. Sverigedemokraterna skriver i sitt särskilda yttrande att man anser att svensk skola i hög utsträckning har präglats av ett starkt fokus på elever som är i behov av stöd för att klara undervisningen men att högpresterande elever ofta går miste om motsvarande satsningar och att detta på sikt skadar Sveriges internationella konkurrenskraft.

Min fråga till Sverigedemokraternas Patrick Reslow är: Kan ledamoten förklara närmare varför partiet tycker att det är relevant att ställa elever mot varandra när politiken har en skyldighet att skapa en likvärdig skola för alla barn och unga?

Anf. 28 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att Nadja Awad och Vänsterpartiet har svårt att se vad som menas med detta. I deras värld handlar allt om att inte främja kunskap eller de elever som är bra. Allt handlar om att fokusera på den grupp elever som har betyg E.

Vi i Sverigedemokraterna har inga problem med att göra både och. Vi tycker att man ska satsa på de elever som har problem, och detta gör man i hög utsträckning. Kanske är det så att man ska kräva mer av dessa elever.

Det handlar om det egna initiativtagandet. Det som skiljer de två elevgrupperna åt är att många – inte alla – i den grupp som inte klarar av att få godkänt betyg kanske inte alls anstränger sig på det vis som de borde. Men de elever som är högpresterande får inte ens tillfälle att anstränga sig så mycket därför att de får vänta in de elever som Nadja Awad och Vänsterpartiet vurmar för så starkt i varenda debatt.

Detta är inte att sätta grupp mot grupp. Politik handlar också om att göra satsningar på rätt saker. Det ena handlar om att vi ska se till att så många som möjligt lämnar grundskolan med godkända betyg. Det andra handlar om att vi ska se till att vi även har en grupp starka elever som klarar av att fylla behovet av spetskompetens i landet. Men jag förstår att Vänsterpartiet hellre vill ta emot personer som kommer utifrån till Sverige för att fylla denna lucka än att utbilda svenska elever som är väldigt framgångsrika.

Anf. 29 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag blir extremt upprörd över att höra Sverigedemokraternas Patrick Reslow måla ut det som att de elever som har det svårt i skolan inte anstränger sig tillräckligt.

Jag var faktiskt rädd för att Patrick Reslow skulle göra tvärtom och inte stå för sina ord, alltså stå upp för det särskilda yttrande där man ställer grupper mot varandra, men Patrick Reslow gör det väldigt tydligt att det är exakt detta man gör. Man skapar en fiktiv konfliktlinje där man ställer grupper mot varandra – barn och unga som alla har rätt till en likvärdig skola och som politikerna har en skyldighet att bereda väg för.

Det är himla upprörande att höra att man pratar om barn och unga på det sättet, men som jag inledde debatten med att säga är det inte konstigt. Det är ju så Sverigedemokraterna alltid har gjort. Man har använt invandrarna, man har använt muslimerna och man har använt klimataktivisterna för att skapa en konfliktlinje, men samtidigt ska man möjliggöra nedskärningar och skattesänkningar som bara gynnar de allra rikaste och de allra mest privilegierade i samhället. Är det verkligen dem som Patrick Reslow vill vända sig till?

Jag vill gå tillbaka till att orsaken till att elever inte når upp till målen i skolan är att de inte anstränger sig. Elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som adhd och autism är överrepresenterade bland självmordsbenägna, mycket på grund av den psykiska ohälsa som de får av sin skolgång.

Elever med behov av anpassningar och särskilt stöd får inte detta i tid eller över huvud taget. Elever går ut grundskolan eller gymnasiet utan fullständiga betyg. På vilket sätt kan det underlätta och möjliggöra för oss att skapa en likvärdig skola runt om i landet att ställa dessa elever mot andra elever, som känner att de behöver utmanas i undervisningen? Jag vill jättegärna ha svar på den frågan, Patrick Reslow.

Anf. 30 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag vill bestämt minnas att Nadja Awad för inte så många minuter sedan i ett annat replikskifte talade om att det finns ett parti som ägnar sig åt desinformation, men om det är något som Nadja Awad gör här är det att ägna sig åt desinformation.

Jag sa aldrig att vi sätter grupper mot varandra. Jag sa inte att alla elever som inte klarar att få ett godkänt betyg inte anstränger sig, utan jag sa att det finns elever som inte anstränger sig.

Nadja Awad måste väl ändå inse detta: Om man skolkar, om man är frånvarande, om man inte gör prov och om man inte gör saker enligt lärarnas anvisningar anstränger man sig inte. Vad är det som är så fel? Vi pratar alltid annars om höga förväntningar. Vad är höga förväntningar för Vänsterpartiet? Det innebär väl ändå att man ska anstränga sig, men det finns de som inte gör det.

Sedan beklagar jag att Vänsterpartiet inte kan fokusera på två saker samtidigt. Man kan inte fokusera både på elever som är i behov av stöd och på elever som är högpresterande. Man klarar inte av att fokusera på båda sakerna samtidigt. Det är ju inte konstigt att vi har ett problem i svensk skola om Vänsterpartiet, som är stödparti åt Socialdemokraterna som har ett vagt intresse av dessa frågor, inte ens klarar av att göra två saker samtidigt.

Avslutningsvis, herr talman: Om Vänsterpartiet och dess ledamot blir upprörda av det jag säger har nog mitt budskap gått fram. Då är jag nöjd. (Applåder)

Anf. 31 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Alla elever i alla skolformer och i fritidshem ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Elever som till följd av funktionsnedsättning eller andra svårigheter i skolsituationen har svårt att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Elever som lätt uppfyller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska också ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Det betyder att även elever som utvecklas snabbt mot utbildningens mål ska ges utmaningar i skolarbetet.

En differentierad undervisning har en central roll i arbetet med att utveckla en inkluderande lärmiljö för alla elever. Differentiering innebär, för dem som inte vet, en gemensam undervisning och ett gemensamt innehåll men med varierande arbetssätt och uppgifter så att alla elever kan delta på egna villkor utifrån varierande förmågor och funktion.

Men i dag larmas det om att alla elever inte får den ledning och stimulans som de har rätt till. Det gäller både elever som upplever att det är svårt i skolan och elever som upplever att de behöver utmanas. Slutsatsen är att undervisningen inte differentieras i den utsträckning som krävs för att uppfylla elevernas behov och önskemål. Det är därför jag vill lyfta fram lärarnas förutsättningar att kunna fånga upp alla elever inom en differentierad undervisning, herr talman.

Regeringen stöder sig i dagens förslag bland annat på en rapport från Skolinspektionen från 2018, där det framkom att 28 procent av eleverna i årskurs 9 och 23 procent av eleverna i gymnasieskolans årskurs 2 angav att de inte fick tillräckliga utmaningar i sitt skolarbete. Det här behöver inte innebära att alla dessa elever är högpresterande eller särskilt begåvade. Det finns elever som behöver flyttas upp en nivå. Men det kan också hand-

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

la om att undervisningen de deltar i inte når upp till den kvalitet man kan önska. Ofta är orsaken till det arbetsförhållanden som gör det svårt för lärare att bedriva högkvalitativ undervisning. Det kan röra sig om brist på tid till för- och efterarbete, tung arbetsbelastning med andra arbetsuppgifter än undervisning, stora krav på dokumentation, brist på stöd för elever med behov av sådant med mera.

Det är också viktigt att lyfta fram det faktum att det finns gränser för hur stora variationer som går att klara av i ett klassrum med en lärare och många elever. I en verklighet med allt större klasser och fler undervisningstimmar kan det vara svårt för lärare att tillgodose de krav på individualisering som i dag präglar svensk skola. Det är ett led i underfinansieringen av skolan. Under 2024 är det miljardunderskott på bara ett år. Det leder till att personal sägs upp, att arbetslagen och elevhälsan blir mindre, att undervisningsgrupperna blir större och att tillgången till läromedel och bra lokaler brister. Det är också så att svensk skola inte reglerar undervisningstid, undervisningsgruppernas storlek, planeringstid med mera.

I dag presenteras de förslag som regeringen har om att skapa bättre möjligheter för elever i skolan att bland annat läsa på högre nivå. Vänsterpartiet ser att riksrekryterande spetsutbildningar skulle kunna vara ett sätt att möjliggöra för fler elever att läsa på mer utmanande nivå, inte minst på gymnasiet. Skolverket bedömer också att det inte finns några hinder för att permanenta försöksverksamheten med spetsutbildningar under förutsättning att de problem som framkommit i tidigare utredningar hanteras. Men regeringen presenterar inte i propositionen hur de ska hanteras. Problemen erkänns inte över huvud taget.

Flera grund- och gymnasieskolor lyfter fram att spetsutbildningen kostar mer än motsvarande utbildning. Det beror på utökad undervisningstid, att klasserna inte alltid är fulla och att undervisningen sker i mindre grupper än i helklass. Det beror också på personalkostnader, kostnader för undervisningsmaterial och kostnader relaterade till studiebesök eller föreläsningar. Vänsterpartiet befarar att regeringen inte kommer att ta sitt statliga finansieringsansvar genom att tillskjuta de resurser som krävs.

Ett annat problem är urvalsprocessen och vad som avgör rätten att som till exempel grundskoleelev i matematik få läsa en kurs på gymnasiet. Om detta inte formaliseras och fungerar finns risk för att man på grund av subjektiva intressen försöker påverka rektorn att fatta ett beslut om uppflyttning. Sådana påtryckningar kan till exempel komma från en förälder. Det är viktigt att komma ihåg att det per definition är förknippat med hög status att vara högpresterande. Diskrimineringsombudsmannen menar att det finns risk för att vissa särskilt begåvade elever missas av skolan av skäl som kan ha samband med någon av de i diskrimineringslagens skyddade diskrimineringsgrunderna, exempelvis etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning och kön.

Det har i tidigare uppföljningar lyfts fram att riksrekryteringen försvåras av att skolorna inte har möjlighet att erbjuda elevboende till elever med annan hemkommun. Om i princip all undervisning sker i form av fjärrundervisning säkerställs inte att dessa elever får den undervisning som de behöver för att nå så långt som möjligt i sina studier. Att bedriva utbildning på entreprenad ställer också helt andra krav på huvudmannen än att bedriva utbildning inom ramen för samma organisation och geografiska område.

Ingenstans i propositionen berörs heller de risker och särskilda utmaningar som den skolmarknad Sverige har innebär för förslaget. Det är till och med utformat på ett sätt som marknadsiserar ännu större delar av den svenska skolan med risk för ökad vinstjakt och minskad likvärdighet. I praktiken föreslår regeringen att ett helt nytt och obegränsat marknadsystem för spetsutbildningar öppnas upp, trots att det återkommande rapporteras om att många huvudmän har vinst som främsta syfte och agerar för att öka lönsamheten på bekostnad av kvaliteten i elevernas utbildning. Förslaget bortser därför också helt från risken att oseriösa aktörer utnyttjar regelförändringarna. Det är också anmärkningsvärt hur regeringen går fram med att utvidga marknadsskolan när man just nu säger sig utreda ett förbud mot vinstutdelning eller annan vinstutdelningsbegränsning under de första åren.

Sammanfattningsvis är det så att den del av propositionen som rör inrättandet av permanenta och riksrekryterande spetsutbildningar är bristfälligt beredd. Det saknas avgörande riskbedömningar, avgränsningar och konsekvensanalyser. Förslaget om att inrätta särskilda riksrekryterande spetsutbildningar har inte ens ingått i den promemoria som remitterats till en bredare grupp, utan det har kommit i efterhand. Få aktörer har därmed beretts tillfälle att yttra sig om förslaget.

Därför yrkar Vänsterpartiet bifall till reservation 2 om brister i beredningsunderlag och risk- och konsekvensanalyser samt behovet av att genomföra en gedigen utvärdering av försöksverksamheterna.

Anf. 32 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Sverige borde ha världens bästa skola. I många klassrum bedrivs också verkligen undervisning i världsklass – jag vidhåller det. Men så ser det inte ut överallt. Den svenska skolan är i en kunskapskris. Resultaten har sjunkit i över 20 år. Om vi inte vidtar kraftfulla åtgärder riskerar generationer att växa upp utan tillräckliga kunskaper, och hela Sveriges tillväxt och konkurrenskraft riskerar att halka efter.

Att var och en ska få möjlighet att utvecklas efter sin fulla förmåga borde vara en självklarhet i den svenska skolan. Men så ser det inte ut i dag. Andelen högpresterande elever som presterar på hög eller avancerad nivå har sjunkit kraftigt de senaste decennierna enligt internationella kunskapsmätningar. Det gör att eleverna halkar efter, men att färre elever presterar på hög nivå gör också att Sverige tappar i konkurrenskraft.

Den här bilden delas av eleverna själva. Redan för sex år sedan konstaterade Skolinspektionen i en granskning att en fjärdedel av eleverna i tvåan på gymnasiet ansåg att de inte fick tillräckliga utmaningar i skolarbetet. Det skapades inte en stimulerande miljö där elever fick möjlighet att tillägna sig nya kunskaper. Särskilt var det undervisningen i matematik och naturvetenskapliga ämnen som inte var anpassad efter högpresterande elever, visade den granskningen.

Hur har vi hamnat här egentligen? Skolan har alltför länge varit inriktad på att alla ska in i samma mall. Det gör att det skapas begränsningar för både de elever som är svagpresterande och behöver extra stöd och de elever som vill ha extra stimulans och gå fortare fram. Det här är begränsande för båda grupper samtidigt. Vi gör nu upp med janteskolan. Vi vill att alla elever ska få möjlighet att utvecklas och forma sitt liv efter sin fulla

potential och förmåga. Elever som presterar på topp behöver få möjlighet att läsa i snabbare takt och bli riktigt duktiga.

Förslagen som vi diskuterar här i dag handlar delvis om att få läsa enskilda kurser på högre nivå. Till exempel ska en skicklig högstadiellev kunna få läsa gymnasiematte. Men det handlar också om att hoppa över hela årskurser eller till exempel läsa in gymnasiet på kortare tid än tre år.

Riksrekryterande spetsutbildningar har funnits sedan 2009 respektive 2012. I dag finns de på ett fåtal orter. Det faktum att de inte har varit permanenta har gjort det svårt att satsa permanent på att utveckla den här undervisningen. Detta blir nu permanent. Det här är viktigt för alla de elever som vill få möjlighet att läsa snabbare och få extra stimulans och en extra möjlighet att utvecklas.

För att fler ska få forma sin utbildning efter sin fulla förmåga och potential måste skolan tillåta elever att läsa i högre takt än vad som tidigare har varit möjligt. Det gör den moderatledda regeringen i och med propositionen nu permanent möjligt.

Det ger varje enskild elev förutsättningar att få stimulans att kunna utvecklas utifrån egen förmåga, men det skapar också möjligheter för tillväxt och konkurrenskraft i hela Sverige. Vi behöver fler som får möjlighet att utvecklas. Det är en framtidsfråga för hela Sverige.

Med detta vill jag yrka bifall till propositionen i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 33 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! En klok grundmodell för att utveckla svensk skolpolitik är att dela upp uppgiften i tre delar. Viktigast och mest centralt är den övergripande skolpolitiken.

Tänk er att vi har en normalfördelningskurva. Den stora uppgiften för oss är då att tillsammans lyfta hela kurvan, det vill säga stärka hela skolsystemet. Men den behöver också stärkas i ändarna. Vi behöver en särskild politik för att stärka situationen i skolan för dem som har det allra tuffast, och vi behöver en särskild politik för att stärka situationen för dem som behöver mer stimulans och är extra begåvade.

Därmed stöder Centerpartiet att ny politik tas fram för dem som har det extra lätt, som behöver mer stimulans och som kan läsa i snabbare takt och på högre nivå. I grunden välkomnar vi att regeringen tagit fram en proposition med det syftet.

Herr talman! Det är dock med besvikelse vi tvingas konstatera att propositionen lider av ett antal allvarliga brister som riskerar att stjälpa hela det goda syftet. Något som kunde ha blivit väldigt bra har i stället blivit ett hastverk som kan spå på en allt mindre likvärdig skola. Det handlar om brister som leder till ojämlika förutsättningar mellan stad och land, mellan liten kommun och stor kommun.

Herr talman! Huruvida man kan svara mot propositionens intentioner varierar kraftigt i landet. En elevs möjligheter att få läsa i snabbare takt och på en högre nivå blir beroende av kommunens storlek, kompetens och förutsättningar. Små kommuner missgynnas.

Det är ingen bra grund för att bygga en likvärdig skola. Regeringen har inte tydliggjort i propositionen hur finansieringen ska se ut. Det finns väldigt många oklarheter och en svag konsekvensanalys. Införandet kommer sannolikt att innebära mer administration för rektorerna och betydande

merkostnader för kommunerna. De aviserade statsbidragen är alldeles för låga.

Förlorarna blir, precis som med riktade statsbidrag, de små kommunerna och de mindre skolorna. Och de verkliga förlorarna blir naturligtvis de killar och tjejer som har extra lätt för sig och som bor i mindre orter och på landsbygden. Kommer de alls att beröras av reformen? Det är mycket som är oklart.

Om regeringen menar allvar i sin avsikt att fler barn ska få läsa i snabbare takt och på en högre nivå måste finansieringen och genomförandet klarläggas. Det blir extra ansträngt och tveksamt när införandet av en ny lag dessutom ska ske redan om en och en halv månad, den 2 juli. Hur ska skolväsendet ges chans att förbereda sig? En ny lag är ingen liten sak för våra myndigheter, kommuner och skolhuvudmän. Oklarheterna är så djupa att det riskerar att bli ett mindre kaos inför höstterminen. Eller kaos förresten – förmodligen händer inte så mycket eftersom förutsättningarna inte är givna.

När en lagstiftning inte är grundligt beredd riskerar en reform snarare att slå tillbaka än att utveckla vårt samhälle. När den dessutom införs mycket hastigt ökar risken än mer. Med förslaget tvingas svensk skola in i ett ofärdigt system vars konsekvenser nu faktiskt inte går att överblicka.

Saco är, liksom jag, allmänt bekymrat över den försämrade kvaliteten i beredningen av propositioner från regeringen. Saco säger: ”Dagens stora samhällsutmaningar kräver långsiktiga och genomtänkta politiska beslut. Därför ser Saco och de 21 Sacoförbunden med oro på hur utrednings- och remissväsendet urholkas. Risken är uppenbar att vi får dåligt underbyggda lagar som inte går att tillämpa på de problem de är tänkta att lösa.”

Precis så här är det i detta ärende. När en god intention om att elever ska kunna läsa i snabbare takt och på högre nivå i stället hastas fram i ny lag riskeras hela poängen. Kvar kommer vi att stå med höga kostnader och elever utan möjligheter.

Herr talman! Begåvade elever ska ha lika stor möjlighet att få tillräckliga utmaningar oavsett var i landet de bor. Det är därför viktigt med ett mer flexibelt regelverk för både fjärr- och distansundervisning. Regeringen föreslår förbättrade möjligheter för fjärrundervisning. Det är bra. Men distansundervisningen ges kalla handen. Det är inte bra. Det är dåligt för att det stänger ute elever på landsbygden. Det är oklokt att inte använda digitala verktyg när de kan göra skillnad och överbygga Sveriges vidsträckta geografi.

Centerpartiet är enigt med SKR som säger: ”Distansundervisning skulle ytterligare stärka möjligheterna till flexibla lösningar för att möta elevernas förutsättningar och behov. I tidigare sammanhang har SKR påtalat behovet av utökade möjligheter att använda distansundervisning som särskilt stöd.”

För att ge fler högpresterande elever i hela landet möjlighet att gå en spetsutbildning anser Centerpartiet att spetsklasser på distans bör införas, antingen genom att vissa platser reserveras för distansstudenter eller genom att vissa skolor får i uppdrag att arrangera spetsutbildning på distans. Jag yrkar bifall till reservation 7.

Herr talman! Vi i Centerpartiet är inte ensamma om att tycka att beredningen är slarvig. Flera remissinstanser pekar på bristande konsekvensanalyser. Ett exempel är Friskolornas riksförbund som menar att ”det inte

går att förstå hur finansieringen och skolpengen påverkas för fristående huvudmän, eller för den delen även mindre kommunala huvudmän, som kan behöva anordna undervisning på entreprenad”.

Herr talman! Något som kunde ha blivit väldigt bra har i stället blivit ett riskabelt hastverk. Det bästa hade varit om regeringen gjorde om och gjorde rätt, för nu är det ytterst våra mest begåvade elever som kommer att drabbas och i förlängningen, eftersom det är så viktigt, samhället i stort.

Anf. 34 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Herr talman! Den svenska skolan står inför en viktig utmaning, nämligen att ge alla elever de verktyg och de möjligheter de behöver för att utvecklas maximalt utifrån sina förutsättningar. Skolinspektionens tillsyn och kvalitetsgranskningar visar dock att många elever inte får en tillräckligt stimulerande undervisning. Framför allt gäller det elever som är högpresterande, har specialintressen eller bedöms vara särskilt begåvade.

Det här är naturligtvis ett problem för dessa elever, som inte får möjlighet att uppfylla hela sin potential, men det är också ett problem för samhället som helhet. Om vi inte tar vara på alla barns fulla potential förlorar vi en viktig resurs för framtida innovation och utveckling. För att bemöta behovet har det sedan 2012 bland annat funnits en försöksverksamhet med så kallade spetsutbildningar, där elever har fått läsa vissa ämnen på högre nivå och i snabbare takt.

Internationella jämförelser visar att de länder som är bäst på att fånga upp högpresterande elever har spetsutbildningar, och de är utmärkande för dessa länder. Genom att erbjuda en miljö där eleverna kan utmanas och utvecklas kan vi höja den generella utbildningsnivån i Sverige och säkerställa att vi håller oss konkurrenskraftiga på en global skala.

En av de största fördelarna med spetsutbildningar är att de samlar elever och lärare med gemensamma intressen. Det skapar dynamik och synergieffekter som inte kan uppnås i ett vanligt klassrum genom att bara ge en enskild elev särskilt utmanande och avancerade uppgifter. Det händer någonting när elever med liknande ambitioner och intressen möts i samma klassrum. Då kan de motivera och inspirera varandra, vilket leder till en mer stimulerande och produktiv inlärningsmiljö.

Skolor som har deltagit i försöksverksamheten har goda erfarenheter och anser att spetsutbildningarna utgör en värdefull miljö för eleverna. Eleverna själva är nöjda med att de får större utmaningar och kan fördjupa sig i ämnen som de är särskilt intresserade av. De lyfter bland annat fram att det gemensamma intresset bland klasskamraterna bidrar till att skapa en positiv stämning och en positiv anda på lektionerna. Det skapar motivation och inspiration.

Skolorna som deltagit i försöksverksamheten har dock känt en viss osäkerhet gällande planeringen av spetsutbildningarna, eftersom det fortfarande har varit just en försöksverksamhet. Detta har gjort det svårt för dem att investera långsiktigt i dessa utbildningar. Därför är det ett viktigt steg som regeringen nu tar genom att permanenta spetsutbildningarna så att skolorna kan planera och utveckla sina program med större säkerhet och långsiktighet. Jag tror att en tydligare reglering också kan innebära bättre kvalitetssäkring och likvärdighet över hela landet, vilket är avgörande för att alla elever ska få så lika möjligheter som möjligt oavsett var de bor.

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

Herr talman! Samtidigt som vi stärker förutsättningarna för spetsutbildningarna förbättrar vi möjligheterna för elever att läsa i snabbare takt eller på en högre nivå inom deras befintliga skola. Nuvarande möjligheter räcker helt enkelt inte riktigt till för att ge eleverna den stimulans de behöver. Regeringen föreslår att rektorer ska kunna besluta att en elev får läsa ett eller flera ämnen på gymnasienivå, trots att eleven går på en högstadieskola, under förutsättning att det finns behöriga lärare som kan ge undervisningen. Jag tror att detta skulle innebära att fler elever kan få den anpassning de behöver för att hålla intresset och motivationen uppe genom hela sin skolgång. Det skulle också kunna leda till minskad stress och psykisk ohälsa bland högpresterande elever, som annars kanske kan känna sig uttråkade eller understimulerade i den vanliga undervisningen.

Genom att uppmuntra och stödja högpresterande elever visar vi att vi värdesätter varje persons unika talanger och strävar efter att skapa en skola där alla elever kan lyckas. Detta är inte bara en fråga om rättvisa utan också om att bygga ett starkt och framgångsrikt land och samhälle. Det är så vi bygger en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 35 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Samhällets förväntningar på skolväsendet är höga. Utbildning i en snabbt föränderlig omvärld är något komplext som måste ges de allra bästa förutsättningarna.

Alla elevers rätt till utbildning är en fundamental fråga, och det är ett politiskt ansvar att genom relevanta regleringar och stabil finansiering ge skolan förutsättningar att följa de lagar och förordningar som finns.

Ett sätt för staten att ta ett större ansvar för likvärdig utbildning i hela landet är att se till att skolhuvudmännen får den finansiering som behövs för att bedriva verksamheten. Det är en stor brist att regeringens proposition inte innehåller en realistisk analys av kostnaderna och inte har ett helhetsperspektiv på reformens faktiska genomförande. Detta påtalas av en del mindre kommuner, till exempel Ragunda i Jämtland och Ljusnarsberg i mitt eget hemlän Örebro. Det påtalas också av elevernas organisationer och av de fackliga organisationerna inom skolan.

Även Skolverket behöver goda förutsättningar att ge skolor ett aktivt stöd för att arbeta med att utveckla sin verksamhet för att ge alla elever utbildning utifrån deras förutsättningar. Detta innefattar både elever som behöver mer stöd för att komma upp till tillräcklig nivå och elever som behöver större utmaningar eftersom de är väldigt duktiga i skolan. Det behövs ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete på varje skola som bidrar till hög kvalitet, hög likvärdighet och höga kunskapsresultat.

Skolan har också ett kompensatoriskt uppdrag som innebär att den ska jämna ut skillnader i elevers bakgrund. Alla är olika, och i skolan måste man därför kunna ta hänsyn till och ta vara på olikheter i intressen, styrkor och inlärningsmetoder. Detta görs bäst genom att likvärdigheten ökar och segregationen bekämpas i svensk skola som helhet.

Herr talman! I detta arbete behöver regeringen beakta att Sveriges skolhuvudmän är olika och att förutsättningarna är olika i olika delar av landet. Små kommuner och stora kommuner skiljer sig åt fundamentalt. Staten behöver säkerställa finansieringen av denna reform så att den når skol-

*Att lättare få läsa i
snabbare takt och
på en högre nivå*

huvudmännen där de berörda eleverna finns, oavsett om det är på landsbygder, i förorter, i storstäder eller i skärgårdar.

Enligt skollagen ska alla, oberoende av var de bor och oberoende av sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning. Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. I skollagen regleras också alla elevers rätt att utifrån sina egna förutsättningar utvecklas så långt som möjligt utifrån utbildningens mål. Den rätten omfattar alla elever, också dem som går i anpassad skola och dem som lätt når höga betyg och uppfyller kunskapsmålen. Med tanke på skolans uppdrag och skollagens innehåll är det positivt med politiska förslag som bidrar till att skolans uppdrag och verksamhet verkligen följer skollagen.

Herr talman! Förslagen i regeringens proposition är välkomna för de elever de berör. Det är viktigt att slå fast att alla elever har rätt att mötas på sin nivå utan att vara tvungna att söka särskilda kurser eller flytta någon annanstans i landet för att få sina behov tillgodosedda. Det borde vara regeringens högsta prioritet.

Det är bra att särskilt begåvade elevers kunskapsinhämtning tillgodoses av mer avancerade uppgifter för ökad intellektuell stimulans. Detta är också ett uppdrag som svensk skola redan har. Den här reformen blir ytterligare ett sätt att tillgodose dessa behov.

Med samhällets socioekonomiska skillnader och olika utbildningsnivåer drabbar konsekvenserna av ojämlikheten även elevernas skolgång. Det är därför sannolikt att särskilt begåvade barn och ungdomar från socioekonomiskt välmående hemmiljöer som går i väl fungerande skolor och har vårdnadshavare med hög utbildning lättare kommer att fångas upp och erbjudas mer stimulerande skoluppgifter eller andra typer av utbildning. Likvärdigheten behöver öka i den svenska skolan i hela landet. Det ska vara tydligt att man inte behöver byta skola eller flytta till en annan ort för att få den utbildning man har rätt till.

Det finns troligen en större risk för att vissa särskilt begåvade elevers behov inte i lika stor utsträckning kommer att tillgodoses av denna reform. Det kan handla om elever vars socioekonomiska förutsättningar är sämre eller om att vissa vårdnadshavare och skolor inte kommer att kunna uppmärksamma deras behov av intellektuell stimulans, som är större än andra barns. Vissa skolor har inte förmågan att uppmärksamma deras behov eller erbjuda den spetsutbildning som de ska ha chans att ta del av.

Herr talman! Miljöpartiet vill att det ska vara lättare att läsa i snabbare takt och på högre nivå, men det finns brister i regeringens förslag. Därför vill Miljöpartiet att det säkerställs att regeringens proposition systematiskt följs upp och utvärderas i linje med skolans grunduppdrag och skollagen. Uppföljningarna behöver vara breda och omfatta finansiering, likvärdighet, samtliga elevers sociala situation på kort och lång sikt, genomströmning och resultat.

Jag yrkar bifall till reservation 6, som handlar om att skolan behöver finansieras tillräckligt för att den ska kunna möta alla elever där de är och om att den här reformen ska följas upp noggrant.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

§ 10 Åtgärder för tryggare bostadsområden

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU20

Åtgärder för tryggare bostadsområden (prop.2023/24:112)
föredrogs.

Anf. 36 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! *Åtgärder för tryggare bostäder* är den proposition som regeringen nu tillsammans med Sverigedemokraterna lägger fram för riksdagen för beslut. Den är efterlängtd och omdiskuterad under en väldigt lång tid. Nu får vi äntligen möjlighet att lägga fram förslaget för att återigen skapa förutsättningar för att skapa trygga bostadsområden.

Herr talman! Med propositionen möjliggör vi för fastighetsägare att vråka kriminella som begår brott i bostadsområdets närmiljö och att vråka personer för bristande skötsamhet. Vi möjliggör också för fastighetsägare att agera mot madrasslägenheter, och det finns också en del förslag till i ärendet.

Lagändringarna är efterfrågade av våra fastighetsägare. De bidrar till tryggare bostadsområden och ger en möjlighet att för en gångs skull kunna agera på ett sådant sätt att man får ett avgörande i slutskedet i det brottsförebyggande arbetet. Man åtgärdar brister i lagstiftningen och ger nu också nya verktyg för att kunna agera mot bristande skötsamhet och brottslighet inom bostadsområden.

De utsatta områden som polisen började utvärdera och rapportera om har ökat från 53 stycken år 2015 till 59 stycken år 2023. Det är en utveckling som verkligen har gått åt ett destruktivt håll. Här måste vi såklart agera. Vi kan inte ha en regering som vi tidigare har haft som har varit naiv på detta område.

Fru talman! 50 procent av dem som bor i dessa utsatta områden känner en oro över att gå ut kvällstid enligt Brås nationella trygghetsundersökning år 2022. Risken att skadas av gängens konsekvenser har ökat oerhört. Kriminella nätverk kontrollerar i dag våra bostadsområden.

Lagarna är anpassade för att hantera den nuvarande situationen inom bostadsområdena med den otrygghet som vi kan läsa av där. Men de är också anpassade för den utveckling som vi ser på kriminalitetens område. Vi vet att det inte kommer att vända utan att det först blir lite värre eftersom vi har en sådan eftersatt situation i Sverige. Däremot möjliggör lagstiftningen att vi kan se till att ändra banan för den kriminella utvecklingen i samhället.

Kriminella verkar oftast från sitt närområde. Det är ganska naturligt. Det innebär att med lagstiftningen försvårar vi den verksamheten när vi kan vråka kriminella som då kommer från sitt närområde där de har sitt nätverk utbyggt. Åtgärderna gör det möjligt att ingripa vid brott i närheten av den bostad där man bor. Vi ger en möjlighet för fastighetsägarna att kunna vråka dem som begår brott i närmiljön. Det kommer att få en tydlig effekt.

Det gäller också vid särskilt allvarlig och bristande skötsamhet, till exempel hot mot fastighetens personal. Det ger också möjligheter att kunna agera med den nya lagstiftningen. Det kan inte vara rimligt att människor i dag ska få en möjlighet till en rättelse. De får en anmärkning från sin fastighetsägare om de har hotat personal vid fastigheten, och de får en

ytterligare chans att bo kvar. Det måste gå att agera direkt mot dem som begår brott av den allvarliga arten. Det möjliggör också det förslag som vi i dag lägger fram på riksdagens bord.

Fru talman! Det handlar också om brott där människor har ett tillsynsansvar gentemot inneboende, ungdomar och barn. Där ska man också kunna ta ifrån hyresgästen hyreskontraktet när barn eller inneboende begår brott. Det är en rimlig konsekvens av att hyresgästen har tillsynsansvar gentemot dem som bor där.

Det blir också konsekvenser av att det begås brott. Det är i det här fallet att man blir av med sin bostad. Det är en av flera signaler som kan möjliggöra att vi kan motverka brottsligheten innan den sker. Det är en naturlig del att ha med det i lagförslaget.

Fru talman! Redan i dag kan barnfamiljer vråkas vid allvarliga och oacceptabla störningar eller när de inte betalar sin hyresavi. Med regeringens förslag lägger vi nu till brottslighet som sker i bostadens närområde. Det är fullt rimligt.

När det gäller brott som begås i lägenheten utökas också möjligheten för fastighetsägaren att agera. Det är i dag ganska bisarrt när man får höra exempel på att fastighetsägaren inte kan säga upp ett hyresavtal när det har skett en omfattande narkotikahantering i ett av rummen i en trerummare för att det anses att de andra två rummen är bostäder. Det är inte rimligt att ha en sådan lagstiftning. Det ändrar vi nu med detta förslag.

Hyrestvister i samband med uppsägningar ska handläggas mer skyndsamt. När brotten begås behöver vi bli av med de kriminella så fort det går. Därför ges det möjlighet till en bättre skyndsamhet i handläggningen.

Fru talman! I övrigt regleras också möjligheten till att ha inneboende för att motverka till exempel de madrassboenden runt omkring i Sverige som vi har läst om. Där har hyresvärdar i dag inte en möjlighet att reglera hur många som bor i bostaden.

Detta möjliggörs nu genom en lagändring där hyresvärderna ges den möjligheten. Hyresvärderna ges också rätt till tillträde till lägenheten för nödvändig tillsyn för att kunna upptäcka och få bevis för den här typen av boenden. Det är en av flera goda förändringar som sker med detta lagförslag.

Fru talman! Med lagändringen kan man också möjliggöra att man tillgodoräknar trygghetsarbetet i hyressättningen. Det är en viktig förutsättning för att fastighetsägarna ska kunna jobba med trygghetsarbetet i boendemiljön. För att se till att de som bor i bostäderna kan känna sig trygga behövs det delvis ekonomiska förutsättningar. Detta är en bra ändring som möjliggör för fastighetsägarna att arbeta aktivt med frågan.

En hyresgäst som utsätts för våld av närstående ska få möjlighet att behålla eller överta hyreskontraktet. Det är en viktig åtgärd för alla dem som är utsatta för våld av en närstående. Här kan vi möjliggöra ett tryggt fortsatt boende för dem som blir utsatta och att de som utsätter någon för våld är de som vråks.

Lagen träder i kraft den 1 juli, vilket är oerhört bra och viktigt. Lagförslaget är efterfrågat av många hyresvärdar. Det är också efterfrågat av Sverigedemokraterna och av alla människor som berörs av den utbredda kriminaliteten i Sverige och de otrygga bostadsområden som vi ser runt omkring i landet. Det är viktigt att vi är snabbfotade när vi har möjlighet att

vara det för att kunna använda lagstiftningen för att motverka den utveckling vi ser i Sverige i dag.

Fru talman! Avslutningsvis kan det ge en effektiv samverkan genom den lagstiftning vi lägger fram på området i dag. Men det handlar också om de resurser som vi tillför till rättsväsendet generellt och de skärpta straff som införs. Fastighetsägarna har ett kommande förslag om att man ska ingå i en BID-samverkan för att skapa trygga bostadsområden tillsammans med myndigheter och civilsamhälle.

Därtill kommer vistelseförbudet, säkerhetszonerna, den utökade kameraövervakningen, polisens utökade resurser, skola, socialtjänst och civilsamhälle. Tillsammans med de boende i bostadsmiljöerna kan vi nu äntligen få verktyg och förutsättningar för att skapa ett tryggt Sverige med trygga bostadsmiljöer.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 37 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2 i betänkandet.

I en tid när fler barn än någonsin vräks från sina hem i Sverige ska vi här i dag debattera ett förslag som oundvikligen kommer att leda till att ännu fler barn kommer att vräkas och därmed förlora den trygghet det innebär att ha ett hem. Vi ska debattera ett förslag som enbart riktar sig mot landets 3 miljoner hyresgäster. Det är ett förslag som på flera sätt kommer att inskränka hyresgästers rättigheter ännu mer och ett förslag som dessutom innebär att Sverige nu inför kollektiv bestraffning, något som inte hör hemma i ett rättssamhälle och en demokrati.

Förslaget vi ska debattera borde i ärlighetens namn i stället haft rubriken ”Åtgärder som ska göra det lättare att vräka oskyldiga hyresgäster som inte begått brott”, för det är precis detta förslaget innebär.

Fru talman! En uppsjö av ytterst kompetenta remissinstanser har under ärendets gång yttrat sig. Jag känner ett oerhört stort stöd från dessa kunniga expertorganisationer när jag påstår att regeringens förslag är rättsosäkert, att det strider mot barnkonventionen och att det öppnar upp för godtycke, diskriminering och rasism.

Förslagen i dagens betänkande går i samma riktning som all övrig Tidöpolitik. De bygger på okunskap, förakt och illa dold rasism. Men det är ändå ett ovanligt sorgligt betänkande. De flesta av oss förstår att förslagen egentligen inte riktar sig mot hela landet. De flesta av oss förstår att det är långt ifrån alla människor som kommer att behöva ha uppsikt över anhöriga för att undvika att bli vräkta från sina hem. De flesta av oss förstår också att förslagen i verkligheten kommer att drabba dem som redan är hårt drabbade. Det här drabbar dem som redan är de mest utsatta i samhället och som redan upplever enorma utmaningar.

Fru talman! Utan att gå in på detaljer och värdera Tidölagets olika förslag sedan de tillträdde makten kan jag konstatera att högerpartiernas hela kraft läggs på repressiva förslag. Det är den typen av förslag som regeringen slänger fram näst intill dagligen numera. Alla samhällsproblem, både verkliga och konstruerade, ska mötas med ökad repression.

Det känns ändå extra tungt att oskyldiga barn och vuxna nu även ska förlora sina hem bara för att politiker ägnar sig åt populistiskt dravel i

stället för att våga ta itu med de riktiga problem som vi ser i samhället i dag. Kort sagt: Tidölagets repressiva politik kommer varken att bekämpa gängkriminalitet eller att åstadkomma trygghet i samhället.

Fru talman! Kriminalitet är ett allvarligt samhällsproblem som kräver komplexa lösningar i samverkan mellan såväl rättsväsen som skola och socialtjänst, övriga myndigheter och civilsamhällets organisationer.

Jag ska inte ödsla en massa tid på att än en gång stå här och berätta att även jag och Vänsterpartiet vill se åtgärder mot gängkriminaliteten. Tryggheten i utsatta bostadsområden, såväl som i samhället i stort, måste stärkas. Men det är de kriminella som ska straffas – inte oskyldiga barn och vuxna.

Här finns en tydlig och avgörande skiljelinje mellan mig och regeringen. Jag menar att arbetet med att lagföra och straffa kriminella även i framtiden ska ske genom rättslig prövning i domstol, och inte genom exempelvis privata fastighetsägare. Vi kan inte lösa problemen med kriminalitet genom populistiska attacker på oskyldiga hyresgäster. Problemen måste hanteras av rättsväsendet på ett sätt som är effektivt och lever upp till rättsstatens principer om bland annat proportionalitet.

Trygghetsarbete och brottsförebyggande arbete börjar med en väl utbyggd välfärd för alla, även i politiskt eftersatta områden. Regeringen borde därför omgående ta ett helhetsgrepp på problematiken med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet. Ge barnen hopp i stället för hemlöshet! Ge barnen hopp i stället för gängkriminalitet!

Men ingenting i Tidöpolitiken syftar till att stärka socioekonomiskt utsatta bostadsområden. Målet tycks snarare vara att barnen som växer upp i dessa områden tidigt ska lära sig att hur hårt de än kämpar och anstränger sig är de alltid skyldiga i maktens ögon. De ska tidigt lära sig att visitationszoner, kameraövervakning eller annan repression för alltid ska vara en del av deras vardag.

Vad regeringen inte vill förstå är att alla barn som bor i områden där brottsligheten är en del av vardagen behöver skyddas. Att skapa trygghet i dessa och andra områden ska inte behöva stå i motsats till att värna alla barns och ungas rättigheter. Det här är verkligen inte rocket science. Vi måste helt enkelt jämna ut de allt större ekonomiska klyftorna i landet. Vi måste ge barnen hopp i stället för hemlöshet.

Fru talman! Jag citerar Sveriges Stadsmissioner och Rädde Barnen: ”Landets bostadsområden blir inte tryggare om människor mister sina hem. I realiteten kommer regeringens förslag att drabba dem som redan är hårt drabbade.”

Vräkning av barnfamiljer fungerar inte som brottsbekämpning; tvärtom visar såväl forskningen som civilsamhällets egna erfarenheter på det rakt motsatta. Alla vet att för den familj som en gång blivit vräkt är möjligheten att återigen få ett stadigvarande boende ytterst begränsad. Det gäller inte minst i storstäderna, där det är nästan omöjligt. Till och med regeringens företrädare, med justitieministern i spetsen, borde känna till detta.

Men man har duckat för frågan varje gång den har ställts. Vart ska de vräpta familjerna ta vägen? Att blunda för denna fråga ter sig ytterst märkligt. Den familj som vräks fortsätter ju att vara en del av samhället, vare sig regeringen och Sverigedemokraterna vill det eller inte.

Institutet för mänskliga rättigheter konstaterar krasst att ”barn som växer upp under otrygga förhållanden är mer benägna att hamna i kriminalitet, något som motverkar syftet med utredningens förslag – att öka

tryggheten i våra bostadsområden”. Det blir alltså motsatsen till det man är ute efter. Inte heller detta är rocket science. Jag undrar hur regeringen och justitieministern tänker här. Hur tänker de kring dessa barn? Vad har barnen för framtid efter att de blivit hemlösa?

Fru talman! Det är svårt att säga vad som är värst med dagens förslag. Det finns så många frågetecken. Det finns så mycket inbyggd rättsosäkerhet och så mycket plats för godtycke i förslagen.

I förslagen lyfts att tillsynsansvaret för hyresgäster ska öka. Hyresgästen ska ansvara för att barn och andra personer som bor eller vistas i lägenheten inte begår brott i närmiljön. Vilka brott som avses är ytterst otydligt; det verkar spänna från att spränga något eller skjuta någon till att klottra på en vägg upprepade gånger. Dessutom är det ingen som vet vad ”närområdet” betyder. Vad avser man med det?

Förslaget om utökad tillsynsansvar har stött på intensiv kritik. Hur ska en hyresgäst förhindra att någon som bor eller vistas i lägenheten begår brott som försämrar närmiljön? Och vad är det egentligen för åtgärder som krävs av hyresgästen för att förhindra att hushållet vräks? Rädna Barnen menar att förslaget snarast kommer att försvåra förutsättningarna för föräldraansvar eftersom sannolikheten att föräldrar söker förebyggande stöd hos socialtjänsten minskar om de riskerar att vräkas.

Sveriges Stadsmissioner å sin sida tycker att förslaget ”belyser obegripligheten i de krav som åligger en hyresgäst i hyresrätt”. Jag kan bara hålla med, fru talman.

Sedan har vi det uppsamlade begreppet bristande skötsamhet, som också ska införas enligt förslaget. Ingen vet vad det betyder. Ändå ska ”bristande skötsamhet” kunna leda till att ett hushåll vräks utan att först få möjlighet till rättelse. Det är katastrof! Alltså ska vräkning av till exempel en barnfamilj kunna ske utan att någon myndighet kopplas in – i dessa dagar när vi har ett så stort antal hemlösa som 30 000 och barnfamiljer som vräks varje vecka.

Sveriges Stadsmissioner menar att ”bristande skötsamhet” är ett så pass svepande begrepp att det ”blir mycket svårt för gemene man att veta vad det innebär”. Men trots denna otydlighet ska alltså detta svepande begrepp kunna leda till att ännu ett barn blir hemlöst i det rika Sverige.

Jag undrar hur regeringen och justitieministern tänker. Är det bristande skötsamhet när någon svingar ett järnrör? Är det bristande skötsamhet när någon lagar mat som doftar lite främmande? Är det bristande skötsamhet när man talar högt, som jag ofta gör? Är det bristande skötsamhet när man spelar musik? Vad innebär det? Var går gränsen? När räknas det som bristande skötsamhet? Är det samma för mig, en man med afrosvensk bakgrund, som för en etnisk svensk eller en invandrare? Vem avgör det? Vi lever ju i ett land där rasism och diskriminering förekommer hela tiden.

Fru talman! Jag undrar hur regeringen och justitieministern tänker. Det här är nämligen katastrofalt.

Också reglerna kring inneboende ska nu skärpas, som vi hörde här tidigare. Kanske är detta den åtgärd som allra tydligast visar att Tidölagets fokus är invandrare. Hyresvärdar ska ges rätten att kräva tillträde till den enskildas hem för att ”kontrollera bostaden”. Och vems bostäder är det som kommer att kontrolleras, tror vi? Inte är det justitieministerns villa i alla fall, kan vi konstatera. Inte heller kommer alla de barn som bor i villa eller bostadsrätt att drabbas.

Fru talman! Hur ska den diskriminering som redan i dag är så stor i samhället generellt och på bostadsmarknaden i synnerhet kunna minska med detta förslag? Diskrimineringsombudsmannen och många andra anser att förslaget om inneboende riskerar att leda till bristande förutsebarhet, godtyckliga bedömningar och en oenhetlig rättstillämpning. Jag kan bara hålla med.

Fru talman! Det går utför med den svenska demokratin. Är det inte bruna trollfabriker är det i stället regeringens mörkblå förmåga att helt bortse från alla fakta, all kunskap och all erfarenhet som faktiskt finns. Många tunga och ytterst kunniga remissinstanser har kritiserat regeringens förslag. Genomgående betonas att förslagen är djupt rättsosäkra och saknar grund i forskningen. Ingen av expertorganisationerna lyfter fram att lösningen på nyrekryteringen till gängkriminalitet skulle vara att vräka fler oskyldiga barn och vuxna. Bara Sveriges fastighetsägare tycks dela den analysen med regeringen.

Den massiva kritiken mot förslagen kommer främst från de expertorganisationer som på ett eller annat sätt faktiskt arbetar i de områden och med de familjer som regeringspartierna och Sverigedemokraterna har tänkt sig ska drabbas av den nya lagstiftningen. Det är organisationer som har lång erfarenhet av de aktuella problemen och som vet vad de talar om. Kritiken som lyfts fram är så stor att det skulle vara omöjligt att hinna återge allt här i kammaren i dag.

Också Lagrådet kritiserar än en gång regeringen. Men varken Lagrådet eller expertkunskap imponerar på Tidöpartierna. De kunde som vanligt inte bry sig mindre om sådan kritik som inte passar in i deras sneda bild av verkligheten. Det är ytterst beklagligt.

De borde lyssna när kritikerna säger att deras repressiva åtgärder riskerar att bli kontraproduktiva och att de krav som läggs på hyresgästerna är orimliga. Rättigheterna blir allt färre, och straffet – att vräkas – står inte i proportion till de brott som så otydligt beskrivs i förslagen. De borde också lyssna när kritikerna säger att förslagen leder till ökad stigmatisering av både områden och människor – och i detta fall dessutom till en kollektiv bestraffning av landets hyresgäster, vilket innebär att Sverige därmed överger den viktiga rättsprincip som utgår från att alla ska bedömas och straffas utifrån sina egna handlingar.

Kollektiv bestraffning är inte en väg mot ett tryggare samhälle. Men det är en tydlig väg bort från demokrati.

Fru talman! Vräkningarna av barn fortsätter att öka i det rika men ojämlika Sverige och är nu uppe i det högsta antalet sedan Kronofogden började mäta 2008. Att regeringen i detta läge ändå väljer att fullt medvetet bidra till att ännu fler barn vräks är minst sagt upprörande. Hur kan någon på allvar tro att fler hemlösa barn och unga ska minska brotten och göra Sverige tryggare? Hur kan detta vara regeringens prioritet? Hur kan de ta så lättvindigt på att oskyldiga barn förlorar sitt hem? Är det för att de vet att det aldrig kommer att vara deras egna barn som drabbas?

Den nollvision som Sverige säger sig ha för vräkning av barn blir alltmer en pappersprodukt utan värde.

Fru talman! Som riksdagspolitiker ska vi stifta lagar som är moraliskt försvarbara, bygger på vetenskaplig grund och är i linje med rättsstatens principer och internationella åtaganden.

Slutligen, fru talman: Regeringen och Sverigedemokraterna väljer skrämsel, polarisering, populism och till och med lögn. Allt används för att misskreditera och stigmatisera både hyresrätten som upplåtelseform och dem som bor i den. Den förda blåbruna politiken saknar all förankring i verkligheten och drunknar i sina egna fördomar.

Det finns ingen populistisk enkel genväg till ett tryggare Sverige. Det krävs både ekonomiska resurser och en väl genomarbetad politik. Nyrekryteringen till gängen måste minska. Barn och ungdomar måste klara sig genom skolan. Vi måste komma till rätta med trångboddheten och ta itu med både boendesegregationen och samhällets ekonomiska ojämlikhet.

En regering med självrespekt hade arbetat med de frågorna i stället och omgående dragit tillbaka de orättvisa och rättsvidriga förslag som presenteras här i kammaren i dag. Tyvärr är det inget jag tror vi kan förvänta oss av de blåbruna Tidöpartierna och deras regering.

Anf. 38 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! "Jag känner att jag måste flytta." Hässleholm, april 2022.

"Jag har sagt upp mitt kontrakt i natt. Så vi flyttar nu. Det går inte att bo kvar här. Jag är rätt chockad, men också besviken. Det är så synd för jag tyckte om det här området." Hässelby, Stockholm, juni 2023.

"Jag vill flytta härifrån. Det känns inte tryggt." Linköping, september 2023.

"Vi tycker att det känns jättejobbigt, att våldet har nästlat sig in så här i närheten. Vi kommer nog att överväga att flytta härifrån. Ärligt talat. Det gör vi. Vi har en tvåårig dotter." Majorna, Göteborg, januari 2024.

"Nu är det dags att flytta härifrån." Gävle, februari 2024.

"Det spelar ingen roll var vi flyttar någonstans, Sverige har blivit de kriminellas hem, tydligen. Det är fruktansvärt sorgligt." Farsta, Stockholm, mars 2024.

Fru talman! Samtliga citat jag just läste upp är från grannar som intervjuats i medierna när de precis drabbats av våldsdåd i närheten av sina bostäder – vanliga hederliga människor som våldet och gängbrottsligheten nu fått att överväga eller till och med bestämma sig för att flytta från sina hem.

Fru talman! Varför har vi i Sverige haft en hyreslagstiftning där kriminellas rätt att bo kvar har varit starkare än grannarnas rätt att få leva fria från brott? Varför har vi haft en hyreslagstiftning där hyresvärderna både varit skyldig och haft verktygen att åtgärda en rad störningar i boendet – utom just hot, våld och kriminalitet? Där har hyresvärderna i stället många gånger varit närmast maktlös.

Låt oss inte vara naiva. Det här handlar inte bara om enskilda lägenhetsinnehavare som är stökiga mot sina grannar. Det här handlar också om grovt kriminella som använder lägenheter och trapphus för att langa narkotika eller som förvarar vapen, sprängmedel eller stöldgods i bostad och lägenhetsförråd. Det handlar också om rena våldsuppgörelser i anslutning till bostaden, som misshandel och skjutningar – till och med dödsskjutningar.

De kriminella har hållit trapphus, fastigheter och hela stadsdelar i skräck genom ett kriminellt våldskapital. Det är inte en slump att kriminellas inverkan på lokalsamhället i dag är ett av kriterierna när polisen identifierar utsatta och särskilt utsatta bostadsområden.

Fru talman! Konsekvensen blir inte bara att enskilda grannar ger upp och flyttar. Det påverkar människors rörelsemönster i vardagen, och det skapar flyttmönster där vissa områden stigmatiseras när de kriminella får ta över.

Nästan var femte man och mer än var tredje kvinna känner sig så otrygg i sitt eget bostadsområde att man väljer att inte gå ut ensam på kvällen, enligt Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning 2023.

Trygghet har också blivit en allt viktigare aspekt när människor väljer var de vill eller inte vill bo. Enligt en rapport från Mäklarsamfundet som kom för några veckor sedan är trygghet numera högst upp på listan över prioriteringar som är viktiga vid en eventuell flytt.

Enligt en opinionsundersökning som The Global Village gjorde tillsammans med Novus 2021 vill cirka hälften av de boende i Sveriges utsatta områden flytta på grund av kriminaliteten.

Fru talman! Den förstärkning av hyreslagstiftningen som vi i dag debatterar, där skyddet för hyresgästen mot kriminella grannar stärks, kommer givetvis inte ensamt att lösa alla problem med otrygghet i bostadsområden. Men det är en av flera viktiga pusselbitar.

För att stärka tryggheten i våra bostadsområden, särskilt i områden som är utsatta för grov organiserad brottslighet, har den moderatledda regeringen också infört såväl vistelseförbud för kriminella som säkerhetszoner där polisen får utökad möjlighet att hindra grova våldsbrott.

Till det ska också läggas den moderatledda regeringens historiska satsningar på rättsväsendet och markanta straffskärpningar mot gängkriminalitet.

Fru talman! Förutom att stärka hyresrätten genom att göra det enklare att vråka kriminella och därmed skydda övriga grannar innehåller den här propositionen ytterligare ett par förslag som är värda att ta upp särskilt.

Ett av dem är skärpningen av regelverket för inneboende.

Jag tror inte att någon i den här kammaren har missat begreppet madrassboende – att skrupelfria hyresvärdar hyr ut sängplatser i trångbudda lägenheter.

Hyresgästföreningens tidning Hem & Hyra har kunnat visa att en enskild sängplats kan hyras ut för flera tusen i månaden.

I boken *Imperiets barn* av Liza Alexandrova-Zorina från 2023 beskrivs ett sådant här madrassboende i Jakobsberg:

”Lägenheten har tre rum. Det största är möblerat med enbart sängar – vanliga och tvåvåningssängar. I en vrå står en hoprullad madrass. Här bor flera ukrainare som kommit till landet för att jobba i byggsektorn. I ett av de mindre rummen bor det nya personer nästan varje natt, sovplatserna hyrs ut för ett dygn eller två i taget. I det tredje rummet bor tjetjener. De bor där gratis – lägenhetens ägare är tjetjen – mot att de håller ordning på stället.

Morgon och kväll är det kö till badrummet och till handfatet i köket, där många av invånarna tvättar sig (de hinner ändå inte duscha). Om dagarna är det tomt i bostaden, alla är på jobbet.

– Man får hålla koll på sina saker, till och med skorna. Det snos grejer hela tiden. Allt av värde måste man ta med sig till jobbet – pass, pengar, allt som går att sälja.”

Fru talman! En annan viktig förändring handlar om att vi nu stärker våldsutsatta kvinnors möjlighet att ta över ett hyreskontrakt.

Det kan konkret handla om att i fall där våld i nära relationer är orsaken till att hyreskontraktet förverkas ska den våldsutsatta ges möjlighet att ta över hyreskontraktet. Men också i andra fall ska den våldsutsatta stärkas i det hyresrättsliga förhållandet, exempelvis om denna beviljats ekonomiskt stöd för att kunna ta över lägenheten.

Ingen våldsutsatt kvinna ska behöva fundera på om hon vågar anmäla eller inte av rädsla för att bli av med sin bostad.

Fru talman! Den moderatledda regeringens proposition som vi nu diskuterar innebär viktiga förstärkningar av hyreslagstiftningen – förstärkningar som kommer att leda till ökad trygghet i våra bostadsområden, till färre madrassboenden och till att fler våldsutsatta kvinnor kan bo kvar i sina bostäder.

För mig och för Moderaterna handlar den här frågan i grunden om vilken sida samhället vill stå på. Vems rätt står högst? Är det vanliga hederliga människor som ska flytta när kriminella gäng skjuter och spränger och langar narkotika i ett bostadsområde? Eller är det den kriminelle som ska vräkas för att möjliggöra för andra att leva i frid och trygghet?

Grannarna i Hässleholm, Hässelby, Linköping, Majorna, Gävle och Farsta som övervägde eller bestämde sig för att flytta ska inte följas av fler som tvingas lämna sina hem.

Nu ändrar vi lagstiftningen. Nu är det inte offren utan våldsverkarna som ska flytta på sig.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 39 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Nu är det inte offren utan våldsverkarna som ska vräkas, säger David Josefsson. Men det stämmer inte. Det är att vilseleda svenska folket. Det är att ljuga för svenska folket.

Låt oss säga sanningen här nu! Den här lagstiftningen säger att om ett barn bor med sina föräldrar och kanske till och med har syskon och barnet råkar hamna i kriminella miljöer eller misstänks för brott i närområdet – det behöver inte ens ha begått brott, för man kräver inte att det ska vara brott som domstolen ska fatta beslut om – ska hela familjen vräkas. Då blir det märkligt när David Josefsson står här och säger att det inte är offren utan våldsverkarna som vräks. Mamman, pappan och syskonen som inte hamnat i kriminella miljöer, är de våldsverkare?

Förslagen ger kalla kårar. De visar på ett djupt rotat förakt gentemot hyresrätten och hyresgästerna. Det är visitationszoner och övervakning på steroider. Några vill skicka militären till förorten. Man utgår från att de här familjerna inte har förmåga att ta hand om sina barn. Då ska man se till att vräka hela familjen.

Rädda Barnen menar att förslaget snarast kommer att försvåra för föräldrar att ta ansvar eftersom sannolikheten att föräldrar söker förebyggande stöd hos socialtjänsten minskar om de riskerar att vräkas.

Föräldrar kontaktar polisen och socialtjänsten. De kontaktar alla myndigheter för att få stöd. Men nu med den här lagstiftningen vet de att om de gör det kan de förlora sina hem. Vad är det då som säger att de här föräldrarna kommer att höra av sig till de här myndigheterna?

Anf. 40 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Jallow, för frågan!

Det är magstarkt att anklaga en annan ledamot för att stå och ljuga i Sveriges riksdag.

Vi kan väl börja med att konstatera att det blandas och ges ganska mycket i den här repliken. Jag har inte pratat om att militär ska skickas till förorter och så vidare.

Det jag tycker är viktigt är vilket perspektiv man har här. Vems sida ska vi stå på? Ska vi stå med de människor som sköter sig eller med dem som faktiskt inte sköter sig?

Om man inte sköter sig i ett område ska man inte komma undan med att någon annan står på hyreskontraktet. Det är det som den här lagändringen handlar om. Tidigare har lagstiftningen sagt att man kan bli vräkt om det är lägenhetsinnehavaren som begår brott i nära anslutning till sin bostad. Nu ändrar vi det – nu breddar vi det begreppet och säger att det också ska kunna vara i närområdet samt när någon i hushållet begår brott och lägenhetsinnehavaren inte utför den tillsyn som kan krävas.

För att svara på ledamotens fråga är det snarare tvärtom. En lägenhetsinnehavare som kan visa att man har kontaktat polisen och socialtjänsten har ju faktiskt fullgjort sin skyldighet gentemot hyresvärden och sina grannar, och därmed finns det inte skäl nog för vräkning. Men om man ser att det begås brott och inte bryr sig om det eller gör något, då har man faktiskt inte fullgjort sina plikter mot vare sig hyresvärden eller sina grannar.

Anf. 41 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Det ledamoten säger stämmer inte. Enligt lagstiftningen kan man vräkas utan möjlighet till rättelse. Även om föräldrarna säger att de kan prata med socialtjänsten och får stöd för att hjälpa barnet har fastighetsägaren rätt att vräka dem, utan möjlighet till rättelse. Det är fruktansvärt, framför allt när barn är inblandade. När ni föreslår ny lagstiftning är det viktigt att ni står bakom hela lagstiftningen som den ser ut i förslaget och inte säger något helt annat än det som står. Det är att vilseleda folk.

Det finns 33 000 hemlösa, och antalet vräkningar av barnfamiljer ökar. Så här många barnfamiljer har inte blivit vräkta från sina hem sedan man började mäta 2008. När alla dessa barnfamiljer är vräkta – vad har regeringen, David Josefsson och Moderaterna för avsikt att göra med de här människorna? Vart ska de ta vägen? Jag har ställt frågan flera gånger, till och med till ministern, men ingen har kunnat svara. Snälla David Josefsson, svara på frågan!

När ytterligare 20 000 personer är hemlösa, vad tänker David Josefsson och regeringen göra med dem? Jag skulle också uppskatta om han svarade på varför den här lagstiftningen bara gäller landets 3 miljoner hyresgäster. Betyder det att barnen till dem som bor i villor och bostadsrätter inte begår brott? Är det Moderaternas mening att säga till svenska folket att barn och familjer som bor i bostadsrätter och villor inte begår brott? Om det inte är så och om vi är överens om att de barnen också begår brott och hamnar i kriminella miljöer, hur kommer det sig då att den här lagstiftningen inte även gäller dem? Varför har vi en lagstiftning som straffar dem som bor i hyresrätter medan samma problem finns bland dem som bor i villor och lagstiftningen ändå inte gäller dem?

Anf. 42 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Fru talman! Det är väldigt magstarkt att påstå att någon ljuger eller vilseleder. Ledamoten Jallow får gärna visa vad det är jag har ljugit om eller vilselett kring.

Om vi nu ska hålla oss till en saklig debatt i den här frågan handlar den i grunden om att stärka hyreslagstiftningen och möjliggöra för grannar att leva fria från störningar från kriminella element som bor i ett hus.

Propositionen säger att man i allvarliga fall ska kunna avhysa någon utan att denne först ges möjlighet till rättelse. Men det kan ju handla om grova våldsbrott, skjutningar, hantering av explosiva varor i lägenheten eller försäljning av stora mängder narkotika. Då tycker tydligen företrädare för partier i den här kammaren ändå att man först ska ges möjlighet till rättelse. Ett exempel är ett fall, som varit aktuellt i medierna, där sonen i familjen sköt ihjäl en person på loftgången. Då tycker alltså företrädare för oppositionen, för Vänsterpartiet, att det är rimligt att kräva rättelse och att det är först när sonen skjutit ihjäl en person till på loftgången som hyresvärden ska ha rätt att vräka någon.

Jag tycker att man ska ha en saklig debatt om det här. Jag förstår de invändningar som finns om att hyresvärden inte ska ha möjlighet att vräka vem som helst hur som helst, men detta är ju i grunden att stärka hyresrätten så som den ser ut. Det kommer fortfarande att ske rättslig prövning när någon blir vräkt. Avhysning kommer fortfarande att ske med Kronofogden. Men vi stärker möjligheten för människor att faktiskt få leva i fred och frihet.

Jag är inte orolig för att särskilt många kommer att bli vräkt mot bakgrund av den här nya lagstiftningen. Jag tror att den kommer att ha en förebyggande funktion. Men jag är orolig för alla människor jag citerade i mitt anförande, som känner sig tvingade att flytta från sitt bostadsområde på grund av att kriminella gäng håller på att ta över. Det är det viktiga för mig.

Anf. 43 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Propositionen *Åtgärder för tryggare bostadsområden* är resultatet av en utredning tillsatt av den socialdemokratiska regeringen i juli 2022. Vi socialdemokrater ser med allvar på den utbredda otrygghet som är kopplad till brottslighet, inte minst den brottslighet som griper omkring sig i politiskt eftersatta områden i både större och mindre städer. Dessa områden är mer utsatta för brottslighet.

Det är en självklar utgångspunkt för oss socialdemokrater att alla invånare ska kunna leva i trygghet i och omkring sina hem. Vi ställer oss därför i huvudsak bakom de förslag till lagändringar som propositionen innebär. Förslagen ger större möjlighet att skilja en hyresgäst från sin hyresrätt i syfte att upprätthålla trygghet och att förebygga återkommande brottslighet i bostadsområden. Lagstiftningen tar sikte på hyresgäster som allvarligt försämrar tryggheten för sitt bostadsområde och sin närmiljö – inte bara genom brott i själva bostaden, utan även bredare i omgivningen.

Fru talman! Vi socialdemokrater menar också att lagstiftningsärendet medför komplexa avvägningar och har betydande återverkningar i samhället. Sveriges Allmännyttas är en remissinstans som bör lyssnas till i sammanhanget. Det är den organisationens medlemmar som äger flest lägenheter i de för brottslighet mest utsatta områdena.

Sveriges Allmännyttan lyfter fram att en konsekvens av de föreslagna lagändringarna är att syskon till barn som begått brott som bor i samma lägenhet men själva inte har begått något brott också kan tvingas flytta om deras föräldrar måste flytta. Man påtalar alltså risken att helt oskyldiga barn påverkas på ett mycket negativt sätt. Sveriges Allmännyttan föreslår därför att regeringen överväger att en uppsägning när det bor barn i lägenheten ska föregås av skriftlig rättelseanmaning och meddelande till socialnämnden.

Stockholms stad, där jag bor, är en stor kommun som i högsta grad berörs av utredningens förslag. Staden uttrycker i sitt remissvar att man kan se att det kan finnas behov av att förkorta processen för att säga upp hyreskontrakt i vissa fall. Men man understryker att det är en process som inte ska hanteras lättvindigt, då detta kan innebära att familjer med minderåriga barn vräks och får betydande svårigheter att återinträda på bostadsmarknaden. Vi socialdemokrater har motsvarande inställning, och jag yrkar därför bifall till vår och Centerpartiets gemensamma reservation nummer 5 att det ska krävas en skriftlig anmodan om rättelse från hyresvärdens sida innan uppsägning blir aktuell för en familj med minderåriga barn.

Fru talman! Den nationella trygghetsundersökningen, NTU, som genomförs av Brå, Brottsförebyggande rådet, visar att otrygghet finns i alla upplåtelseformer. I områden med socioekonomiska utmaningar har cirka 35 procent av dem som äger sin bostad angett att de upplever sig mycket eller ganska otrygga i det egna bostadsområdet. För hyreslägenheter är siffran cirka 45 procent och bostadsrätter cirka 39 procent.

Såväl hyresrätt som bostadsrätt kan enligt nu gällande lagstiftning förverkas genom särskilt allvarliga störningar i boendet. I likhet med några av remissinstanserna kan vi socialdemokrater inte se något skäl till att den utvidgning av möjligheten till förverkande som föreslås i denna proposition ska gälla endast hyresrätt, men eftersom ett sådant yrkande inte ligger inom ramen för detta ärende avser vi att återkomma i frågan i ett annat sammanhang.

Fru talman! Den typ av åtgärder som vi debatterar i dag aktualiserar mycket bredare frågeställningar om kommuners och den kommunala socialtjänstens ansvar för och arbete med de individer och familjer som påverkas av brottsdomar, uppsägningar och vräkningar, vilket inbegriper situationer kopplade till mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det påtalas av ett flertal remissinstanser att kommunernas möjligheter och resurser för att hantera den typen av situationer brister, även i de alltför många fall där bland annat barnfamiljer vräks från sin bostad och då vanligen på grund av obetald hyra. Av särskild betydelse är tillgången till lägenheter eller hus som upplåts genom sociala kontrakt eller med stöd av hyresgarantier i andra områden än de mest eftersatta.

Vi socialdemokrater menar att en ny bostadsförsörjningslag och en nationell plan för bostadsförsörjningen brådskar. En sådan plan kräver åtgärder också från staten. Detta lyfter vi fram i vår bostadspolitiska kommittémotion.

Fru talman! Det är bara att konstatera att Tidömajoriteten här i Sveriges riksdag är mycket ensidigt inriktad på den typ av mer repressiva åtgärder som sannolikt kommer att röstas igenom här. Det förebyggande arbetet står tyvärr inte i centrum för uppmärksamheten.

Boendesegregationen är genomgripande. Det råder brist på poliser. Det råder brist på uppsökande och kraftfullt socialt arbete. Det råder brist på idrott och kultur för många barn och unga. Förskola och grundskola klarar inte fullt ut sitt uppdrag. Stora sektorer av arbetsmarknaden präglas av arbetslivskriminalitet och stor otrygghet. Vi står och öser med en tesked eller två ur badkaret som är fyllt till bredden av kriminella gäng medan kranen står på i andra änden. Nyrekryteringen till gängen måste stoppas.

Tidömajoriteten ser dock bara halva problemet och presenterar därför bara halva lösningar. De är dessutom av mycket varierande kvalitet, fru talman. Även den underliggande statliga utredningen i detta lagstiftningsärende ser risken att problemen flyttas runt snarare än avhjälps genom att öka antalet uppsägningar av hyreslägenheter.

Fru talman! Det är med all sannolikhet vad som händer både före och efter en avhysning som i långt högre grad formar grannarnas trygghet i bostadsområdet. Vi socialdemokrater och hela den samlade oppositionen menar att riksdagen ska begära att regeringen skyndsamt återkommer med en utvärdering och analys av effekterna av utvidgad möjlighet till uppsägning av hyresrätt. Och vi menar att utredningens och lagrådets uppfattning om när lagändringar ska träda i kraft borde gälla.

Därtill understryker vi att helt andra åtgärder också måste sättas i fokus för att öka tryggheten i vårt samhälle, inte minst i eftersatta bostadsområden.

(Applåder)

Anf. 44 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Har man som hyresrättsinnehavare rätt att känna sig trygg i sitt eget område? Har man som hyresrättsinnehavare rätt att förvänta sig att det allmänna gör det som krävs för att man ska känna sig trygg i sitt eget område? Ska man kunna gå fram och tillbaka till affären utan att behöva titta sig över axeln? Ska man kunna sätta sig en stund på områdets gräsmatta? Har man som hyresrättsinnehavare rätt att inte behöva vara orolig för vad som gång efter gång händer på nätterna i ens område?

Tänk dig själv att du har en familj med små barn och att kriminella bor och utövar kriminell verksamhet i området du bor i. Du vågar inte släppa ut dina barn för att leka i området eftersom du inte vet vad som kan hända i nästa sekund. Denna vardag ligger långt ifrån den vardag som jag växte upp i. Mor släppte ut mig på gården, och sedan hörde jag henne igen först när hon talade om att maten var färdig.

Jag tycker att dagens familjer har rätt att kräva precis samma trygghet. Varför har inte dagens familjer rätt att kräva samma trygghet som fanns då? Varför får kriminella bestämma agendan i ett bostadsområde?

Regeringens förslag syftar till att man ska känna sig trygg i sitt eget bostadsområde. Man har rätt att kräva att samhället gör sitt yttersta för att det ska bli så. Vi tar nu ett steg framåt för att hjälpa till så mycket vi kan mot detta mål.

Jag vill påstå att vi som samhälle under många år har varit ganska naiva om utvecklingen i Sverige när det gäller kriminella. Den här regeringen försöker vända trenden på många olika sätt. Det finns inte en enda åtgärd utan många åtgärder tillsammans som gör att vi lyckas med det, och denna åtgärd är en av dem.

Vi sätter ganska hårt tryck på fastighetsägare och ställer krav på att de ska se till att bostadsområdena är så trygga som möjligt. Då är det rimligt att ge dem möjlighet att vräka lägenhetsinnehavare som har kriminella boende hos sig. Det innebär ett större ansvar för innehavaren att ta tag i och skapa möjlighet för tryggare boendemiljö för alla i området. Det är faktiskt det som förslaget handlar om.

Ett hyresavtal ska kunna sägas upp om hyresgästen begår brott som typiskt sett försämrar närmiljön för dem som bor i lägenhetens omgivning. Det ansvar som hyresgästen har för barn och andra personer som bor eller vistas i lägenheten ska även gälla att se till att dessa personer inte begår brott som skapar otrygghet för övriga boende.

Ett hyresavtal ska vidare kunna sägas upp i fler fall om lägenheten används för att begå brott, nämligen vid allvarlig eller omfattande brottslighet.

Vad är problemet med en sådan lag? Har inte grannen samma rätt att vara trygg? Jag förstår inte att man kan ha en annan åsikt.

Vänsterpartiets ledamot sa i talarstolen att det var kollektiv bestraffning. Ja, att låta kriminella element bo kvar i bostadsområdet är kollektiv bestraffning. Vänsterpartiet och jag har helt olika uppfattningar om detta. Jag tycker att den som är lägenhetsinnehavare också har ett ansvar.

Vänsterpartiet sa att förslaget öppnar för rasism. Hur då? Om man är kriminell ska man inte ha en fristad i Sverige. Man ska jagas tills man inser att kriminella har det svårt i Sverige, och man ska bli laglydig. Det har ingenting med rasism att göra över huvud taget. Brottslighet har ingen färg eller hud. Brottslighet är fel.

Vänsterpartiet säger att vi ger oss på dem som redan är utsatta. Nej, vi hjälper dem som finns i området och som faktiskt vill ha en trygg uppväxt, även om de bor i en hyreslägenhet.

Vi hörde också Socialdemokraternas tal. Det var ändå rimligt och förståeligt. Man vill ändå se lite längre fram och ha förebyggande verksamhet. Jag håller med. Problematiken är att vi inte riktigt fattar det beslutet i de lagtexter vi talar om här och nu. Men givetvis ska vi hjälpa brottsutsatta så långt som möjligt och se till att de inte ska hamna där. Men vi måste också hjälpa dem som faktiskt vill hjälpa till.

Fastighetsägare vill hjälpa till och se till att deras områden ska vara trygga. Då måste vi ge dem de möjligheter och verktyg som finns.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 45 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Larry Söder frågar: Vad är problemet? Han säger att det inte finns någonting rasistiskt med det här förslaget. Kanske väljer Larry Söder att blunda för eller har inte sett nyheterna om trollfabriker som het-sar människor när det gäller invandringen och som sprider hat, hot och rasism om alla invandrare. Man säger att invandrare är kriminella.

Det får konsekvenser. Det påverkar människor som är rasifierade mer än det påverkar Larry och många andra som bor i det här landet. Rasismen som system finns, och den påverkar människor. Den gör att vissa grupper utsätts mer än andra. Det beror på hur de ser ut, om de är muslimer, om de kommer från Mellanöstern eller Afrika och om de är svarta eller vita.

Rasismen är viktig i sammanhanget. Det har Diskrimineringsombudsmannen sagt. Diskrimineringen kommer att öka. Det finns risk för att det blir profileringar. Vissa grupper som bor i hyresrätter kommer att bli mer utsatta. Att säga att det här inte är kollektiv bestraffning är att blunda för sanningen.

Larry Söder frågade om kriminella ska lagföras. Ja, det ska de. Det har jag inget problem med. Det tycker Vänsterpartiet, och det sa jag i mitt anförande.

Larry Söder frågar: Har alla rätt att känna sig trygga i sitt boende? Ja, alla har rätt att känna sig trygga. Men den fråga jag ställer till Larry Söder är: Har alla som är oskyldiga rätt att inte bli straffade för brott som någon annan har begått? Jag tycker att man har rätt att inte bli straffad för någon annans brott. Det är detta som är skillnaden mellan mig och Larry Söder. Larry Söder tycker att alla andra i familjen, till exempel barn som inte har begått brott, ska straffas genom att vräkas och göras hemlösa. Det tycker inte Vänsterpartiet.

Anf. 46 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant om Vänsterpartiet tycker att varje gång man jagar kriminella är man rasist. Det är precis det Malcolm Momodou Jallow säger. Jag menar att vi måste jaga de kriminella tillsammans, alldeles oavsett vilken bakgrund de har, för de laglydiga människorna ska kunna bo i bostadsområden som är trygga.

Vem blir straffad, egentligen? Det är grannen som blir straffad, som inte kan göra något åt sin situation och som vädjar till fastighetsägaren om att göra något – det är otryggt där jag bor, och jag kan inte släppa ut mina barn i området för att det finns kriminella element. Det är de som blir straffade. Malcolm Momodou Jallow hörde vad David Josefsson läste upp. Människor flyttar från områden, för de känner sig inte trygga där. Vilka är det som blir straffade? Jo, det är de laglydiga som inte ens bor i lägenheten.

Vad har lägenhetsinnehavaren för rättigheter och för eget ansvar för vilka som finns i lägenheten? Jag menar att det ansvaret måste stärkas och att fastighetsägarna måste få möjlighet att göra något åt detta.

Tyvärr, Malcolm Momodou Jallow, motverkar du tryggheten i bostadsområdena. Du motverkar att vi vanliga människor faktiskt kan bo i hyreslägenheter genom att du försöker göra de kriminella till dem som är offer. De kriminella är inte offer. Det är dem vi ska jaga, dag ut och dag in.

Sedan är det precis som Socialdemokraterna säger. Vi ska se till att de som vill lämna kriminaliteten får så mycket stöd, hjälp och skydd som möjligt och att ingen hamnar där. Men det är en helt annan historia än den vi diskuterar i dag.

Man kan inte skydda de kriminella, Malcolm Momodou Jallow.

Anf. 47 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Larry Söder och Kristdemokraterna säger att alla som inte har begått brott också är kriminella. Det är detta vi hör Larry Söder säga här. Det handlar om alla barnen, inte om dem som har begått brott och dem som har hamnat i kriminella miljöer – där är vi överens. Jag vill tydliggöra detta. Men det som Larry Söder och Krist-

demokraterna säger är att om en person i familjen begår brott är hela familjen brottslig. Det är denna världsbild Larry Söder har.

När det gäller rasismen är det många med invandrarbakgrund som bor i hyresrätter. Det vet alla. Om vi är överens om att kriminalitet är ett samhällsproblem som finns överallt, varför har vi inte en lagstiftning som bekämpar kriminalitet överallt? Varför gäller detta bara hyresrätter och inte dem som bor i villor? Står Larry Söder här och säger att de barn som bor i villamattor aldrig hamnar i kriminella miljöer? Om det inte är det man säger, om de också begår brott, varför har vi inte en lagstiftning som gäller även dem så att vi kan skapa trygghet?

Jag vill ha trygghet i hela landet, oavsett om man bor i villamattor eller i hyresrätt. Och jag vill inte straffa de barn och föräldrar som inte har begått brott.

Jag vill, fru talman, avsluta med att säga att jag ställde en fråga till David Josefsson om vart alla de här människorna ska ta vägen när de blir hemlösa. Jag fick inget svar av David Josefsson. Jag ställer samma fråga här igen. Om ni lyckas vräka ett flertal familjer och de inte har någonstans att ta vägen utan blir hemlösa, vart ska de ta vägen? Snälla, svara på den frågan! Jag skulle verkligen bli glad om jag fick ett svar. Jag har ställt denna fråga många gånger, men inget av regeringspartierna har velat svara på den.

Anf. 48 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Varför ska oskyldiga straffas? Ja, det vill jag fråga Vänsterpartiet. Grannen är oskyldig, liksom grannen i andra trappuppgången. Personen som bor i fastigheten bredvid är oskyldig. Men alla de drabbas när det finns en kriminell i en lägenhet. Det är självklart för mig att fastighetsägaren måste få större möjligheter att se till att denne vräks, för att få ett tryggt och lugnt område. Jag tror inte att detta är någon enkel sak för en fastighetsägare att göra, men det är nödvändigt i vissa fall. Vi ger dem möjligheten till detta. Jag kan inte förstå att Vänsterpartiet är emot tryggare bostadsområden.

Varför är det viktigt för oss att ge fastighetsägaren denna möjlighet? Jo, för de som är hyresgäster är beroende av att fastighetsägaren gör något åt problemet. De kan höra av sig till sin fastighetsägare, men har denne inga muskler eller möjligheter att göra något är hyresgästen i klorna på den kriminelle.

Jag trodde inte att jag skulle få höra en vänsterpartist säga att man vill skydda den kriminelle för att man tycker synd om denne. Jag tror nämligen att Malcolm Momodou Jallow i grunden tycker precis som jag. Problemet är att snällheten inte kan tas hela vägen. Vi måste också på något sätt se till så att samhället kan skydda dem som är laglydiga, ställa sig på deras sida och säga: Ja, du ska få ett tryggt bostadsområde även om du väljer att bo i hyresrätt. Detta har människor nämligen valt, och det kommer människor att välja. De måste få känna sig trygga och veta att deras fastighetsägare har dessa möjligheter.

Jag tycker att den här lagen är jättebra, och jag tror att den kommer att hjälpa oss. Men jag tror också, precis som David Josefsson, att mer måste göras i förebyggande syfte. Här finns ännu ett verktyg som fastighetsägaren kan använda i slutändan, men jag tror inte att det kommer att användas speciellt mycket.

Jag tror dock att Vänsterpartiet måste tänka om. Vem är det ni vill skydda, den kriminelle eller den laglydige?

Anf. 49 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om att samtliga ledamöter talar via talmannen, för det är den regel vi sedan länge har i kammaren.

Anf. 50 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Alltför många lever i dag i områden som är klassade som utsatta och som är starkt präglade av utanförskap och har varit det under lång tid. Det är områden där arbetslösheten och otryggheten bitit sig fast, och här är risken för invånarna att hamna i en utsatt position betydligt större. Utsattheten slår lättare rot när bostadsområdena inte tas om hand – när vi låter fastigheter förfalla, när trångboddheten är utbredd och när utemiljön inte underhålls. Grunden för att alla människor ska ha förutsättningar att känna sig trygga i sina områden är att de är säkra och att alla som bor och vistas där följer de lagar som finns.

Runt om i hela vårt avlånga land har vi barn, ungdomar och vuxna med stora ambitioner för sin framtid och engagemang för sina medmänniskor. De förtjänar att vi säkerställer att de känner sig trygga i sina hem och bostadsområden. Den stora majoriteten människor är hederliga och sköter sig, och det är ett fåtal individer som tillåtits förstöra och alltför länge dominera det offentliga rummet.

Att känna sig trygg i sitt bostadsområde så att man inte känner sig tvungen att avstå från till exempel en kvällspromenad eller att hålla sina barn inomhus för att man inte vågar låta dem leka ute handlar om frihet i vardagen. Det borde vara en självklarhet i hela Sverige, men så är inte fallet i dag. Vi kan självklart inte acceptera att det finns sådana områden. Det handlar om att ge förutsättningar för samtliga människor att vara säkra i hemmet.

Fru talman! För att långsiktigt lyfta dessa utsatta områden och vända den negativa utvecklingen krävs både långsiktighet och uthållighet. Det handlar om kraftfulla insatser, åtgärder och lagförslag på en lång rad olika områden. Exempelvis behöver stadsplaneringen utvecklas för att se till intressena för alla som bor och verkar i områdena. Områden som är dysfunktionella och som uppmuntrar till brott ska byggas bort, och de som bor i området måste få reell makt att påverka hur deras närmiljö utvecklas och vara delaktiga i detta från start till mål.

Liberalerna har som parti länge arbetat för att främja integration och trygghet i våra bostadsområden genom en rad olika förslag. Vi inser att ett av de främsta hoten mot trygga bostadsområden är att brottslighet tillåtits få fotfäste i våra närmiljöer. Därför är det såklart av yttersta vikt att vi nu utifrån dagens problematik tar fram verktyg för att bekämpa och förebygga detta.

Vi anser att exempelvis bostadsbolagen är en viktig spelare. De tillhör de aktörer som har en starkt sammanhållen och närvarande kraft i de utsatta områdena, och ofta har de en väldigt god helhetsbild av de lokala problembilderna.

Fastighetsägarna har därför en nyckelroll när tryggheten upprätthålls, tillsammans med det offentliga. Den som äger en fastighet har också skyldigheter, för samhället är beroende av att fastighetsägaren sköter sina

fastigheter väl och på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt behandlar människor som bor eller arbetar i fastigheterna eller besöker dem.

Redan i dag finns det möjlighet att säga upp kontrakt om en hyresgäst exempelvis bedriver bordell i lägenheten. Men som vi har hört här tidigare i dag är det betydligt svårare att komma åt de kriminella som använder delar av bostäderna för att hantera, lagra och sälja droger eller vapen.

Utifrån nuvarande lagstiftning måste fastighetsägaren bevisa att den brottsliga verksamheten är affärsmässig och bedrivs systematiskt, alltså att den tränger ut legala användningsområden. Det innebär att det går att vräka någon om lägenheten är logistikcentrum för droger så länge personen inte bor där. Ni hör själva hur uppåt väggarna detta låter. Men nu tar vi till åtgärder för att ändra på detta.

Därför föreslår vi nu att ett hyresavtal ska kunna sägas upp om hyresgästen begår brott som typiskt sett försämrar närmiljön för dem som bor i lägenhetens omgivning. Detta är inte bara ett sätt att skydda de boende från otrygghet utan också ett sätt att säkerställa att bostadsområdena förblir attraktiva och livskraftiga för samtliga som bor där. Det är som sagt majoriteten, som är hederliga medborgare, som ska känna frihet och trygghet i sina områden.

Jag vill också betona att hyresgästernas ansvar sträcker sig bortom deras egna handlingar och inkluderar också de handlingar som utförs av dem som de ansvarar för, andra personer som bor eller vistas i lägenheten. Det är av yttersta vikt att vi alla tar vårt ansvar för att upprätthålla trygghet i vår närmiljö.

Fru talman! Det görs också skärpningar i lagen när det gäller problematiken med så kallade madrassboenden, där en hyresgäst i sin lägenhet upplåter sovplatser åt ett stort antal personer. Tyvärr är det förhållandevis vanligt att hyresgäster inhyser utomstående på ett sätt som inte överensstämmer med ordnad fastighetsförvaltning.

Just trångboddheten är en källa till flera sociala problem. Vi vet att barn som bor trångt inte alltid får de möjligheter i livet som de har rätt till. Trångboddheten kan enligt Boverket leda till bland annat stress och psykisk ohälsa. Flera undersökningar visar att barn som delar rum hemma klarar sig betydligt sämre i skolan. De får till exempel inte lugn och ro för att göra sina läxor, utan i stället kan de tvingas utomhus fastän de inte vill och där göra annat än att studera. På detta område finns det mycket kvar att göra.

Våld i nära relation är ett samhällsproblem. Detta är också ett område där samhället alltför länge har tassat på tå. Handlingar får konsekvenser. Kriminella handlingar får inte bara rättsliga konsekvenser utan också många fler. I dag är det vanligt att offer för våld i nära relation får ta dessa negativa konsekvenser. Detta ändrar vi nu också på. Vi ska vräka våldsutövaren som slår sin partner och ge hyreskontraktet till offret. På detta sätt kan vi ge gärningsmannen en tydlig negativ konsekvens tidigt samtidigt som vi ger det utsatta offret makten tillbaka över sitt liv. Ett tryggt hem måste vara en utgångspunkt.

Nu lägger vi större fokus på brottsoffren och föreslår förbättrade förutsättningar för en hyresgäst som drabbas av våld att behålla sin lägenhet vid en uppsägning.

De lagändringar som regeringen nu föreslår är nödvändiga steg mot att skapa tryggare bostadsområden för samtliga. Genom att kombinera an-

svarstagande från både hyresvärdar och hyresgäster kan vi skapa en miljö där alla kan känna sig säkra och trygga.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 51 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Tredje gången gillt, tänkte jag. Jag ställde den här frågan till Moderaterna och fick inget svar. Jag ställde samma fråga till Kristdemokraterna och fick inget svar. Jag hoppas innerligt att jag nu får ett svar av Liberalerna.

Ska man vräka våldsutövare? Ja, det tycker jag. Vi har en lagstiftning som gör detta möjligt redan i dag, innan vi har antagit det förslag vi talar om i dag. Detta har vi inga problem med. Ska man fortsätta att lagföra kriminella? Ja. Ska vi bekämpa kriminalitet och gängrelaterat våld? Ja, absolut. Vänsterpartiet är för alla dessa saker. Där är vi alltså överens.

Men alla de andra i hushållet, som inte har begått brott, inte är gängmedlemmar och inte rör sig i kriminella miljöer, kommer ändå att straffas genom att bli vräkta. Vart ska de ta vägen? Man har vräkt tillräckligt många familjer. Vi har 30 000 hemlösa i dag, och vräkningarna av barnfamiljer ökar. Som jag nämnde ser vi nu de högsta siffrorna sedan man började mäta.

Risken för att fler barnfamiljer kommer att bli hemlösa är väldigt stor. Min fråga är: När alla dessa barn och barnfamiljer blir hemlösa, vart ska de ta vägen? Har regeringen en plan för det?

Anf. 52 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Malcolm Momodou Jallow, för din ihärdighet! Tredje gången gillt, alltså.

I förslaget finns det en intresseavvägning att göra när det är barn som är inblandade. Det ska ju beaktas med extra hänsyn när sådant sker. Jag tror absolut inte att fastighetsägarna skulle göra detta lite på känn, som ett lotteri – i en del tidigare inlägg har det låtit så – utan det kommer att genomföras utifrån en misstankegrad och en bevisbörd, precis som det alltid har varit när det kommer till rättsliga prövningar.

I de fall då föräldrarna har gjort allt de har kunnat kommer de inte att drabbas av en vräkning och inte syskonen heller, utan det blir snarare en prövning om omhändertagande av det barn det gäller. Det blir alltså bara ytterligare ett verktyg för brottsbekämpning inriktad mot barn och unga.

Samtidigt finns det många fall där föräldrarna inte gör det de ska och många gånger är en del av barnets kriminalitet – man är alltså så feg att man inte går ut på gatorna utan skickar ut sina barn i stället. Då är det självklart att vårt perspektiv ska vara inriktat på de hederliga medborgare som bor i området. Vi ska sätta dem i främsta rummet och vräka de andra.

Vart ska de sedan ta vägen? Ja, det kan vara på ett boende eller ett hem. För de vuxna kan det kanske handla om fängelse. I andra fall är det kommunens uppdrag att ta vid. Det sker ju vräkningar i dag också, och det finns ett system för hur det ska gå till. Detta är bara ytterligare ett sätt att stärka tryggheten för de hederliga medborgare som finns i dessa utsatta områden.

Anf. 53 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Fru talman! Tack, Patrik Karlson, för att du åtminstone försökte svara på min fråga! Det uppskattar jag väldigt mycket.

Patrik nämnde att man ska använda sig av vanliga rättsliga prövningar. Problemet är att vanliga rättsliga prövningar görs av rättsliga instanser som besitter kompetens och har kunskap om hur man gör. Nu lämnar man över detta från domstolar, polis och rättsliga instanser till fastighetsägare, som har noll kompetens i dessa frågor.

Alla remissinstanser säger att detta kommer att bli fel. Det bygger ju på fakta och common sense. Fastighetsägare är inte poliser eller domare. De kan inte göra de rättsliga prövningar som domstol eller polis kan göra. Därför blir det fel.

Patrik Karlson utgår från att det kanske inte blir fler som blir hemlösa. Jag hoppas att det inte blir så. Men min fråga handlar om vad som sker om fler ändå blir hemlösa. Det är redan många barnfamiljer som vräks varje vecka. Vi har de högsta siffrorna sedan 2008. Enligt remissinstanserna kommer det att bli fler som blir hemlösa. Vad gör ni då?

Patrik Karlson talar om kommunerna. Kommunerna kämpar för att hitta bostäder. 190 kommuner har inga bostäder. Det byggs inga bostäder. Hur ska kommunerna hjälpa dessa människor? Det går inte.

Till sist vill jag klämma in det som Stadsmissionen sa: Landets bostadsområden blir inte tryggare om människor mister sina hem. I realiteten kommer regeringens förslag att drabba dem som redan är hårt drabbade. Vräkning av barnfamiljer fungerar inte som brottsbekämpning. Tvärtom visar såväl forskning som civilsamhällets erfarenheter på raka motsatsen.

Det finns evidens för detta. Detta går emot barnkonventionen. Varför har vi lagstiftning som strider mot barnkonventionen i Sverige?

Anf. 54 PATRIK KARLSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Malcolm Jallow för följdfrågorna.

Jag hävdar att vi i betänkandet tar hänsyn till barnkonventionen, och som jag tidigare sa kommer den att beaktas i samtliga fall.

Det vi utgår från är hur vi ska få stopp på den destruktiva, kriminella utveckling vi ser i många bostadsområden och som mer och mer får fäste och skapar en tystnadskultur som gör att människor flyttar därifrån trots att de egentligen inte vill.

Jag jobbade själv kommunpolitiskt innan jag kom till riksdagen, och jag vet att det finns utmaningar när det gäller bostäder. Men jag vet också att det finns stor kompetens i kommunerna, att detta tas på allra största allvar och att det redan finns strukturer för att ta detta vidare.

Jag tror inte heller att det kommer att ske i sådan stor skala att en ofantlig mängd människor kommer att råka ut för det. Lagförslaget kommer inte att omkullkasta kommunernas verksamhet på detta område utan snarare ta tag i den otrygga boendesituationen i en del bostadsområden.

Jag förstår ditt resonemang, Malcolm, men jag instämmer inte i din oro utan tror att detta kommer att ske på ett tryggt och säkert sätt.

Anf. 55 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag har tydliga tankar om vad jag tycker om det förslag vi nu debatterar, men bara för det tycker jag inte att det är en enkel debatt.

Visst skulle vi alla vilja att det fanns tydliga lagförslag som gav oss de trygga bostadsområden vi alla vill se. Det finns ju ingen som vill att man inte ska kunna känna sig trygg där man bor. Boende i Bredäng ska inte behöva vakna upp ännu en morgon och få höra om nya skjutningar. Den

som går till eller från jobbet ska inte behöva känna obehag för att promenera ensam i sitt bostadsområde. Man ska inte behöva känna att man inte vågar gå en kvällspromenad eller inte vill släppa ut sina barn för att leka ensamma på gården för att man inte känner sig trygg med sina grannar eller andra människor där man bor. Ingen vill ha det så, och jag vet att ingen av oss vill att någon annan ska behöva ha det så.

Många boende i utsatta områden plågas i dag av stor otrygghet på grund av grov kriminalitet. Bostäder kan användas som brottsverktyg, och de kriminellas negativa påverkan på lokalsamhället förstärks om de kan fortsätta att bygga upp sin verksamhet i samma område där de har byggt upp sitt inflytande och sina kontakter. Därför är det viktigt att vi på alla nivåer gör vad vi kan för att så många som möjligt ska känna sig trygga oavsett var man rör sig men inte minst där man bor.

Tyvär är regeringens förslag inte lösningen. Som miljöpartist tycker jag, tillsammans med många remissinstanser, att propositionen inte alls lever upp till sina intentioner utan i stället riskerar att i stora delar motverka sitt syfte genom att öka otryggheten – i flera delar dessutom i en grad som riskerar att leda till att polarisering och misstänksamhet mellan boende, samhälle och myndigheter kan öka och samarbete och förtroende minska. Det kan bli förödande för oss alla.

Miljöpartiet vill därför att regeringen tar tillbaka större delen av förslaget och gör om och gör rätt. Sverige behöver en rättssäker lagstiftning som inte skapar större otrygghet än trygghet.

Redan från start blir det en konstig vinkel på utredningen då man enbart riktar in sig på människor som bor i hyresrätt. Vi vet alla att samma problem med otrygghet finns bland bostadsrätter och i områden med radhus och villor. I utredningen och propositionen får man det att låta som om att det är boendeformen som är roten till problemet, inte den sociala utsattheten.

Genom att förslaget har stort fokus på att människor lättare ska kunna sägas upp från sina bostäder, även i de fall där de själva inte har begått brott, är det stor risk att många fler hamnar i en situation som gör att de tappar en del av den grundtrygghet bostaden generellt ger. Det kan skapa både misstänksamhet och misstro, speciellt i de områden som riskerar att samtidigt få visitationszoner, hemlig kamerabevakning och andra preventiva tvångsmedel och framför allt när man riskerar att drabbas mycket hårt trots att man själv är oskyldig.

Det handlar inte minst om de människor som enligt förslaget anses brista i sin tillsyn av dem som de bor tillsammans med och som därmed kan fråntas rätten att bo kvar i sitt hem. När tillsynen över barn, sambor och inneboende även utökas till att gälla vad dessa personer gör utanför bostaden blir problemet ganska uppenbart. Vi tycker inte att man ska kunna bli vräkt för att man inte har haft tillsyn dygnet runt över någon som man bor tillsammans med, oavsett vem det gäller.

Att en familj där ett minderårigt barn dras in i gängkriminalitet kan bli vräkt och att då helt oskyldiga syskon drabbas gör denna lagstiftning djupt problematisk. Få tror att föräldrar och familj inte gör allt de kan för att hålla ett barn utanför ett kriminellt liv. Innebörden är alltså att de föräldrar som "misslyckats" i sitt föräldraskap ska kunna vråkas tillsammans med de barn som är helt oskyldiga till sitt syskons kriminalitet. Följderna för en familj som ställs på gatan kan bli stora, inte minst för de barn som rycks

upp från skola, vänner och fritidsaktiviteter till en tillvaro som i värsta fall blir kringflackande och instabil.

Att just detta förslag tagits vidare från utredningen och verkar stötts av en majoritet är både förvånande och upprörande. Det borde ha slopats redan på skisstadiet. Många remissinstanser lyfter också fram frågan om rättssäkerhet. Att oskyldiga familjer lättare ska kunna sägas upp och dessutom utan att kunna vidta rättelse är inte värdigt ett rättssamhälle. Vi har tidigare varit överens om att barn inte ska vråkas, men nu ökar möjligheten att vråka just barn.

Enligt förslaget får hyresvärdar större möjlighet att agera när en hyresgäst eller boende begår brott eller gör området otryggt. Här kan man övergripande fråga sig om det inte borde vara polisen snarare än hyresvärden som ska agera när någon begår brott och om det verkligen är skäligt att straffet innebär att man ska fräntas sin bostad. Det är viktigt att understryka att när det handlar om att bekämpa grov kriminalitet är det i grunden polis och rättsväsen som ska agera, i bästa fall i ett gott samarbete med fastighetsägare, hyresvärdar och det omkringliggande samhället. Mer resurser borde därför gå till samverkan och förebyggande arbete och inte specifikt till fastighetsägares och hyresvärdars brottsbekämpande arbete.

När det gäller att straffas genom att bli vräkt är det redan i dag så att man kan förlora sin lägenhet genom att använda den för brottslig verksamhet i de fall det kan drabba grannar och närboende. Vi tycker att den utvidgade möjligheten att vråka någon även när bara en del av lägenheten används för brott är helt rimlig. Dessutom kan det också finnas en rimlighet i att man blir av med sin lägenhet om man inte bara förstör boendemiljön från sin lägenhet utan även om man upprepat begår brottsliga handlingar i anslutning till sin bostad. Men lagstiftningens utformning i förslaget är dock så otydligt utformad att de flesta remissinstanser, inklusive domstolar och Sveriges advokatsamfund, reagerat skarpt.

Fru talman! Remissinstansernas svar visar tydligt att den föreslagna lagstiftningen inte blir rättssäker. Flera remissinstanser framhåller att utredningens förslag lämnar ett stort utrymme åt rättstillämpningen att bedöma i vilka situationer förverkande av bostaden ska kunna ske, vilket kan leda till bristande förutsebarhet, risk för godtyckliga bedömningar och en oenhetlig rättstillämpning. Så ska vi självklart inte utforma lagar.

Jag har i både dagens debatt och i tidigare debatter lyssnat till vad de olika partiföreträdarna har att säga om lagförslaget, och redan nu görs helt olika tolkningar av vad förslaget kommer att innebära och hur lagstiftningen är tänkt att användas. Det finns synpunkter om att förslaget kommer att göra allt från minimal skillnad till stora skada för många människor. Man har tagit upp problem med ökad hemlöshet, ökad press på kommunerna och tveksamma bedömningsgrunder samt att lagstiftningen i värsta fall kan användas för att vråka boende i syfte att minska bostadsbristen för andra.

När företrädare för de åtta riksdagspartierna har olika uppfattning om vad ett lagförslag kan innebära samtidigt som juridiska instanser hävdar att lagstiftningen med stor sannolikhet blir rättsosäker på grund av sin otydlighet finns det all anledning att dra öronen åt sig, särskilt som förslaget riskerar att drabba stora grupper, inklusive barn och särskilt utsatta människor.

Dagens debatt handlar mycket om vi och dom. Ibland är man även inne på att grov kriminalitet ska straffas med vräkning i stället för exempelvis fängelse. Det blir då en väldigt märklig debatt.

Det finns vissa delar av förslaget som jag skulle vilja se på plats, inte minst förslaget om våldsutsatta kvinnor och män. Men i stort är det mycket som helt enkelt bör göras om från grunden för att få en större träffsäkerhet och på allvar minska otryggheten i våra bostadsområden.

Vi behöver stora åtgärder för att öka tryggheten i de bostadsområden där otryggheten är som störst. Vi behöver öka förtroendet mellan hyresgäster, fastighetsvärdar, kommuner och polis, och vi behöver skapa tryggare miljöer där det finns tillit och gemenskap.

Vi behöver hitta sätt att skapa trygghet och hjälp till föräldrar och syskon till barn som dras in i kriminella gäng, och vi ska därför inte införa lagar som skapar ytterligare murar mellan människor. Kollektiv bestraffning drabbar oskyldiga människor, inklusive barn, och dessutom på en rättsosäker grund.

Jag och Miljöpartiet har alltså ett stort antal synpunkter på förslaget. Jag ställer mig bakom dem alla men yrkar för tidsåtgångens skull bifall endast till reservationerna 4 och 7 i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

§ 11 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU15
Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr.
2023/24:59)
föredrogs.

Anf. 56 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Riksdagsledamöter! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag å Socialdemokraternas vägnar bifall endast till reservation 14, Utgångspunkter för en svensk klimatpolitik, under punkt 7.

Fru talman! Det går fort nu. Isar smälter i Alperna, och översvämningar avlöser varandra över hela vår kontinent. Förra året var på många håll det varmaste som uppmätts.

Klimatkrisen innebär att vi upplever fler naturkatastrofer med svåra stormar, torka, översvämningar och hetta. Extremvädret ökar. Sommaren 2023 förde med sig en rad extrema väderhändelser. Översvämningarna var många och drabbade flera kommuner hårt också i Sverige. De negativa rekorden haglade. Det var rekordöversvämningar, rekordvärme, rekordbränder och rekordtorka. Kort sagt var 2023 rekordåret, och i år har Copernicus årsrapport visat att Europas extrema klimat fortsätter 2024.

Sverige har historiskt sett fört en aktiv klimatpolitik såväl i Sverige som i Europa. Vi har drivit på EU:s klimatpolitik, men så är det inte längre. Det här riksdagsåret meddelade EU:s klimatråd att medlemsländerna gör för lite för att nå de överenskomna klimatmålen och uppmanade medlemsländerna att öka takten.

Sverige visade sig inte vara någon ledstjärna. Att den svenska regeringen har fått en rad kritiska omdömen på hemmaplan kände vi till sedan tidigare, men nu misslyckas vi alltså också i EU. Ett viktigt budskap inför Europaparlamentsvalet är därför att rösta för klimatet.

Fru talman! I dag diskuterar vi klimathandlingsplanen, alltså det verktyg som regeringen har för att sammanställa en politik som på allvar klarar av klimatmålen och ser till att vi gör vår del av Parisavtalet. Detta har vi en skyldighet till också i vår egen klimatlag.

Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll heter den. Strategin från regeringen verkar dock främst vara att glömma, gömma och trola: glöm klimatet, glöm konkreta styrmedel, göm sanningen, göm allt i utredningar, trola med siffrorna och trola med vilka som styr bakom kulisserna.

Fru talman! Det trollas med siffror i regeringens klimathandlingsplan. Handlingsplanen leder inte till nettonoll 2045, än mindre till att vi klarar etappmålen till 2030. Myndigheter har kritiserat handlingsplanen på löpande band. Naturvårdsverket bedömer att varken det långsiktiga målet till 2045 eller etappmålen 2030 och 2040 kommer att klaras av med de styrmedel som klimathandlingsplanen presenterar. Detsamma gäller Klimatpolitiska rådet, det expertorgan som ska granska regeringens klimatpolitik. De konstaterar exempelvis att planen är otillräcklig för att nå målen och att det är otydligt hur planen ska kunna leda till att utsläppen minskar i den takt som krävs.

Klimatministern har som svar på kritiken sagt att man är öppen för att köpa utsläppsrätter för att klara målen. Idén att vi ska köpa utsläppsrätter från andra länder för att klara den här typen av mål är absurt. Det finns inga förhandlingar om detta; det här är spekulativt.

Framför allt skulle det bli svindyrt för svenska folket och skattebetalarna. Beroende på vad man tar med visar beräkningar att det kostar mellan 15 och 37 miljarder att köpa utsläppsrätter. Vem ska betala det? Och framför allt: Varför vill vi inte i stället investera i svenska företag, svenska jobb och svensk teknik? Varför vill vi lägga de pengarna på att köpa utsläppsrätter från ett annat land? Att ta från svenskarna och ge till andra länder och inte hålla fast vid den omställning som vi är så kända för är svindleri med svenska skattepengar!

Man kan också fråga sig vilka länder som skulle vilja sälja de här utsläppsrätterna. Är det Polen? Är det Rumänien? Vilka länder har kommit så mycket längre än Sverige? Vilka skulle vilja erbjuda sitt överskott till oss? Detta är mycket spekulativt.

För en tid sedan debatterade undertecknad just detta med klimatministern här i kammaren. Då förde klimatministern också fram att regeringen för en effektiv klimatpolitik och att det är en stor förändring nu. Det handlar bland annat om förändringen av reduktionsplikten som sägs innebära att vi från Sveriges sida nu har gått från att vara utopiska till att bli effektiva.

Är det effektivt att köpa utsläppsrätter från andra länder i stället för att investera i svenska jobb? Det frågar vi socialdemokrater oss. Är det effektivt att i den klimathandlingsplan som vi pratar om i dag ha siffror och grafer som bygger på den gamla regeringens ineffektiva och utopiska klimatpolitik? Det är det vi har sett i klimathandlingsplanen. DN visade i en publicering att bakom den fallande utsläppskurvan ligger en kalkyl där

reduktionsplikten under perioden 2027–2030 höjs till en nivå som sedan ligger kvar till 2045. Det trollas alltså med siffror.

Fru talman! Regeringen glömmer också klimatet ganska konsekvent liksom vilken roll Sverige borde spela i världen för att leda klimatomställningen. Sverige är numera ett av de länder som kommer med klimatmisslyckanden till EU. Med regeringens budget ökar nu utsläppen för första gången på lång tid. För 2024 ser vi en ökning av koldioxidutsläpp med 5,9–9,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030.

EU:s klimatråd uppmanade medlemsländerna att öka takten. Den svenska regeringen har fått mycket kritik för att man inte gör det, men jag tycker inte att det har uppmärksammats tillräckligt i debatten vilka enorma utsläppsgenererande åtgärder som regeringen står för.

Vi får ofta höra från regeringen att det viktiga klimatarbetet ligger bortom 2030. Ändå har regeringen inte trätt fram i debatten om 2040-målet för EU. Vi står nu i en EU-valrörelse där flera länder har gått fram och berättat vad de vill göra till 2040. Men den svenska regeringen har inte trätt fram. En samlad opposition i Sveriges riksdag har däremot trätt fram och sagt vad vi vill göra till 2040. Vi har tagit 95-procentsmålet och gjort det till vårt.

Fru talman! Jag vill avsluta med att berätta att vi i vår följdmotion lägger fast en politik som klarar 2030-målen, som står upp för nettonoll till 2045. Framför allt tar vi ett horisontellt grepp så att de sektorer som i dag ligger efter klarar av att öka takten och minska sina utsläpp.

Transportsektorn är en sådan akilleshäla för Sverige, och det är viktigt att regeringen gör mycket mer än i dag. Vi från Socialdemokraterna skulle gärna se till att vi fick en bred demokratisk överenskommelse i riksdagen, som står upp för klimatet och ser till att klimathandlingsplanen verkligen går till nettonoll.

Om man tar klimatomställningen och den ledarposition som Sverige måste inta på allvar måste vi sluta att gömma, glömma och trola i klimatpolitiken.

(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring, Sofia Skönnbrink och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Det ligger djupt rotat i Moderaternas dna att värna och vårda det vi en dag ska lämna efter oss.

Gemensamt för många av de miljöproblem som människan hittills stött på är att hon också har visat sig förmögen att lösa dem. Lösningen har inte varit att minska mänsklig verksamhet, utan tvärtom har lösningen varit en kombination av tekniska innovationer, ekonomisk tillväxt, allmänhetens krav och politiskt ansvarstagande. Det ger hopp och tillförsikt att vi kan klara även dagens stora miljöproblem.

Det här är den andra klimatpolitiska handlingsplan som regeringen, i enlighet med klimatlagen, överlämnar till riksdagen. Det är också den första borgerliga. Den heter *Hela vägen till nettonoll*, och den innehåller ett sjuttioal konkreta förslag som antingen genomförs eller påbörjas under mandatperioden. För allra första gången finns en plan för hur Sveriges klimatmål ska kunna nås; hela vägen till nettonollutsläpp senast år 2045.

Efter 2045 ska Sverige uppnå negativa utsläpp. Det måste därför i grunden handla om att eliminera utsläppen. Då duger det inte med kortsiktiga förslag som bara leder en bit på vägen. Den här klimathandlingsplanen lägger grunden för att nå noll och därefter negativa utsläpp. Till skillnad från den rödgröna regeringens klimatpolitik lägger vår plan en mycket stor vikt vid folklig förankring och legitimitet. Ska vi klara klimatomställningen måste vi ha hela landet med oss på resan mot nettonoll – inte bara den del av befolkningen som kan ta tunnelbana eller elsparkcykel till jobbet.

Fru talman! Det är tydligt att de globala ansträngningarna för att minska utsläppen behöver öka. Sverige befinner sig i ett unikt läge. Vår el har länge varit fossilfri, billig och tillgänglig för hushåll och företag. Det har varit en av våra absolut viktigaste konkurrensfördelar, och det har gett oss ett försprång på den här resan. Till 2045 kommer vi att behöva ungefär dubbelt så mycket mer ren el. Vi ser behoven och gör allt för att bygga ut den fossilfria elproduktionen snabbare. Men så ser det inte ut i resten av världen. Trots en tydlig global uppvärmning fortsätter länder som Kina att godkänna och bygga kolkraft.

Sverige har goda förutsättningar att klara omställningen, men varken Sverige eller EU kan ensamt bromsa den globala uppvärmningen. Sverige står för cirka 1 promille av de globala koldioxidutsläppen, och hela EU står för betydligt mindre än en tiondel. Sverige har även låga utsläpp per capita, särskilt om vi jämför oss med utvecklade ekonomier. De svenska koldioxidutsläppen om cirka 3,8 ton per capita kan jämföras med Kinas cirka 8 ton per capita eller USA:s cirka 15 ton per capita.

Ska satsningarna för klimatet göra skillnad på riktigt måste vi sätta saker i perspektiv. Samtidigt som Sveriges, EU:s och USA:s utsläpp minskar ökar de globala utsläppen, särskilt i tillväxtländer som Indien och Kina. Det blir därför tydligt, fru talman, att om vi ska klara omställningen i Sverige, EU och globalt måste vi driva en politik som får andra länder att vilja följa efter. Sverige ska vara ett grönt föregångsland. Men tyvärr kommer inget annat land i världen att vilja ta efter det svenska exemplet om det enda vi har att visa upp är höga priser, ett instabilt energisystem och lägst tillväxt i EU. Sverige ska vara ett grönt föregångsland genom att få andra länder att följa efter. Lyckas vi inte med det är vi dåliga förebilder.

Fru talman! Den svenska klimatpolitiken har gått in i en ny fas dels som en följd av utvecklingen inom EU, dels framför allt tack vare att den gröna omställningen redan är i full gång och drivs av näringsliv och medborgare snarare än av nationella politiska mål och ambitioner. Den bästa klimatpolitiken är inte längre den som med lagstiftning ska tvinga fram utsläppsminskningar, utan det är den som skapar de bästa förutsättningarna för företag och medborgare att ställa om. Det gör den här klimathandlingsplanen.

En växande ekonomi är inte bara viktig för långsiktig finansiering för fler poliser och fler händer inom vård och omsorg utan även för att ha resurser för att ställa om och bekämpa klimatförändringarna. Generella reformer för stärkt konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt är även god klimatpolitik. Det ger Sverige och svenska företag resurser att genomföra den gröna omställningen.

I klimathandlingsplanen står följande: ”Sverige ska bedriva en ambitiös och effektiv klimatpolitik. Samtidigt är det viktigt att klimatomställ-

ningen sker med medborgarnas acceptans. Utan brett långsiktigt stöd är det omöjligt att genomföra klimatpolitiken. Den förutsätter att enskilda och företag kan agera, innovera, konsumera, investera, finansiera och producera mer klimatsmart och att välståndet ökar. Det är i grunden samma faktorer som driver tillväxt. Klimatomställningen förutsätter tillväxt, men den driver också tillväxt.”

Fru talman! När symbolpolitik tillåts ersätta genomtänkta reformer skadar det förtroendet för svensk klimat- och miljöpolitik. Den måste tvärtom alltid vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv samt ständigt utvärderas och omprövas. Att skattepengar satsas på projekt utan resultat är alltid allvarligt, men tyvärr är det både vanligt och särskilt ansvarslöst inom klimatpolitiken, som har till uppgift att möta en av vår tids största ödesfrågor. Eftersom vi har begränsade resurser även till det mest angelägena måste varje klimatpolitisk åtgärd göra så stor nytta per krona som möjligt.

Den här klimathandlingsplanen slår fast att klimatpolitiken behöver bli mer kostnadseffektiv och tillväxtfokuserad. Allt annat vore oansvarigt.

Fru talman! Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på att vi har en trygg och stabil elförsörjning. Energipolitiken ska säkra el till konkurrenskraftiga priser och garantera att el finns när och där den behövs. För att minska våra utsläpp och säkra framtidens jobb behöver Sverige mer el som möjliggör ökad tillväxt och en konkurrenskraftig industri.

Vårt energisystem är uppbyggt kring vattenkraften i norr och kärnkraften i söder. Det har lagt grunden till vårt robusta, fossilfria elsystem som säkerställer att vi har tillräckligt med el för Sveriges hushåll, företag och andra kritiska samhällsfunktioner.

Det är nog ingen som har missat att Moderaterna vill ha mer kärnkraft. Den politik som S-ledda regeringar under decennier har drivit för att försämra och till slut slå ut kärnkraften har varit skadlig för Sverige.

Den moderatledda regeringen har lagt en ny kurs för Sverige och garanterat en framtid där ny kärnkraft faktiskt kan byggas.

Men vi är också överens om att mer vindkraft kommer att behövas. Den svenska energimixen har historiskt lockat många investeringar till vårt avlånga land. Billig, fossilfri och tillgänglig el ska vi bygga upp med en stabil grund i kärnkraften och vattenkraften tillsammans med alla fossilfria kraftslag vi kan få tag på. Vårt fokus måste ligga på att bygga upp ett fossilfritt energisystem som håller i längden. Den krassa verkligheten är att vårt elbehov kommer att fördubblas på väldigt kort tid. Industrin, experter och myndigheter har gemensamt varit tydliga med en sak: Vindkraften kommer att behövas för att man ska klara denna utmaning.

Men, fru talman, i dag tar det i snitt nio år att få till ett nytt vindkraftverk i Sverige. Det är orimligt.

Miljöbalken är skriven i en tid då klimatomställningen inte låg särskilt högt upp på agendan. I dag har vi helt andra förutsättningar och behov. Det är uppenbart att miljöbalken behöver reformeras så att den främjar utvecklingen i stället för att hindra den.

Att se över tillståndsprocesserna är en av de viktigaste åtgärderna för att skapa de bästa förutsättningarna för omställningen. Jag är därför stolt över vår regering, som lägger stort fokus på att göra det enklare för svenska företag att konkurrera och växa med klimatsmarta lösningar och innovationer.

Fru talman! Det räcker inte att vilja väl. Klimatpolitiken måste behandlas med samma krav på effektivitet som andra områden och prioritera åtgärder som ger resultat. Endast så kan vi minska utsläppen på riktigt och inte bara i retoriken. Den här klimathandlingsplanen gör inte anspråk på att ha alla svar – vi säger tydligt att det krävs fler åtgärder, vilka noggrant ska utredas för att säkerställa att de får just rätt effekt. Däremot lägger den grunden för att lyckas, något som har saknats under alltför lång tid.
(Applåder)

Anf. 58 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det finns otroligt mycket man skulle vilja fortsätta debattera. Det skulle vi kunna hålla på med en tid, tror jag.

Men jag tänker så här: Det är snart val till Europaparlamentet. Helena Storckenfeldt lyfte också det internationella perspektivet flera gånger i sitt anförande. Klimatfrågan är väljarnas viktigaste fråga.

Vi saknar ett klimatmål till 2040 på Europainivå. EU-kommissionens expertråd har sagt att det krävs minskningar på mellan 90 och 95 procent för att man ska nå klimatmålen i Parisavtalet. Centerpartiet har sagt: Låt oss då ta 95 procent för att vara på den säkra sidan.

Min fråga är enkel: Hur mycket tycker Moderaterna att vi ska minska utsläppen med i Europa till 2040?

Anf. 59 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag har ett väldigt enkelt och kanske något tråkigt svar på den frågan, och det är att vi inte har kommit fram till ett exakt mål till 2040 än.

Anf. 60 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är sorgligt att Moderaterna inte har något svar på väljarnas viktigaste fråga. Man tycker inte att det är tillräckligt viktigt att sätta upp ett mål till 2040. Man vet inte ens vad det ska vara. Jag tycker att det är pinsamt.

Låt mig då ställa ytterligare en fråga. Helena Storckenfeldt sa att den klimatpolitik som läggs fram är mer kostnadseffektiv än den tidigare. Man kan titta på Riksrevisionens utvärdering av klimatpolitiken och titta på just kostnadseffektivitet. Det mest kostnadseffektiva är att man tar bort fossila subventioner och sätter ett högt pris på koldioxid. Det andra mest kostnadseffektiva är att man blandar in förnybara drivmedel i befintliga drivmedel. Det tredje mest kostnadseffektiva är miljöbilsbonus och annat som ökar försäljningen av elbilar.

När det gäller samtliga dessa tre saker har regeringen gjort tvärtom. Man gör det billigare med fossila drivmedel. Man ökar de fossila subventionerna. Man tar bort inblandning av förnybara drivmedel, och man tar bort miljöbilsbonusen. Långt, långt ned på listan över effektiva åtgärder hamnar sådant som skrotningspremier, som brukar vara det som lyfts fram från regeringen.

Jag har då ytterligare en mycket enkel fråga till Helena Storckenfeldt: Kan Moderaterna och Helena Storckenfeldt nämna en åtgärd som varit mer kostnadseffektiv än de saker man har tagit bort?

Anf. 61 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att nämna medborgarrådet för klimatet, som jag hälsade på i går. De efterfrågade just lite mindre konflikt i debatten. Det gör att jag tycker att det är något problematiskt att Rickard Nordin väljer att vrida och vända på mina ord på det sätt som han gjorde.

Det är alltså inte väljarnas viktigaste fråga att vi har ett mål till 2040. Jag sa inte heller att Moderaterna inte vill ha ett mål till 2040. Det vill vi. Vi tror att det är bra med mål. Det jag sa var att vi ännu inte har bestämt exakt vilken nivå det ska vara när det gäller de föreslagna åtgärderna.

Låt oss inte lägga ord i varandras munnar, och låt oss hålla den här debatten lite mer respektfull!

Jag förstår att Rickard Nordin gärna vill debattera reduktionsplikten igen. Den har vi varit igenom ett antal gånger. Jag har sagt ett flertal gånger att det var extremt tydligt att den var ohållbar. Den hade inte varit praktiskt genomförbar. Varför framhåller Centerpartiet då den som en effektiv åtgärd?

Det vi fokuserar på är de stora strukturella problem som finns när det gäller att faktiskt klara av omställningen. Det handlar exempelvis om att få ny kärnkraft på plats och att skapa möjligheter för ny kärnkraft i Sverige. Vi vet att det är det som är grunden i vårt elsystem. Vi vet att det kommer att behövas.

Det är numera väldigt få som är oense om att vi kommer att behöva dubbelt så mycket ren el till 2045. Det handlar inte om något småduttande, som en elbilspremie eller elcykelsubventioner, utan om ett helhetsgrepp. Hur ser vi till att hela Sverige klarar av den gröna omställningen?

Anf. 62 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Riksdagsledamoten Storckenfeldt betonade näringslivet i sitt anförande och vikten av att företagen tar en ledande roll i klimatomställningen. Vi socialdemokrater håller med och tror att det är en väldigt viktig byggsten i en bra klimatpolitik.

I SNS-rapporten *Politikens roll för näringslivets klimatomställning* presenterar en rad forskare vad som är viktigt för att företagen ska kunna ta det här ledande ansvaret. Här betonar forskarna vikten av att man har en politik som bryter ned hinder för förändring men också – kanske framför allt – vikten av att det ställs särskilda krav på att klimatpolitiken slår fast riktningen och hastigheten för förändringarna.

Politikens främsta roll är kanske just detta: att vi visar vad vi vill gemensamt, att vi är tydliga med målsättningarna och att vi driver på just i en klimathandlingsplan men också när det gäller våra etappmål till 2030 och i 2040-målet.

Nu fick vi veta att Moderaterna inte har ett svar i fråga om 2040-målet, just det som är en viktig byggsten för näringslivet. Men jag skulle vilja ställa frågan till riksdagsledamoten Storckenfeldt: Vilka andra åtgärder är det som är viktigare än det som forskarna och näringslivet själva pekar ut som viktiga för omställningen?

Anf. 63 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag skulle säga att den andra delen i den forskningsrapport som Jytte lyfte upp är viktigare, nämligen att riva hinder. Det är precis det vi gör. Vi ser till att den gröna omställningen faktiskt är möjlig för hushåll

och företag att genomföra. Det gör vi genom att korta tillståndsprocesser. Det är kanske inte den sexigaste åtgärden att prata om, men det är en av de absolut viktigaste för att se till att klimatomställningen blir möjlig.

Jag nämnde i mitt anförande att det inte är politiken som ska trycka på och se till att utsläppsminskningarna faktiskt blir av. Det är näringslivet och hushållen som gör det. Det är genom otroligt många beslut utanför den här salen som den gröna omställningen faktiskt genomförs.

Jag tycker att det var intressant att Jytte Guteland i sitt anförande inte lyfte ett enda konkret förslag på vad Socialdemokraterna faktiskt vill. Hon sa att Socialdemokraterna har en plan för hur man ska nå målen. Jag undrar: Vad innehåller den planen?

Anf. 64 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Storckenfeldt, som inte besvarar frågan utan hänvisar till en annan del av utredningen och sedan ställer frågor till mig i stället. Det hade hon med fördel kunnat göra efter mitt inledningsanförande.

Moderaternas klimatpolitik lämnar en del övrigt att önska. Både myndigheter, forskare och näringslivet själva säger att vi här har en passiv politik som i bästa fall trollar med siffror och håller gamla grafer gällande, alltså hänvisar till den tidigare socialdemokratiskt styrda regeringen när man vill visa sig mallig över klimatpolitiken. Det tycker vi är svagt.

Vi tror mycket mer om Sverige och vill ta fasta på det som ledamoten själv tog upp, nämligen att vi borde kunna samarbeta om klimatpolitiken. Men då måste man hoppa ned från SD:s knä och i stället vända sig till oss med förslag om hur vi tillsammans kan driva en riktigt bra företagsinriktad klimatpolitik.

Om någon undrade om vi har egna förslag när det gäller exempelvis transportfrågorna kan jag påminna om att jag nämnde transportfrågorna. Vi har en följdmotion. Till skillnad från regeringen tar vi fasta på en bättre reduktionsplikt, vi ser till att göra mer när det gäller satsningar på billigare kollektivtrafik och vi står upp för en elektrifiering som kommer att bli bra på riktigt, också för konsumenter och svenska folket.

Anf. 65 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är magstarkt av S att vrida på orden på det här sättet igen. Jag gav faktiskt Jytte Guteland svar på frågan och lyfte då tillståndsprocesserna som en av de viktigaste åtgärderna, vilket var en del av rapporten. Frågan var trots allt vad jag, om inte detta, tycker är en av de viktigaste och mest effektiva åtgärderna, vilket jag gav svar på.

Socialdemokraterna satt vid makten i åtta års tid. Jag förstår att man känner en viss desperation just nu när man inte har presterat något själv under de här åtta åren och helt plötsligt har en bred palett av saker som man skulle vilja göra, av vilka många dessutom är påbörjade av den här borgerliga, moderatledda regeringen.

Jag förstår att det är jobbigt för Socialdemokraterna att acceptera att man faktiskt inte sitter vid makten längre. Men faktum är att man inte kan behålla makten om man fortsätter att misslyckas. Det är så en demokrati fungerar.

Nu har vi lagt om kursen, och vi fokuserar på elektrifieringen. Då krävs mycket mer ren el.

Anf. 66 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Storckenfeldt för anförandet. Det blev en hel lista av frågor för min del, inte minst om elektrifieringen som nämndes nu senast. Jag konstaterar att Tidöpartiernas politik i stället riskerar att försena elektrifieringen.

Jag tänkte ställa en fråga med anledning av att Helena Storckenfeldt lyfter vikten av andra länders klimatomställning, till exempel Kina och Indien, och att Sverige behöver vara en god förebild för andra länder.

När Miljöpartiet satt i regering lade vi grunden för hela klimatomställningen i Sverige, inte minst för industrins omställning. Vi noterar att klimatomställningen är en drivkraft för stärkt konkurrenskraft och en hållbar samhällsutveckling i hela landet. Det har gjort att Sverige har blivit ett starkt föredöme globalt. Många länder vänder sig till Sverige när det gäller klimatomställning.

Sedan Moderaterna tog över regeringsmakten har dock Sverige tappat i anseende. Internationella medier skriver om att Sverige backar och tappar fart i klimatomställningen.

Därför är min fråga dels vad regeringen gör för att minska utsläppen i Kina och Indien, när man nu hänvisar dit, dels om Moderaterna är beredda att lägga om sin klimatpolitik om man konstaterar att den faktiskt inte är ett föredöme för andra länder längre.

Anf. 67 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Vi har under väldigt lång tid nu sett en politik som har varit ett småduttande med små lösningar här och där. Man har inte tagit ett helhetsgrepp. Det är något som vi bestämt oss för att göra. Regeringens klimathandlingsplan heter *Hela vägen till nettonoll* av en anledning. Den lägger grunden till att vi faktiskt ska lyckas och vara det här gröna föregångslandet.

Som jag sa i mitt anförande måste man ständigt ompröva och omvärdera lösningar som man kommer fram med, men jag är övertygad om att problemet med vår eltillförsel inte kommer att försvinna över en natt. Jag är övertygad om att vi för att klara den här gröna omställningen kommer att behöva enorma mängder ren el. Jag undrar var Miljöpartiet tycker att den elen ska komma ifrån. Man har gjort väldigt tydligt att man är emot kärnkraft, och i många kommuner sitter faktiskt Miljöpartiet i styret och säger nej till mer vindkraftverk.

Det finns en otroligt stor uppgift här. Jag tror att det hela grundar sig i just elen när vi ser till det stora projektet med den gröna omställningen. Det är inte genom hur många som har råd att köpa en elcykel som vi kommer att lösa den gröna omställningen, utan det är hur vi lyckas bibehålla vår status som industrination och ställa om och bli ett grönt föredöme för länder som Indien och Kina. Det är det som jag syftar på när jag pratar om att vi ska vara ett grönt föregångsland. Om vi inte visar på tillväxt och välstånd kommer inget utvecklingsland att vilja följa vårt exempel.

Anf. 68 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! När Miljöpartiet satt i regering samlade vi flera riksdagspartier brett för att slå fast ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige – som Moderaterna var med på – med nettonollmål till 2045, etappmål till 2040 och 2030 och ett sektorsmål för transportsektorn. Vi genomförde en kli-

matlag om att man varje mandatperiod ska ta fram en klimathandlingsplan, och vi tillsatte ett klimatpolitiskt råd. Sju partier enades om att införa reduktionsplikten. Miljöpartiet var också med i energiöverenskommelsen 2016.

Vi har arbetat mycket aktivt för att ta ett helhetsgrepp för att säkerställa att hela det svenska samhället kan ställa om på ett ordnat och hållbart sätt. Miljöpartiet har klimatpolitik från hela det breda greppet till att vi ska få rätt lösning på rätt plats inom de olika sektorerna så att vi kan minska utsläppen inom varje sektor. Att Moderaterna står här och pratar om duttande tycker jag bara är trams.

Moderaterna har varit med på mycket av det klimatarbete som Miljöpartiet har drivit, men i stället för att ta detta vidare har man valt att lämna energiöverenskommelsen. Man låtsas inte om här i debatten med Socialdemokraterna att man var med på den. Man har även valt att lämna till exempel reduktionsplikten utan att komma med alternativ klimatpolitik. I arbetet framåt har man också lämnat arbetet med breda blocköverskridande arbeten inom klimatområdet.

När det gäller elen har Miljöpartiet lagt fram en bred energipolitik för att säkerställa att vi kan dubblera tillgången till el tio år tidigare än den moderatledda regeringen.

Anf. 69 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Vad är då facit av Miljöpartiets klimatpolitik? Jo, att den rödgröna regeringen inte var på väg att nå målen. Den första klimathandlingsplanen fick mycket kritik, inte minst vad gäller att mäta effekter av de åtgärder som skulle vidtas.

Man har en nonchalant inställning till effekt och resultat som är otroligt problematisk, herr talman. Det här verkar vara någon form av miljöpartistisk klassiker.

Vad blev då utfallet? Jo, det blev en politik som befolkningen inte köpte. Den gjorde det dyrare att leva på landsbygden, den rev ned vårt stabila fossilfria energisystem och den kastade pengar på elcykelsubventioner. Jag är övertygad om att det inte är så man når klimatmålen, herr talman.

Anf. 70 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för det anförande som ledamoten höll i talarstolen. Det är bra att Moderaterna nu förstår att vindkraft kommer att behövas i närtid.

Jag har i tidigare debatter här lyssnat på Moderaterna som så ihärdigt har klagat på att den förra regeringen lade alla ägg i samma korg vad gällde reduktionsplikten, men nu gör man ju samma sak när det gäller kärnkraften. Detta har till och med Klimatpolitiska rådet konstaterat i sin bedömning av regeringens klimathandlingsplan. Utbyggnad av kärnkraft kommer inte att ta Sverige närmare det klimatmål och de åtaganden vi har i EU när det gäller att uppnå 2030-målet.

Som ledamoten nämnde är den gröna omställningen i full gång i Norrland, och man behöver satsa stort på vindkraft och framställning av vätgas. Detta behöver man göra nu och inte om 15 år. Noteras kan även att vindkraft ger billig el jämfört med kärnkraft och att den är ofarlig.

Jag undrar: Om man inte ens kan skapa acceptans i många – ofta moderatledda – kommuner för vindkraft, hur ska man då kunna skapa acceptans för ny kärnkraft?

Anf. 71 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Eftersom jag själv kommer från ett kärnkraftslän kan jag informera Kajsa Fredholm om att det sällan finns något motstånd mot kärnkraft på bygden. Det är snarare en väldigt positiv inställning till de arbetstillfällena som den skapar och det som den bidrar med till kommunen och länet.

Jag vet själv att flera från vänstersidan – ungdomsförbund och liknande – har varit på besök och varit väldigt positiva när de gått därifrån. Jag hoppas att synen på kärnkraft kan förändras och att vi kan komma fram till något gemensamt här. Det vore bra för Sverige och det politiska samtalet, tror jag.

Att vi fokuserar för mycket på elproduktionen och på kärnkraft är en invändning man kan ha. Jag tycker att det är en absurd invändning i och med de utmaningar som vi står inför och de mängder el som vi kommer att behöva för att klara av den gröna omställningen.

Ska vi fortsätta att vara en industrination och fortsätta att tillverka stål? Om svaret på frågan är ja kommer vi att behöva otroliga mängder ren, fossilfri el. Då räcker det inte med vindkraft och batterilager, utan vi kommer att behöva bygga upp vår grund. Det är därför vi pratar så mycket om kärnkraft. Sanningen är dock att det absolut inte är det enda som vi har i vår plan, utan vi pratar också otroligt mycket om tillståndsprocesser och om att bygga ut laddinfrastrukturen. Det finns väldigt många korgar för våra ägg.

Anf. 72 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! När det gäller att det finns många korgar för era ägg, Helena Storckenfeldt, skulle man önska att några ägg kunde ramla ned till 2030-målet lite tydligare.

Det är ju inte så att man anser att det fokuseras för mycket på elproduktion, utan Klimatpolitiska rådet anser att det är en ensidig betoning på nya kärnkraftsreaktorer som riskerar att skymma behovet av annan fossilfri elproduktion på kort sikt.

Vi i Vänsterpartiet föreslår en lagstadgad, obligatorisk produktionsbaserad ekonomisk ersättning för vindkraft, där en andel ska gå till den kommun där vindkraften byggs. Det behövs incitament för vindkraften. Det har pågått utredningar om detta.

Jag skulle gärna vilja veta hur Moderaterna ställer sig till vårt förslag. Håller Moderaterna med om att det skulle vara rimligt att de kommuner som producerar energi får tillbaka så pass mycket att de till exempel kan utveckla sin skola och omsorg eller annan service för sina invånare?

Anf. 73 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Utmärkt fråga, Kajsa Fredholm! I höstas antog vi i Moderaterna en ny proposition på vår partistämman där vi slog fast allting mer eller mindre i linje med incitamentsutredningen. Vi är helt övertygade om att det kommer att behövas incitament för närboende men också för kom-

muner som sådana för att öka acceptansen för att bygga mer vindkraft i Sverige.

Vi ser att alla partier är en del av detta och sitter i styren som säger nej. Den lokala acceptansen är ett problem oavsett partifärg. Jag hoppas absolut att incitamentsutredningen snart blir verklighet.

Anf. 74 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Klimathotet är akut och komplicerat. Mänskligheten måste snabbt och resolut bygga en ekonomi som inte vilar på användning av fossila bränslen. Detta är ett stort skifte som inte sker av sig självt utan som kräver stora reformer på nära nog alla samhällsområden.

Detta är i dag ett stort politiskt stridsområde, där högernationalistiska partier utan att ha några som helst lösningar försöker mobilisera ett motstånd mot de åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Så ser vår verklighet ut i dag. I denna situation är det centralt att klimatpolitiken är och uppfattas som både realistisk och positiv snarare än som ett hot.

Vänsterpartiets klimatpolitik lägger inte huvudkostnaden på låg- och medelinkomsttagare, på landsbygden eller på enskilda branscher. Vi ska se till att det är de som släpper ut mest som ska göra de största förändringarna. Vi ska se till att staten tar det ansvar som är helt nödvändigt för att kunna genomföra en rättvis omställning som alla, även låg- och medelinkomsttagare och de som bor på landsbygden, kan vara delaktiga i.

Klimatfrågan är prioriterad i vårt arbete i Vänsterpartiet, både i vår budget och i våra motioner. Vi har politiken för att rivstarta klimatomställningen i dag. Det är de rikaste som släpper ut mest växthusgaser, och det är de rikaste som ska betala. Det är bara mer vänsterpolitik som kan lösa klimatkrisen.

Herr talman! 95 procent av svenskarna är medvetna om klimatförändringarna, och fyra av fem svenskar vill se en politik som löser dem. Trots detta har regeringen och Sverigedemokraterna sedan man fick makten konsekvent drivit en politik som ökar utsläppen. Det är inte bara dålig klimatpolitik, utan det är helt på tvärs med svenska folkets vilja och behov.

Den klimathandlingsplan som regeringen har presenterat visar tyvärr att denna ansvarslösa politik inte är ett olycksfall i arbetet. Det som regeringen säger där är att man planerar att fortsätta misslyckas, och i praktiken har de gett upp hoppet om att Sverige ska klara de nationella klimatmålen till 2030.

Det som kallas en handlingsplan består snarare av en mängd oprecisa bedömningar och vaga uttryck för en viljeinriktning. Det mest konkreta som föreslås är att analyser ska utföras och utredningar tillsättas. Faktiska förslag för att Sverige ska nå de nationellt beslutade klimatmålen till 2030 saknas.

Herr talman! Sverige kommer att få mycket svårt att leva upp till sina klimatåtaganden inom EU. Kritiken från klimatrörelsen har, föga förvånande, varit massiv, liksom kritiken från Klimatpolitiska rådet och Naturvårdsverket. Alldeles nyligen sågade även Finanspolitiska rådet regeringens klimatstrategi.

Experterna i Klimatpolitiska rådet anser att klimathandlingsplanen är missvisande och inte ger svar på hur Sverige ska nå satta klimatmål. Enligt Naturvårdsverkets analys missar regeringen alla klimatmål. Finanspolitiska rådet menar att regeringen saknar en sammanhållen och begriplig

klimatstrategi och lyfter bland annat fram att regeringen i stället för att pressa drivmedelspriserna för alla bör ge stöd till särskilt utsatta grupper, exempelvis bilberoende glesbygdsbor.

Herr talman! Detta är inte bara mycket dålig klimatpolitik, utan det är också samhällsekonomiskt oansvarigt. För varje år vi dröjer med att sänka utsläppen ökar kostnaderna för att ta itu med problemen. Att regeringen väljer att skjuta åtgärder framför sig innebär att nödvändiga åtgärder blir svårare att genomföra och att kostnaderna för medborgarna riskerar att bli stora. Detta gäller särskilt transportsektorn, där åtgärder krävs omedelbart.

Då Sverige så kraftigt brister i klimatåtgärder på hemmaplan riskerar vi att få betala åtskilliga miljarder för att leva upp till EU:s klimatåtagande till 2030. En sådan politik står i direkt kontrast till själva grunden för en klimatomställning med folklig förankring.

Det finns dock en annan väg, herr talman, som det är möjligt att slå in på redan i dag. Sverige har alla möjligheter att rivstarta klimatomställningen och göra det på ett sätt som bygger ett rättvisare Sverige, skapar jobb och rikedom och ser till att vanligt folk får det bättre medan kostnaderna för omställningen bärs av dem som bär ansvaret. Med en mer jämlik fördelning av resurser kan minskad resursanvändning kombineras med en god materiell standard för alla. Omställningen till ett hållbart samhälle måste få störst konsekvenser för dem som har störst klimatpåverkan och tar mest resurser i anspråk.

Herr talman! För att Sverige ska nå de mål som är bundna till det nationella klimatpolitiska ramverket och klimatåtaganden inom EU krävs en kraftig politisk kursändring och att ett åtgärds paket sätts igång redan under nuvarande mandatperiod.

För att göra verklighet av den rättvisa klimatomställningen föreslår vi i Vänsterpartiet därför ett klimatinvesteringsprogram på 700 miljarder kronor under tio år med historiska satsningar på infrastruktur, energieffektiva bostäder, stärkt elnät och kraftigt utbyggd förnybar energi. Vi föreslår vidare en Sverigebiljett för all regional kollektivtrafik som ska kosta max 450 kronor i månaden och gälla över hela landet.

Vi föreslår dessutom att subventioner till klimatskadlig verksamhet avvecklas och att man i stället lägger pengarna på att stödja omställning och gröna investeringar. När en större andel av ekonomin går till gemensamma investeringar i stället för att gynna höginkomsttagares överkonsumtion skapas möjligheter att minska såväl klyftor mellan låginkomsttagare och höginkomsttagare som klyftor mellan stad och landsbygd, samtidigt som utsläppen minskas. Det är bra politik för klimatet och för vanligt folk. Sverige kan bättre.

Slutligen, herr talman: Regeringen borde skyndsamt återkomma till riksdagen med en ny klimathandlingsplan vars samlade åtgärder leder till att Sveriges klimatmål och åtaganden inom ramen för EU:s klimatlagstiftning faktiskt nås. Därför yrkar jag bifall till reservation 13.

Jag yrkar även bifall till reservation 15, om att Sverige bör anta en koldioxidbudget i linje med Parisavtalets temperaturmål som är baserad på IPCC:s senaste utvärderingsrapport och en globalt rättvis fördelning av utsläppsutrymmet.

Anf. 75 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Om man läser detta betänkande ser man att Vänsterpartiet vill ha ett förbud mot fossila drivmedel till 2035. Samtidigt vill Vänsterpartiet inte ha några förnybara flytande drivmedel som funkar i dagens motorer. Vänsterpartiet har stöttat regeringen när den snarare har minskat dessa ambitioner och ökat användningen av fossila drivmedel. Det blir en spännande motsättning. Man kan tolka det som att Vänsterpartiet inte vill ha förbränningsmotorer över huvud taget.

Konjunkturinstitutet släppte strax före jul en rapport där man tittade på olika scenarier för att nå klimatmålen till 2030 och vilka effekter de får på drivmedelspriserna. Ett scenario är ganska likt det som Vänsterpartiet förespråkar, gissningsvis med mer elektrifiering och mindre fokus på de förnybara flytande drivmedlen. För att nå klimatmålen till 2030 behövs det ett drivmedelspris under nästa mandatperiod på 40–45 kronor per liter. Med det scenario som mer liknar Centerpartiets politik, med förnybara drivmedel och sänkt skatt på förnybart, landar vi på ungefär 25 kronor per liter.

Min fråga till Kajsa Fredholm och Vänsterpartiet blir: Vad väljer Vänsterpartiet? Ska vi klara klimatmålen till 2030, och är det i så fall ett drivmedelspris på uppåt 45 kronor vi kan se framför oss?

Anf. 76 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan. Jag vet inte om ledamoten på grund av att Sverigedemokraterna inte är här kör sin replik på Vänsterpartiet i stället. Jag vet inte vad han menar med att vi inte skulle vara för biobränslen. Jag föreslår att ledamoten läser våra yrkanden rörande klimathandlingsplanen.

Vi gick ju inte med på att sänka reduktionsplikten till 6 procent; det borde ledamoten veta. Däremot tyckte vi att den dåvarande nivån var för hög och att man behöver hitta en nivå som är långsiktigt hållbar.

Anf. 77 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Sanningen är ju att Vänsterpartiet gick till val på att sänka reduktionsplikten kraftigt. Man ville minska inblandningen av förnybara drivmedel.

Om vi nu inte ska ha lika mycket förnybara drivmedel och inte ska ha några fossila drivmedel behöver vi ju aktivt skrota en mycket stor del av den svenska personbilsflottan för att nå målen till 2030. Alternativt behöver vi få den att köra betydligt mindre. Konjunkturinstitutets rapport visar att det behövs ett drivmedelspris på 40–45 kronor per liter. Det är effekten. Man pratar om att man vill ha en hållbar nivå på reduktionsplikten, men Vänsterpartiet har ju röstat för att sänka den. Hur ska man ha det?

Det går inte att nå klimatmålen till 2030 utan en stor andel förnybara drivmedel som funkar i dagens motorer, men detta är Vänsterpartiet emot. Hur ska Vänsterpartiet ha det? Hur ska vi nå klimatmålen? Det räcker inte med elektrifiering. Att sänka reduktionsplikten till en lägre nivå räcker inte heller.

Hur ska Vänsterpartiet göra för att uppnå klimatmålen till 2030 utan att få skenande drivmedelspriser?

Anf. 78 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Det var samma fråga igen. Jag svarade på den tidigare.

Som jag sa är vi inte emot att använda biodrivmedel – jag vet inte var ledamoten har fått det från – men de ska vara tillverkade på ett hållbart sätt.

Jag kan inte ställa någon mer fråga, men jag skulle retoriskt kunna fundera på varför Centerpartiet aldrig pratar om kollektivtrafik. Detta är någonting som vi verkligen behöver satsa på om vi ska klara omställningen i transportsektorn. Jag skulle önska att Centerpartiet var lite mer på hugget där. Den behöver ju byggas ut i hela landet, och man behöver sänka priserna och göra den mer tillgänglig.

Anf. 79 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Vi kan vara stolta över Sverige och att vi i dag är ett ledande land i världen när det gäller att minska utsläpp. Sveriges utsläpp har stadigt minskat och är cirka 37 procent lägre i dag än år 1990. Dessa utsläppsminskningar har skett parallellt med att vår ekonomi har varit stark och att vi har haft en stor tillväxt och en växande befolkning.

Trots att det är uppenbart att det går att kombinera minskade utsläpp med en ökad tillväxt och förbättrat välbefinnande fortsätter Vänsterpartiet att ha ett ideologiskt synsätt på frågan. Därför undrar jag en sak, Kajsa Fredholm. Du nämner att det finns en annan väg som är Vänsterpartiets. Du nämner att ni ska använda 700 miljarder, en fantasisumma, för att lösa alla problem och skapa rikedom och jobb. Men när de företag som har gjort klimatframgångar ägs av aktieägare med stora plånböcker behöver de olika problembilderna ställas emot varandra.

Exempelvis har Volvo AB skapat eldrivna lastbilar som kan ställa om en väldigt smutsig del av vårt samhälle till att bli ren. Det hade inte skett om inte de rika ägarna av bolaget hade lagt sina pengar där och investerat i klimatomställningen.

Jag blir väldigt oroad här. Kajsa Fredholm nämner nämligen att fyra av fem svenskar vill se politik som löser klimatkrisen. Det är klart att de vill; alla vill ju lösa klimatkrisen. Frågan är bara hur man gör det. Därför undrar jag vad som är viktigast för Vänsterpartiet. Är det att minska utsläppen samtidigt som företag och riskkapitalister kan tjäna pengar på klimatet, eller är det att begränsa vinsterna och höja skatterna, även om det får negativa effekter på våra utsläpp?

Anf. 80 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att vi som partier har olika ideologiska ingångar. Det förnekar jag inte. Jag vidhåller att staten behöver ta ett stort ansvar. Det är de rikaste som ska betala.

Sedan tycker jag att regeringens klimathandlingsplan är problematisk. Klimatpolitiska rådet konstaterar i sin bedömning att regeringens och Sverigedemokraternas klimathandlingsplan inte bara brister i konkreta förslag utan också leder in Sverige på en riskfylld väg vad gäller klimatomställningen.

Det är som jag sa i en replik till Moderaterna tidigare: De nödvändiga beslut som behöver fattas under denna mandatperiod skjuts upp och läggs i nya utredningar. Det finns en ensidig betoning på nya kärnreaktorer som

bland annat riskerar att skymma behovet av annan ny fossilfri elproduktion.

Det finns även ett akut behov av att snabbt bygga ut vindkraften. I dag saknas incitament för att skapa acceptans. Jag vill därför också ställa en fråga till Liberalerna och ministern. Hur ställer sig ministern till Vänsterpartiets förslag om en lagstadgad, obligatorisk och produktionsbaserad ekonomisk ersättning för vindkraft där en andel ska kunna gå till den kommun där vindkraft byggs?

Anf. 81 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Jag vet inte om någon av ledamöterna i kammaren eller ungdomarna som sitter på åhörarläktaren och lyssnar hörde något svar på min fråga. Jag svarar gärna på ledamotens frågor, men det finns det annan tid för. Då kan man ställa frågor om vindkraft.

Nu frågade jag hur Vänsterpartiet ställer sig till att vi använder allt det privata kapital som finns i vårt samhälle. Precis som Vänsterpartiet nämner snurrar miljarder runt i vårt ekonomiska system. Man kan se till att de pengarna på ett marknadsmässigt sätt investeras i klimatomställningen. I stället vill ni dra in pengarna från de personer som på klok grund investerar sina pengar sett till vilken risk och vinst de kan se i olika lösningar. Och sedan skulle staten ha 700 miljarder som på ett magiskt sätt tagits från alla de personer som har tjänat in pengarna så att staten och politikerna ska sitta och bestämma vilka lösningar som är bäst och vad man ska investera i för att lösa klimatfrågan.

Det är uppenbart att Sverige till skillnad från väldigt många andra länder har fått till en kombination där ekonomin växer och utsläppen minskar. Därför undrar jag vad Vänsterpartiet väljer. Väljer ni att lägga om politiken från att det privata kapitalet kan investeras i klimatomställning till att kapitalet i stället ska tas ut som skatt för att politikerna och Vänsterpartiet ska bestämma vad som är rätt för klimatet och våra företags framtid? Den frågan vill jag gärna ha svar på.

Anf. 82 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Att det privata kapitalet och marknaden löser klimatomställningen har ju än så länge inte skett. Ursäkta, men det har inte skett. Det går alldeles för långsamt.

Om regeringen ska förlita sig till det och dessutom för en politik som ökar utsläppen så att vi inte når de uppställda 2030-målen förstår jag inte hur det hela ska gå ihop. Staten behöver ju ta ansvar och göra de investeringar som krävs. Det är jag helt säker på.

Regeringen och Sverigedemokraterna väljer att skjuta åtgärder framför sig, vilket innebär att det blir svårare att vidta nödvändiga åtgärder. Kostnaderna för landets invånare riskerar att bli väldigt höga i så fall.

Jag kan förstå att det är svårt att lägga fram de förslag som här och nu minskar utsläppen när regeringen är beroende av Sverigedemokraterna som mest ägnar sig åt att trolla bort den klimatkris vi befinner oss i. Vi i Vänsterpartiet lägger fram förslag som här och nu kan starta en rättvis klimatomställning.

Anf. 83 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Klimatförändringarna är globala; inget land kommer undan. Vi lever inte i en egen bubbla, utan vi lever i ett sammanhang. Därför måste klimatfrågan lösas på en högre nivå, en global nivå. Självfallet ska alla länder bidra, annars kommer vi ingenstans, men vi måste ändå inse att vi är en kugge i ett större maskineri.

Fit for 55 förändrar klimatpolitiken på flera sätt. För vår del innebär det att vi har ett ramverk på en högre nivå som bland annat kräver att svenska nationella mål harmoniseras med EU-åtaganden. Många delar i klimatpolitiken måste lösas på EU-nivå för att vi gemensamt ska behålla vår konkurrenskraft och våra företags lönsamhet samtidigt som vi kan göra förändringar som faktiskt gör skillnad på riktigt.

Regeringen anser att de globala ansträngningarna för att minska utsläppen av växthusgaser måste öka. De allra flesta länder behöver göra mycket mer för att fasa ut kol, olja och gas och för att bli klimatneutrala.

Sverige och EU har tagit en ledande roll genom bindande mål och lagstiftning som styr mot att målen nås. Alla andra stora utsläppare behöver följa EU:s exempel. Sverige ska bedriva en ambitiös och effektiv klimatpolitik. Samtidigt är det viktigt att klimatomställningen sker med medborgarnas acceptans.

Det framgår tydligt av både forskning och klimathandlingsplanen att utan ett brett, långsiktigt stöd är det omöjligt att genomföra klimatpolitiken. Den förutsätter att enskilda och företag på olika sätt kan agera, konsumera, investera, finansiera och producera mer klimatsmart samtidigt som välbefindandet ökar. Det är i grunden samma faktorer som driver tillväxt. Klimatomställningen förutsätter tillväxt, men den driver också tillväxt.

Klimatfrågan kan bara lösas i en ekonomi som växer och präglas av ökad konkurrenskraft, tillväxt, stärkt beredskap och resiliens. Svenska företag har varit tidigt ute och har hittat möjligheter att dra nytta av den förändring som sker globalt. En ambitiös, långsiktig och effektiv klimatpolitik innebär därmed en möjlighet för det svenska näringslivet att ta marknadsandelar och komma in på helt nya marknader med sina fossilfria produkter, tjänster och tekniska lösningar.

Herr talman! I min inledning nämnde jag att EU i stora stycken har ritat om kartan eller kanske snarare stakat ut vägen när det gäller omställningen till ett fossilfritt samhälle. Utsläppshandelssystemet är en helt avgörande del. ETS och ETS 2 är kostnadseffektiva åtgärder där vi har en enhetlig prissättning som ger lika förutsättningar för länderna inom EU. Ihop med CBAM har vi i detta kraftfulla åtgärder som är helt avgörande för att nå målen. I och med Fit for 55 har behovet av nationella åtgärder minskat i vissa delar av politiken. Men det betyder inte att vi helt kan förlita oss på det som sker på EU-nivå.

När vi så ska göra förändringar i Sverige är det viktigt att större tonvikt än tidigare läggs på möjliggörande åtgärder och genomförbarhet, inte bara på planer där det är oklart om de kan genomföras. Regeringen ser ett större behov av att skapa rätt förutsättningar för näringslivet att genomföra den gröna omställningen, för det är näringslivet som är loket i omställningen. Utan ett väl fungerande näringsliv – ingen omställning.

För utfasningen av fossila bränslen och övergången till en cirkulär bioekonomi krävs brukande av skogen. Här är det tydligt att vi har ett hästjobb att göra för att skapa förståelse för det hållbara svenska skogsbruket men sedan även för skogens fulla potential. Man kan inte bara se skogen som en kolsänka och se bort från substitutionen. Då missar man halva nyttan.

Herr talman! Skogen och skogsfrågorna är nationell kompetens. Det har sagts många gånger i den här talarstolen, inte minst från min sida, men jag fortsätter säga det. Det är min och Kristdemokraternas syn på frågan. Det är mycket tydligt att kompetensen i alla fall inte finns i Bryssel. I denna fråga ska inte beslut tas på EU-nivå.

En annan del i klimathandlingsplanen handlar om hur avgörande en riklig tillgång på fossilfri el är för elektrifieringen och därmed omställningen. Här vinner fysik över ideologi alla dagar i veckan. För att vi ska klara omställningen behöver vi mer av allt, och då ingår just allt, även kärnkraft. Ja, det tar tid, vilket även all annan uppbyggnad av elproduktion gör, men kärnkraften har fördelen att den är leveranssäker oavsett väder och vind. Det, herr talman, kan man inte bortse från.

Vi har många projekt på gång, inte minst i norra Sverige, som kommer att kräva enorma mängder energi. Vill vi genomföra alla dessa på allvar har vi inget val. Därför jobbar regeringen enträget för att underlätta för ny elproduktion med målet att vi 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Den energipolitiska inriktningspropositionen kommer ytterligare att staka ut vägen i denna del.

En annan bärande bjälke i klimathandlingsplanen handlar om snabbare tillståndsprocesser. Därför jobbar regeringen på högvarv med de utredningar som redan är gjorda men även uppdrag för framtiden för att vi ska komma än snabbare framåt i frågan. Vittnesbörden är många om hur långa, krångliga och dyra tillståndsprocesser verkligen sätter käppar i hjulen för företag som vill gå före och vill ställa om. Får de inte ställa om sin verksamhet har de inte heller någon framtid.

Detta är något som egentligen är en av de lågt hängande frukter som finns kvar inom detta politikområde. Men dagens lagstiftning, inte minst miljöbalken, gör att det inte ens räcker med skylift för att nå upp till det som i alla fall borde vara en lågt hängande frukt. Eftersom regeringen menar allvar med omställningen görs det ett gediget jobb även i denna del, och det jobbet kommer att fortsätta med emfas.

Herr talman! Utbildning och forskning av hög kvalitet är helt avgörande både för omställningen och för Sveriges välstånd. Genom gröna innovationer och världsledande utbildning och forskning skapas förutsättningar för framtidens nya jobb och stärkt konkurrenskraft i industrin.

Sverige behöver fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Därför bör en så kallad STEM-strategi som spänner över hela utbildningssystemet tas fram. För att detta ska bli långsiktigt framgångsrikt krävs bland annat att både kvinnor och män väljer dessa utbildningsvägar. Sverige är redan i dag långt framme inom många forskningsområden, men vi måste fortsätta sträva framåt. Här är även den kommande forskningspropositionen en bärande del för att komma ännu längre framåt.

Herr talman! För att sammanfatta: En global fråga kräver globala svar. Det är genom internationellt samarbete, kunskapsutbyte och frihandel som vi kan åstadkomma en framgångsrik klimatomställning. EU är en central

aktör såväl för att påverka utsläppen inom unionen som för att driva på omvärlden. Utan engagemang från jättar som USA, Kina, Indien och Brasilien klarar vi inte den globala utmaningen.

Teknikutveckling och en massivt ökad användning av klimatneutral el är en förutsättning för omställningen i Sverige och i alla andra länder. I Sverige är utbyggd kärnkraft den enskilt viktigaste åtgärden för att vi ska kunna minska våra utsläpp nationellt genom elektrifiering av transporter och industri. Regeringens färdplan för ny kärnkraft är en avgörande pusselbit.

Klimatomställningen kan bara lyckas om den sker i en ekonomi som växer. Legitimitet hos medborgarna är en förutsättning för omställningen. Omställningen bygger på möjligheter att hitta effektiva styrmedel som gör att förutsättningarna och levnadsstandarden för enskilda, hushåll och företag inte stagnerar och att hela landet och alla samhällsgrupper har jämbördiga möjligheter i omställningen.

(Applåder)

Anf. 84 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! I den senaste partiledardebatten på tv, som jag tittade på, sa Ebba Busch att klimatpolitiken är ett maratonlopp och att vi därför behöver bulka, det vill säga öka våra utsläpp för att sedan ha bättre förutsättningar att nå våra mål.

Alla vi som faktiskt springer maraton vet att det är hårt kontinuerligt arbete som ger resultat. Att bulka skulle vara direkt kontraproduktivt i sammanhanget.

Det är precis samma sak när det gäller utsläppen. Att öka utsläppen för att minska utsläppen är direkt kontraproduktivt.

I Tidöavtalet, som jag såklart har läst, står det att klimatpolitiken ska bygga på vetenskap och fakta. Vilka fakta och vilken vetenskap grundar sig egentligen Ebba Buschs uttalande på, Kjell-Arne Ottosson?

Anf. 85 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Först får jag möjligtvis gratulera Rickard Nordin till väl genomfört Göteborgsvarv, om han nu sprang det, han som springer maraton.

I övrigt bör frågor av den arten ställas till den som gjort uttalandet. Jag såg själv inte partiledardebatten. Därmed kan jag inte ge svar på vad Ebba Busch byggde sitt uttalande på. Frågor av den arten föreslår jag att ledamoten hellre ställer i en interpellation eller en skriftlig fråga till Ebba Busch.

Anf. 86 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att Kristdemokraterna inte kan svara på vad Kristdemokraternas politik betyder. Det är fascinerande. Det är alltså så att Ebba Busch hävdar att man behöver öka utsläppen för att minska dem. Det här är totalt motsatt. Det är visserligen precis så regeringen gör. Man ökar utsläppen. Sedan säger man att man ska minska dem senare. Men som alla vet bryr sig klimatet om de ackumulerade utsläppen, de totala utsläppen, och de blir högre med regeringens politik. Det blir inte lättare att nå klimatmålen för att man ökar utsläppen. Det blir inte lättare att sluta röka för att man börjar röka ett paket extra om dagen. Men det är precis så regeringen agerar.

Men vi kan väl formulera frågan så här, för att Kjell-Arne Ottosson ska kunna svara: Regeringens politik ska bygga på fakta och vetenskap. Nu ökar regeringen utsläppen. Vilka fakta och vilken vetenskap säger att det blir lättare att nå klimatmålen genom att man ökar utsläppen?

Anf. 87 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan. Jag föreslår fortfarande att frågor gällande Ebba Buschs uttalande ställs direkt till henne.

Självfallet ska politiken bygga på vetenskap och gedigen kunskap. En viktig del i detta, herr talman, är att man ska ha acceptans för den politik som genomförs. Annars får vi de här stora proteströrelserna, som vi ser nere i Europa.

Jag antar att det är reduktionsplikten Rickard Nordin är inne på. Det var väldigt tydligt, herr talman, att nivåerna för reduktionsplikten var alldeles för höga. Det gick inte att fortsätta. Till och med Riksrevisionen sa att den dåvarande utformningen inte var genomförbar. Det var väldigt tydligt att det i flera parametrar inte fungerade. Det var inte hållbart vare sig ekonomiskt, ekologiskt eller socialt.

Därför var man tvungen att göra om och göra rätt just för att få acceptansen. Om vi ska få med alla på tåget är det helt avgörande, vilket jag nämnde i mitt anförande. Vi måste ha en acceptans för den politik som förs.

Vi kan inte driva igenom förslag på förslag som sedan sätter käppar i hjulen för så många människor runt om i landet. Det tror jag egentligen att inget av de åtta partierna vill. Men tyvärr ser vi att det kommer förslag som ändå leder dit.

Man vill hellre komma med förslag än att se vilka konsekvenser det leder till. Låt oss hellre se på vilka förslag som vi kan lägga fram som har acceptans runt om i landet och där vi är eniga och kan gå fram rätt. Då gör vi en mycket större tjänst både för medborgarna och för klimatet.

Anf. 88 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Globalt är förstås även lokalt. Något som inte sker lokalt kommer inte att ske globalt.

Klimatpolitiska rådet lämnar årligen en utvärdering av regeringens samlade politik i förhållande till de klimatmål som riksdag och regering har beslutat om. De gör även en analys av regeringens klimathandlingsplan. Rådets huvudsakliga slutsatser är att regeringens politik under 2023 ökar Sveriges utsläpp. Det leder inte i riktning mot att Sveriges klimatmål och EU-åtaganden till 2030 nås. Med den beslutade politiken väntas utsläppen öka under mandatperioden, och ansvaret för att nå målen skjuts till nästa mandatperiod.

Rådet säger att ryckigheten i politiken och bristen på en tydlig plan i sig riskerar att öka de samhällsekonomiska kostnaderna och således minska kostnadseffektiviteten. Det kan minska den acceptans för omställningen som ledamoten talade om både i näringslivet och i befolkningen i stort.

De säger även att regeringens klimathandlingsplan inte lever upp till klimatlagen och att den brister i konkretion. Den bortser från etappmålen för 2030 som riksdagen har beslutat om och saknar därutöver tillräckliga utsläppsprognoser och tidsangivelser för när politiken ska genomföras.

De säger också att påståendet att handlingsplanen leder hela vägen till nettonoll brister i saklighet.

Herr talman! Min fråga i ljuset av detta blir om ledamoten avser att driva frågan om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en klimathandlingsplan som klarar klimatmålen eller om ledamoten delar vice statsministerns åsikt att det nu är dags att bulka.

Anf. 89 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anna-Caren Säterberg, för frågan!

Vi har en klimatlag. Den klimatlagen säger att regeringen ska komma med en klimathandlingsplan en gång per mandatperiod. Den klimathandlingsplan som ska lämnas för den här mandatperioden är nu lämnad.

Jag kan ändå inte låta bli att se tillbaka på när januaripartierna lämnade sin klimathandlingsplan. Då kom det också kritik från olika statliga verk och bland annat från Klimatpolitiska rådet. De sa att klimathandlingsplanen inte uppfyllde lagens krav, till exempel. Klimatpolitiska rådet sa att även om man tolkar regeringens klimatpolitiska handlingsplan på bästa och mest generösa sätt rör vi oss inte tillräckligt snabbt i rätt riktning, till exempel.

Nu tar jag bara några citat. Jag har fler i min lista. Det var kritik som riktades mot den föregående regeringens klimathandlingsplan.

Herr talman! Det visar hur komplicerat det är. Det som är vår utmaning oavsett om man heter Kjell-Arne Ottosson och representerar Kristdemokraterna eller Anna-Caren Säterberg och representerar Socialdemokraterna är att vi här som politiker ska ha ett helikopterperspektiv på frågan. Vi måste ta hänsyn till flera delar än vad de enskilda verken och myndigheterna behöver göra. Vi ska ta hänsyn till allt, och då är det ett givande och ett tagande.

Herr talman! Det är just därför som vi har fått kritik i vissa delar för vår klimathandlingsplan, likaväl som Anna-Caren Säterberg och januaripartierna fick kritik för sin klimathandlingsplan. Det visar på hur komplicerat det är när du ska gå fram och ändock ha acceptans, vilket även Anna-Caren Säterberg nämnde.

Anf. 90 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Påståendet att handlingsplanen leder hela vägen till nettonoll – som partimedlemmar från Moderaterna har sagt här, som regeringen har sagt på presskonferenser och som alla har uttalat – brister i saklighet, säger Klimatpolitiska rådet.

Jag vet inte om det fanns kritik mot den förra regeringen, men vad har hänt med Kristdemokraterna? De har hela tiden och i sitt principprogram talat om det förvalterskap som man har ställt så högt. Är uppfattningen nu: Det var kritik innan, och då ska det vara kritik mot oss? Det är ingen naturlag. Nu ökar ni utsläppen år efter år, och ni har inga nya åtgärder.

På er hemsida går det fortfarande att läsa om förvalterskapet. Det gäller de egna personliga tillgångarna, de materiella värdena samt miljö- och naturresurser. Man ska agera på ett sådant sätt att man med stolthet kan överlämna frukterna av det arbetet. Det förutsätter att vi förvaltar och inte på ett ansvarslost sätt förbrukar ändliga resurser och naturvärden. Det förutsätter också att agerandet grundas på försiktighetsprincipen.

Min fråga blir: Vad har hänt med Kristdemokraternas starka syn på förvaltarskap som man har haft innan? Vad har skett sedan dess? Behöver Kristdemokraterna anta ett nytt principprogram där att bulka blir en del av det nya förvaltarskapet?

Anf. 91 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anna-Caren Säterberg, för förslaget!

Jag får tacka för att Anna-Caren Säterberg tar mycket av sin talartid i anspråk för att läsa ur Kristdemokraternas partiprogram. Det är inte ofta vi noterar att socialdemokrater gör det, och sannerligen inte i riksdagens kammare. Tusen tack för att detta basuneras ut!

Det visar väl på hur komplicerat det är, eftersom vi båda har fått kritik. Förvaltarskapstanken är inte en form av konserverande, utan där ska man gå framåt.

Ska du klara att gå framåt måste du göra det där du har folket med dig. Annars tar du dig inte framåt. Tar du dig inte framåt kan du inte heller utveckla politiken i de vägar som vi måste gå.

Det är oerhört viktigt att vi har med oss befolkningen i de förändringar som vi ska göra. Annars hjälper det inte oavsett vilken typ av förvaltarskap du håller på med. Tänker du att du bara ska bevara och konservera kommer du inte framåt.

Här handlar det om att gå framåt men i en sådan takt att vi ser att vi får lösningar samtidigt som våra medborgare är med oss. På så sätt bygger vi någonting som är hållbart för framtiden.

Herr talman! Det är sannerligen förvaltarskap när vi bygger någonting som är hållbart och dessutom hållbart för lång tid framöver.

(Applåder)

Anf. 92 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! När jag tittade på den senaste partiledardebatten i SVT studsade jag till i likhet med ledamoten från Centerpartiet och kanske många andra. Ebba Busch – energi- och näringsminister, och kristdemokrat – sa följande: Vi ser den gröna omställningen som ett maratonlopp där det är viktigast att komma över mållinjen. Vill man gå ned i vikt kvickt kan man svälta sig, men då kan man inte springa hela loppet. Då måste man äta rätt. Just nu bulkar Sverige med utsläpp, och det är för att nå noll 2045. Vi lägger på oss lite vikt i form av utsläpp.

Så sa ministern i debatten. Men det är snarare så att för varje år som vi dröjer med att sänka utsläppen ökar kostnaderna både ekonomiskt och utsläppsmässigt för att ta itu med problemen. Jag skulle gärna vilja få förklarat vad ledamotens partiledare och minister menade.

Anf. 93 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! I likhet med det jag sa i mitt svar till Rickard Nordin får jag be Kajsa Fredholm att ställa frågor som rör Ebba Buschs uttalanden just till Ebba Busch. Det finns möjligheter att lämna in en skriftlig fråga och även möjligheter till interpellationsdebatt. Jag skulle därför råda Kajsa Fredholm att ställa frågan direkt till Ebba Busch i stället för att gå via ombud.

Anf. 94 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Herr talman! Nu är det ju så att ledamoten är kristdemokrat och att Kristdemokraterna är med i regeringen. Ebba Busch är ledamotens partiledare och minister. Jag anser därför att man borde känna till det här om man är med i partiet och är riksdagsledamot.

När man bulkar utsläpp i form av sänkta bränslepriser och sänkt reduktionsplikt och när utsläppen ökar för första gången på decennier förvärrar det bara den klimatkris vi befinner oss i. Det hjälper inte att ackumulera utsläppen. Vi har en koldioxidbudget som vi måste förhålla oss till. Vi måste nu satsa på åtgärder som minskar utsläppen och inte ökar dem. Detta tar även Klimatpolitiska rådet upp i sin kritiska rapport om regeringens klimathandlingsplan.

Omställningens centrala frågor hanteras till stor del i en bakvänd tidsordning, och de nödvändiga beslut som måste fattas under den här mandatperioden skjuts upp och läggs i nya utredningar. Jag vill fråga ledamoten: Varför skjuter regeringen fram besluten till nästa mandatperiod? Är inte det rätt oansvarigt?

Anf. 95 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Man kan göra på två sätt. Antingen går man fort och fel fram, och sedan måste man göra om och göra rätt. Det är precis vad som skedde med till exempel reduktionsplikten, där vi såg att det inte var hållbart. Man hade byggt en kurva som inte höll hela vägen fram. Man hade lagt alla ägg i samma korg. Vi blev tvungna att göra om och göra rätt. Det är självfallet inte bra, men det är bättre än att fortsätta på något som är fel. Det är det ena sättet.

Det andra sättet är att man utreder på riktigt och tar fram konsekvensanalyser för att se vad det är som är effektivt. Vad är det som är kostnads-effektivt? Vad är det som gör skillnad för klimat och miljö? Utifrån ett gediget beslutsunderlag kan man sedan fatta rätt beslut som leder hela vägen fram till nettonoll 2045. Det är det vi gör. Vi går inte fort och fel fram.

Anf. 96 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för anförandet och för intressanta replikskiften! Jag har flera frågor, och jag ska försöka vara kort och koncis så att vi kan beta av dem.

Kristdemokraterna nämner i sitt anförande att man är för ny kärnkraft och hänvisar då till klimatet. Jag har konstaterat att regeringen inte har valt att ta initiativ till en analys av hur omställningen av energipolitiken, där man nu välkomnar alla fossilfria kraftslag inklusive kärnkraft, påverkar klimatomställningen. Därför undrar jag om Kristdemokraterna är beredda att ändra energipolitik om det skulle framgå att strategin att välkomna ny kärnkraft försenar klimatomställningen och förvärrar för klimatet.

Anf. 97 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker egentligen att svaret på Elin Söderbergs fråga ingår i vårt nya energimål om att ha 100 procent fossilfri energi. Där sägs det ingenting om vilken typ av energi det handlar om utan bara att det ska vara 100 procent fossilfri energi. Sedan får vi se vad marknaden, industrin och forskningen säger att vi ska ha och gå fram med det.

Detta är viktigt med tanke på all den energi som vi behöver för att klara omställningen till 2045 och för att klara alla de satsningar som görs, inte minst i norra Sverige. Vi ser hur det i dag sägs nej till satsningar i södra Sverige för att det inte finns effekt nog. Det talar för att vi måste ha enormt mycket mer energi. Och vi ser, precis som jag sa, att vi måste ha allt. Det nämner även IPCC i sin förförda rapport: Ja till allt, och där är även kärnkraft med, om vi ska klara detta.

Jag förstår att man kan ha olika syn på olika kraftslag; det har jag inga problem med. Men om vi ska ha energin måste vi bygga för den, och då måste vi ha något som levererar energi alla årets dagar, alla dygnets timmar oavsett väder och vind. Vi kan inte förlita oss på att ett system som bara har förnybart ska hålla, för ett sådant system finns inte – inte i dag i alla fall. Sedan kanske forskningen kommer framåt även där. Men vi är inte där i dag, och vi måste fatta beslut på de underlag som vi har i dag.

Anf. 98 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var något otydligt. Men om det är så att Kristdemokraternas vilja att välkomna ny kärnkraft handlar specifikt om klimatfrågan tycker jag att det är högst relevant att analysera effekterna på klimatomställningen av att regeringen välkomnar ny kärnkraft.

Jag kan konstatera att det finns flera analyser som visar att ett elsystem där man välkomnar ny kärnkraft riskerar att leda till att utsläppen av växthusgaser ökar på grund av en försenad klimatomställning. Docenter i nationalekonomi har till exempel skrivit att regeringens satsning på kärnkraft höjer elpriset och ökar risken för elbrist innan 2035.

Då låga elpriser och tillgång till el är avgörande för industrins klimatomställning innebär en sådan utveckling stora risker för klimatomställningen. Det finns även en rapport från Chalmers som lyfter att elektrifieringen kan försenas.

Därför skulle jag vilja att Kristdemokraterna svarar på min fråga. Om anledningen till att man är för kärnkraft är klimatargument och om det framgår att det blir sämre för klimatet om man jobbar med ny kärnkraft – är Kristdemokraterna då beredda att byta ståndpunkt?

Anf. 99 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag svarade Elin Söderberg i mitt föregående anförande. Vi har sagt att vi ska ha 100 procent fossilfri energi. Vad det sedan är som ska komma fram får vi se. Det är det som marknaden, forskningen och vår industri får avgöra.

Det blir lite av det som på nysvenska kallas för cherry picking, alltså att man väljer ut vilka forskningsrapporter man vill läsa. Oavsett vad, herr talman, är det så att om vi inte har en energipolitik som ger den energi vi behöver, och dessutom ren energi, har vi inte heller någon klimatpolitik.

Anf. 100 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Det finns tre problem med regeringens klimathandlingsplan: Den saknar klimat, den saknar handling och den saknar plan.

Regeringens eget expertråd kallar den för missvisande och menar att den brister i saklighet. Finanspolitiska rådet säger att beslut eller aviseringar om åtgärder som ska minska utsläppen saknas. Rådet säger vidare att det behövs ett politiskt ledarskap som tydligt beskriver varför klimat-

omställningen är nödvändig. Konjunkturinstitutet varnar för att vi med regeringens politik kommer att ha drivmedelspriser på över 40 kronor per liter redan nästa mandatperiod.

Regeringen skriver själv i Tidöavtalet att politiken måste stämmas av mot forskningen samt baseras på fakta. Min fråga till regeringen och klimatministern är: Vilken forskning och vilka fakta är det som ni ska stämma av mot? Alla instanser säger samma sak. All forskning och alla fakta pekar åt samma håll. Regeringens politik är inte tillräcklig. Den är inte i närheten av att vara det. Den är missvisande, och den brister i saklighet. Sluta leka struts och stoppa huvudet i sanden! Börja agera! Börja leda!

Allt regeringen gör just nu är att försöka gaslighta hela svenska befolkningen. Det funkar dåligt. En liten skrotningspremie löser inte det faktum att användandet av fossila drivmedel ökar med 4 miljoner liter om dagen. Fler laddstolpar hjälper inte mot det faktum att elbilsförsäljningen stört dykt sedan regeringen tog bort miljöbilsbonusen och chockhöjde elskatten.

Ministern talar ofta om en bred palett. I ministerns palett verkar det dock mest finnas grått, svart och framför allt Sverigedemokratiskt brunt. Det läggs nämligen mer pengar på att öka utsläppen än på att sänka dem. Den röda färgen, som skulle dra upp linjer mot populism, klimatförnekelse och rasism, verkar ministern ha lämnat hemma när hon klev in på Rosenbad. Löftet att Liberalerna skulle stå upp för klimatmålet visade sig, precis som så mycket annat, bara vara tomma ord. Det är skamligt.

Den ryska gasen flödar fortfarande in över de svenska gränserna, trots Jan Björklunds bevingade ord. 30 procent av vår olja kan vi inte redogöra för ursprunget för, vilket i praktiken betyder att den lär komma från Ryssland. Trots det går regeringen fram med en politik som ökar vårt oljeberoende och skyndar på utsläppen i en skala som inte setts i modern tid, och detta i ett säkerhetspolitiskt läge där Ryssland är de sista vi vill skicka våra pengar till.

Regeringens politik spelar Vladimir Putin rakt i händerna.

Klimatomställningen, herr talman, är inte bara nödvändig; den är helt avgörande för Sveriges konkurrenskraft, för vår landsbygdsutveckling, för vår säkerhet och för vår hälsa. När fler el- och biogasbilar rullar på våra gator minskar partikelutsläppen och våra barns lungor utvecklas bättre, samtidigt som färre dör i hjärt-kärlsjukdomar orsakade av dålig luft. När de gröna kolatomerna från jord och skog ersätter fossila motsvarigheter i plaster, färger, tyger och drivmedel stannar pengarna på den svenska landsbygden i stället för att hamna i Putins fickor. När svenska innovativa företag får en stark hemmamarknad skapas förutsättningar för export när resten av världen ställer om, och hundratusentals nya jobb kan skapas här hemma. När vi producerar mer el, drivmedel och råvaror till industrin på egen hand minskar sårbarheten i globala leveranskedjor, och vi slipper skicka pengar till skurkstater som Qatar, Saudiarabien och Ryssland.

Alla de här möjligheterna finns i klimatomställningen. Det är verkligen något att kämpa för. Men regeringen fattar med berätt mod beslut som gör oss mer beroende av fossilt, som ökar utsläppen, som skickar mer pengar till skurkstater och som skadar barns lungor. Allt det här är fakta och etablerad vetenskap, precis det som regeringen säger sig grunda sina beslut i. Det är alltså helt medvetna handlingar som skadar den svenska befolkningen.

När Ryssland invaderade Ukraina skenade de svenska energipriserna. Det gällde såväl el som drivmedel. Jag har i nästan ett decennium varnat för att göra sig beroende av rysk olja. Under parollen att vi hellre tankar förnybart från Piteå än fossilt från Putin har Centerpartiet drivit på för ökad svensk produktion av förnybara drivmedel. När priserna blev ohållbart höga – för det blev de – hade en sådan produktion kunnat lätta bördan. Tillsammans med skattesänkningar på förnybart och justerade avgifter hade den kunnat sänka priset precis lika mycket som regeringen gjorde när man skrotade reduktionsplikten och ökade den fossila andelen.

Att ursäkta sig med att väljarna ville ha lägre drivmedelspriser räcker alltså inte. Att säga att vi måste skapa acceptans för klimatpolitiken och därför måste öka utsläppen duger inte. Det finns andra förslag som hade sänkt priserna precis lika mycket utan att öka utsläppen. Man har alltså gjort ett dåligt val, att helt medvetet öka utsläppen, när man hade kunnat skapa acceptans på ett annat sätt.

Väljarna vill nämligen också ha en tuff klimatpolitik. Och det är inte väljarna ensamma om: Ett enat näringsliv vill ha skarpa klimatmål som nås. Hitachi har tagit hem svensk historias hittills största industriorder för leverans till förnybar teknik. Det är egentligen enkel logik: När resten av världen ställer om – och det kommer att ske – vill vi ha svenska företag i framkant som tack vare en ambitiös hemmamarknad har kunnat innovera och nu får sälja sina produkter till resten av världen.

När regeringen i stället vill göra så lite som möjligt kommer våra företag att tappa i konkurrenskraft. Då kommer vi att få köpa från resten av världen, och våra företag kommer självklart att flytta dit där förutsättningarna är bättre.

Det hotet är inget påhitt utan ett reellt hot. En rapport häromveckan från Västra Götalandsregionen visar att 25 000 jobb hotas bara i Väst-sverige om elbehovet till 2030 inte möts. Trots detta dras viktiga beslut i långbänk hos regeringen. Talet om kortade tillståndsprocesser verkar inte gälla regeringens eget klimatarbete. Där skjuts viktiga delar på framtiden. Nya klimatförslag ska alltså inte komma förrän nästa mandatperiod – då vet vi ju inte ens vilken regering vi har. Färdigutredda förslag och ansökningar ligger och samlar damm samtidigt som utsläppen ökar, företagen ser sig om efter andra platser att etablera sig på och pengarna fortsätter att skickas till Putins Ryssland eller saudiska miljardärer.

Klimatomställningen är möjlig. Vi har allt att vinna på den. Varför händer det då inte? Tekniken finns. Viljan finns. Lösningarna finns. Det är det politiska ledarskapet som saknas.

Det finns ingen långsiktighet från regeringen. Det finns ingen tydlig riktning. Ena dagen dras marknaden för förnybara drivmedel undan. Nästa dag ges gröna krediter till utbyggnad av samma sak. En ny utsläppshandel för transporter förbereds som minskar utsläppen genom att priset höjs. Samtidigt sägs det att alla prisökningar ska kompenseras fullt ut. Regeringen verkar jaga sin egen svans. Det enda resultatet är att klimatarbetet avstannar och byråkratin ökar.

Det måste bli mer action och mindre snack. Sverige ligger i botten när det gäller cirkulära lösningar. Ett avdrag för att underlätta för delningstjänster borde genomföras omgående. Att återbruka och återanvända före återvinning måste bli mer lönsamt och prioriteras. Effektiviseringar som kan frigöra både el och material måste genomföras omgående, eftersom

det är ett av de snabbaste sätten att få loss de resurser vi behöver på kort sikt. Dessutom minskar behovet av användande av jungfruliga råvaror. Inför de förslag vi gemensamt tog fram i Miljömålsberedningen om konsumtionsbaserade och exportrelaterade utsläppsmål!

Viljan till och vinsten för omställningen måste öka. Här kan politiken göra stor skillnad. Fossila bränslen kommer att bli dyrare. Det kommer att drabba vissa. I stället för att lura människor att det inte kommer att ske, vilket Finanspolitiska rådet i praktiken säger att regeringen gör, måste regeringen underlätta för människor att ta sig ur fossilberoendet. Återinför miljöbilsbonusen, stötta konvertering av fordon till biogas, stötta dem som inte har kollektivtrafik runt knuten och hjälp hushåll som har det knapert!

Centerpartiet har lanserat en grön check för att bryta fossilberoendet. Den som vill tanka förnybart i stället för fossilt, sätta upp solceller på taket, köpa elbil eller göra andra miljösmarta saker måste få ett rejält stöd. De som i stället väljer att fortsätta tanka fossilt, speciellt olja med okänt ursprung, eller använda rysk gas måste betala för det, speciellt om de har kollektivtrafik runt knuten.

När det offentliga köper in varor ska det självklart vara klimatsmart – därför yrkar jag bifall till reservation 95. Centerpartiet har föreslagit att göra det obligatoriskt i all relevant upphandling att ha klimatkrav. Det är inget konstigt, men det är en fantastisk konsumentmakt. Återinför reseavdraget, som skulle gynna kollektivtrafik på landsbygden och som regeringen slopade! Återinför även de förslag kring upphandling som låg på bordet och som regeringen också valde att slopa!

Herr talman! Vi har länge pushat för kortade tillståndsprocesser. De utredningar som tillsattes under förra regeringen har jag personligen drivit fram. Regeringen säger sig också vilja korta ledtiderna. En bra start hade varit att börja med det egna departementet. Färdiga förslag om minskad byråkrati tog alltså två år att lägga fram, trots att de var klara. Förslagen om ersättningar till närboende som hyser ny elproduktion samlar fortfarande damm efter remisstiden. Ett år har nu gått utan åtgärd – trots att vi hört Moderaterna säga att man stöttar detta, trots att vi hört Kristdemokraterna säga att man stöttar det, trots att vi hört Liberalerna säga att man stöttar det och trots att vi till och med hört Sverigedemokraterna säga att man stöttar det. Ändå lägger regeringen inte fram förslagen. Vad är problemet?

Det allvarligaste exemplet är nog ändå att klimatministern säger att man ska kompensera för de nu skenande utsläppen med någonting som inte kommer förrän nästa mandatperiod. Regeringen hastar igenom lagstiftning kring integritetsskadliga visitationszoner för att det är bråttom att hantera gängkriminaliteten men verkar inte tycka att det är bråttom att hantera klimatkrisen och stärka den svenska konkurrenskraften. Det här är skadligt. Det är skadligt för klimatet, för medborgarnas hälsa och för de svenska företagen.

Herr talman! Att stävja brottslighet och att följa lagar och regler, skrivna som oskrivna, predikar den här regeringen om för oss medborgare. Men att följa klimatlagen struntar regeringen blankt i. Om regeringen själv inte följer lagen, vilka signaler sänder det till övriga samhället?

Hade Liberalerna haft lite ryggrad hade de stått upp mot petropopulismen. Hade Moderaterna haft näringslivets bästa för ögonen hade de gått det till mötes och gjort kraftiga klimatsatsningar. Hade Kristdemokraterna

haft ett kristet synsätt hade de tagit hand om skapelsen. Hade Sverigedemokraterna haft Sveriges bästa för ögonen hade de gjort Sverige oberoende av rysk energi.

Vi i Centerpartiet är beredda att göra allt detta. Vi vet att tekniken finns. Vi vet att viljan hos befolkningen finns. Vi vet att det går att hjälpa dem som drabbas tuffast ekonomiskt. Vi har en politik som når målen, som stärker konkurrenskraften och som ser till hela landet. Vi håller gränsen mot såväl populister som rysk energi.

Herr talman! För dem som vill ha en politik som klarar klimatet och stärker Sveriges konkurrenskraft finns bara ett val. Det är ett grönt, liberalt och borgerligt parti. Det är Centerpartiet. Och det valet har alla att göra den 9 juni.

Anf. 101 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Självklart vill svenska folket och många svenska organisationer och näringslivsföreträdare och andra nå klimatmål. Detta konstaterande i talarstolen är väl alldeles uppenbart – det är klart att alla vill nå klimatmål.

Frågan är *hur* vi når klimatmålen, inte *huruvida*. Det finns ingen som argumenterar emot att vi ska klara av utmaningen vi står inför, men det vore ju någorlunda sakligt att också nämna att frågan är *hur* vi tar oss dit. Det är det vi bör diskutera, exempelvis här i dag, och även om det låter som spännande förslag med återbruk och energieffektivisering vet vi ju alla att det inte räcker.

Herr talman! Trots stora mediala utspel om att Centerpartiet skulle ha svängt till att vara för kärnkraft röstade Centerpartiet nej till regeringens proposition om ny kärnkraft och till förslag som är helt nödvändiga för att ny kärnkraft över huvud taget ska kunna byggas i Sverige. Centerpartiet har en lång historia av kärnkraftsmotstånd i sitt partis dna, och det är av rädsla för var Centerpartiet egentligen står som industrin och näringslivet vädjar om långsiktiga blocköverskridande besked i energipolitiken.

Låt oss därför bidra till att stävja denna oro och ge svenska folket tydliga svar! Kommer den långsiktiga plan för utbyggnad av all fossilfri elproduktion som regeringen nu lägger fram att ligga fast även om Centerpartiet får inflytande under kommande mandatperioder? Kan Centerpartiet en gång för alla ge beskedet att regeringens fattade beslut för ny kärnkraft inte kommer att rivs upp med Centerpartiets hjälp vid ett maktskifte?

Anf. 102 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Om regeringen vill ha långsiktighet i energipolitiken är ett hett tips att bjuda in till blocköverskridande energisamtal om just detta. Det underlättar ju om man faktiskt försöker komma överens om saker att bjuda in och förhandla om dem snarare än att tänka att man lägger fram dem i riksdagen och hoppas på det bästa.

Det är också det som näringslivet efterfrågar – inte att man tar ett enskilt krafttag, slänger fram några förslag och hoppas på det bästa, som regeringen verkar göra.

Vi kan också lyssna på Vattenfall, som säger att om man vill ha ny kärnkraft är det bästa man kan göra just nu att satsa på land- och havsbaseerad vindkraft. Utan det kommer det inte att behövas någon ny kärnkraft, för då har företagen flyttat någon annanstans.

Klimatmålen och energimålen till 2030 når man inte med kärnkraft, för det finns ingen ny kärnkraft på plats till dess. Då behöver vi ha annan kraftproduktion. Vi behöver effektiviseringar, som ministern ratade. Vi behöver bioenergi. Vi behöver landbaserad vindkraft. Vi behöver havsbaserad vindkraft, som regeringen verkar vägra fatta beslut om. Alla de här sakerna händer det ingenting kring.

Vill man på riktigt diskutera energipolitiken i dess helhet? Då är ministern välkommen tillbaka till debatten som är på torsdag, som handlar om just det. Då diskuterar jag jättegärna ännu mer kärnkraft om det är så. Här fokuserar jag på klimatfrågan.

Ska vi lösa industrins behov av omställning av el till 2030 tror jag att skygglapparna kring kärnkraft måste släppas lite, för man hinner inte lösa problemet till dess. Den bästa lösningen om man faktiskt vill ha mer kärnkraft är att satsa på mer vindkraft, paradoxalt nog.

Min fråga tillbaka till ministern är: Om man nu önskar långsiktighet i energipolitiken, som man efterfrågar här, är regeringen då beredd att bjuda in till sådana samtal? Det är det som behövs, och det är det som näringslivet efterfrågar.

Anf. 103 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Rickard Nordin verkar vilja ha ett inbjudningskort i stället för att ge besked till svenska folket från en talarstol i Sveriges riksdags kammare om var han står.

Man pratar bara om den havsbaserade vindkraften. Jag kan gladeligen meddela Rickard Nordin att den här regeringen har godkänt mer havsbaserad vindkraft än den förra regeringen lyckades med under åtta hela år. Man kritiserar oss för takten med vindkraften när vi gör allt vi kan för att bygga ut alla fossilfria kraftslag. Men Rickard Nordin vägrar tala om den alldeles grundläggande baskraften, som behöver byggas ut för att kraftsystemet ska kunna leverera för klimatomställningen.

Jag noterar de utestående beskederna och hoppas att ledamoten lyckas ge mig tydligare besked i nästa fråga.

Centerpartiets Europaparlamentariker Emma Wiesner gick nyligen ut och krävde att alla länder ska ta ansvar för sina historiska utsläpp. Med pompa och ståt gick man ut med detta besked, och Rickard Nordin står här och proklamerar stolt att 95 procent till 2040 är ett rimligt EU-mål.

Då undrar jag om Centerpartiet har gjort någon analys av vad det här skulle kräva av den svenska jordbrukssektorn. Har Rickard Nordin gjort en analys av vad som rent konkret krävs av svenska jordbrukare och skogsägare för att klara av den här ambitionsnivån? Eller är det bara dessa stora, pompösa ord med hård retorik i talarstolen om klimatmål? De kan banne mig kastas upp till 95 procent!

Den här regeringen väljer att titta på de remissvar som kommer in, inte minst från svenska bönder och skogsägare, om hur man ser att de här målen ska kunna uppnås rent konkret.

Jag undrar om Centerpartiet har en plan för hur jordbrukssektorn ska kunna kompensera för alla sina historiska utsläpp och för denna otroligt ambitiösa 95-procentiga nivå. Finns det en plan? Finns det en tanke? Vad kräver Centerpartiet av de svenska jordbrukarna och skogsbrukarna?

Anf. 104 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag kan meddela ministern att sedan 2009 har det varit tillåtet att bygga ny kärnkraft i Sverige. Det har Centerpartiet stått bakom sedan dess. Vi skrev under den energiöverenskommelsen då.

Det vi inte står bakom är mångmiljardsubventioner till kärnkraften. Vi har redan 400 miljarder när det gäller kreditgarantier, och nu vill regeringen lägga på ytterligare.

När det gäller 2040-målen är detta vad som krävs för att nå Parisavtalet. Om vi inte når klimatmålen blir konsekvenserna för jordbruket katastrofala. Vi kommer att kunna producera betydligt mindre mat, inte bara i Sverige utan i resten av världen, så att nå dem är helt fundamentalt för livsmedelssektorn.

Det som är det stora problemet och min stora oro är inte 2040. Det är 2030. Vi är inte ens i närheten av att nå de 2030-mål som finns, och regeringen väljer nu att prioritera ökade utsläpp i transportsektorn. Då är det bara jordbrukssektorn kvar. Regeringen kommer uppenbarligen att tvinga jordbruk och skogsbruk att minska utsläppen, för det är det enda som finns kvar att göra när regeringen tillåter ökade fossila utsläpp med olja från Ryssland.

Det är det här som är det stora problemet och det stora hotet mot landsbygden – att man inte klarar av att prioritera. Man prioriterar bilkörande i storstäder, hos mig i Göteborg där vi kan ta spårvagnen i stället och i Stockholm där tunnelbanan finns. I stället för att kompensera dem som verkligen behöver bilen satsar man mångmiljardbelopp på sänkta drivmedelsskatter i storstäderna. I stället för att hjälpa lantbruket att ställa om gör man det billigare med fossilt och chockhöjer elskatten.

Det är det här som är det riktigt allvarliga och det riktigt oroande. Det är svensk landsbygd som kommer att få betala för regeringens havererade klimatpolitik om vi inte når målen 2030, och det säger inget expertorgan att vi kommer att göra. Det säger ingen annan än möjligtvis regeringen själv.

(Applåder)

Anf. 105 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Tack, kära kollegor, för en mycket intressant debatt! Jag kommer sannolikt att dra över min talartid något, kan jag säga redan nu. Jag kan också inleda med att yrka bifall till reservation 13. Vi i Miljöpartiet vill att regeringen lägger fram en helt ny klimathandlingsplan. Den här duger icke.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet vill att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland och vara pådrivande i den globala klimatomställningen. Klimatomställningen kan och ska vara en drivkraft för en stark och rättvis samhällsutveckling i hela landet, där näringslivets omställning leder till stärkt konkurrenskraft och trygga arbeten. Sverige ska bli en världsutställning för innovationer, ny teknik och hur hållbara samhällen planeras och ser ut. Som första fossilfria välfärdsland utvecklar vi samhället i balans med ekosystemen och skapar trevliga samhällsmiljöer som bidrar till en god folkhälsa.

Den gröna omställningen ska och måste vara just grön och miljömässigt och socialt hållbar. Mot bakgrund av flera större samhällsutmaningar behöver Sverige genomföra en grön samhällsomställning i syfte att möta

klimatkrisen och naturkrisen och bygga ett robust samhälle med frihet och trygghet inom planetens gränser. Miljöpartiet vill därför bygga ett socialt och ekologiskt hållbart samhälle där Sverige har världens bästa klimatarbete, den biologiska mångfalden stärks, välfärden finns tillgänglig för alla där man behöver den och jämlikhet är en självklarhet – ett tryggt och fritt samhälle inom planetens gränser. Det är en historisk satsning vi måste göra, där vi lyssnar till vetenskapen och gör vad som krävs för att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Herr talman! Vi kan konstatera att vi inte kan få någon rättvisa utan omställning. Vi kan inte heller få någon omställning utan rättvisa. Klimatomställningen ska vara rättvis och bidra till samhällsutveckling i hela landet. Den snabba samhällsutveckling som klimatomställningen innebär kräver robusta sociala skyddsnät som säkerställer ekonomisk grundtrygghet för befolkningen och en arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik som skapar trygghet i omställningen och förutsättningar för livslångt lärande.

Vi i Miljöpartiet har lagt fram en hel, alternativ klimathandlingsplan som följdmotion till regeringens skrivelse. Innehållet i vår handlingsplan är begränsat till utsläppsminskande åtgärder, men flertalet av våra reformer både minskar utsläppen och ökar jämlikheten. Vår strategi för en rättvis klimatomställning är dock mycket bredare än innehållet i just klimatpolitiken. Hela politiken behöver skapa förutsättningar för en rättvis klimatomställning.

Ett exempel på åtgärd som inte är utsläppsminskande i sig och som därför inte ingår i vår plan är vårt förslag om sänkt skatt i landsbygd och glesbygd, men vi har också flera åtgärder som minskar utsläppen och även har en fördelningspolitisk profil.

Vi vill ge stöd i form av en inkomstprövad leasingcheck till människor för att de ska kunna leasa elbil. Vi vill ha en högre bonus vid köp av elbil eller biogasbil för boende i glesbygd än för dem som bor i städer. Vi vill också ha ett avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag, så som det fanns förslag på men som den här regeringen har slopat. Vi vill införa ett Sverigekort så att det blir lika billigt att åka kollektivt i hela landet.

Vi vill se ett långsiktigt stöd för energieffektivisering där staten står för 60 procent av kostnaderna för energibesparande åtgärder för hushåll och fastighetsägare.

Herr talman! Vi behöver ett elsystem som backar upp klimatomställningen. För att möjliggöra utfasning av fossil energi behöver den förnybara energiproduktionen byggas ut och el frigöras som kan ersätta den fossila energi vi i dag importerar. Ökad elproduktion i sig leder inte till minskade växthusgasutsläpp. För att bidra till klimatomställningen ska den ökade elproduktionen ersätta import av fossil energi.

Tidöpartierna har tyvärr reducerat miljöpolitik till klimatpolitik, bland annat genom att lägga ned Miljödepartementet. De har reducerat klimatpolitiken till energipolitik och i väldigt stor utsträckning reducerat energipolitiken till frågan om ny kärnkraft. Men i dag står den svenska industrin och stampar. Snackar vi industrins klimatomställning behöver vi leverera terawattimmar innan 2030, och då är kärnkraften fullständigt irrelevant.

Vi i Miljöpartiet vill se konkreta planeringsmål till 2030 och 2035, inte enbart till 2045, som regeringen beslutat om. Vi vill tillgängliggöra dubbelt så mycket el till 2035, det vill säga tio år före regeringens plan. Det vill vi göra genom en kraftfull utbyggnad av förnybar elproduktion och

energieffektiviseringar. Vi ska självklart nyttja hela den potential som finns för lönsamma energieffektiviseringsåtgärder. Det är så Sverige snabbast och billigast kan frigöra mer el, inte minst till industrins klimatomställning.

Det förnybara elsystemet ska vila på en stabil grund av grön baskraft. Vi vill sätta ett planeringsmål för grön baskraft om 10 gigawatt till 2030. Konkret handlar det om energilagring i form av vätgas, pumpkraft och värme, höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet och effekt från kraftvärmen, gasturbiner drivna av förnybara bränslen och efterfrågefleksibilitet som smart styrning av elbilsladdning och värmepumpar.

Herr talman! Regeringen har gjort en omläggning av energipolitiken. Det är tydligt att det viktigaste fokuset i den omläggningen är att skapa förutsättningar för att bygga ny kärnkraft i Sverige. Regeringen har dock inte tagit initiativ till någon analys av effekterna på klimatomställningen av den här omläggningen av energipolitiken. Utan att ha analyserat effekten på klimatet har regeringen alltså lyft fram omläggningen av energipolitiken som en av dess viktigaste klimatåtgärder. Men det finns gott om analyser som visar att ett elsystem med ny kärnkraft leder till ökade utsläpp av växthusgaser på grund av försenad omställning.

I december 2023 skrev två docenter i nationalekonomi i Svenska Dagbladet att ”regeringens satsning på kärnkraft höjer elpriset och ökar risken för elbrist innan 2035”. Då låga elpriser och tillgång till el är en förutsättning för industrins klimatomställning innebär såklart en sådan utveckling stora risker för klimatomställningen.

I en rapport från Chalmers 2023 som jämförde ett framtida elsystem med och utan kärnkraft står att läsa: ”Om dessutom ett alltför ensidigt fokus läggs på att underlätta för just kärnkraft riskerar elektrifieringen att senareläggas och marknadens aktörer måste vänta på att kostnaderna för kärnkraft ska bli mer förutsägbara samtidigt som investeringar i vindkraft – där det nu finns ett stort investeringsintresse – riskerar att utebli.”

Att elektrifieringen senareläggs är relevant ur klimatsynpunkt i och med att det innebär att de samlade utsläppen över tid ökar mer än med en politik som kan se till att vi får en snabbare elektrifiering.

Herr talman! Kritiken mot regeringens klimathandlingsplan har varit massiv. Klimatpolitiska rådet skriver att regeringen ger en missvisande bild av handlingsplanens förväntade bidrag till att målet uppnås och att påståendet att handlingsplanen leder hela vägen till nettonoll brister i saktlighet.

Naturvårdsverket skriver i sin senaste rapport att målet till 2045 inte nås med de beslutade styrmedlen och att gapet till målet är omkring 22 miljoner ton.

Finanspolitiska rådet skriver att det behövs en sammanhållen och begriplig strategi för att individer och företag ska kunna fatta rätt investeringsbeslut i rätt tid och därigenom ställa om på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringens klimathandlingsplan ger enligt dem inte tydlig och konkret information om hur klimatmålen ska nås. Den vilar på förhoppningar om att framtida åtgärder ska leda till att målen uppnås.

Energimyndigheten bedömer att det inte är möjligt att nå Sveriges mål om förnybar energi inom Fit for 55, givet regeringens minskning av reduktionsplikten. Och om EU-målen skulle förlängas till efter 2030 riskerar

den aviserade utbyggnaden av kärnkraft att leda till att andelen förnybart inte ökar i tillräcklig omfattning eller att den till och med minskar.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet har lagt fram en hel, alternativ klimat-handlingsplan, en grön klimathandlingsplan för Sverige.

Jag vill yrka bifall till reservation 17.

Vår handlingsplan innehåller övergripande och stödjande åtgärder. Den innehåller åtgärder för utsläppen inom Sveriges gränser, åtgärder för ökad kolinbindning i skog och mark, åtgärder kring konsumtionsbaserade utsläpp och åtgärder för negativa utsläpp.

Vi vill bygga ut det klimatpolitiska ramverket med en årlig utsläpps-budget för Sverige fram till 2040 med ett skarpt mål om att nå näranoll-utsläpp redan år 2035. Vi vill anta ett mål för de konsumtionsbaserade utsläppen i linje med vad vetenskapen visar krävs för att klara Parisavtalet. Jag hoppas att det inte ska vara så svårt, för det är inte länge sedan alla åtta partier kunde enas om mål för konsumtionsbaserade utsläpp. Men regeringen har ännu inte lagt fram någon proposition om detta.

Vi vill att klimatkollegiet återinrättas i Regeringskansliet, något som Klimatpolitiska rådet också har lyft fram.

Vi skulle vilja tillsätta en nationell samordnare för genomförandet av Sveriges klimatmål inom ramen för LULUCF-förordningen. Det behövs åtgärder nu för att vi ska nå Sveriges åtaganden om att öka kolinbindningen i skog och mark.

Vi vill också att Sverige ska visa ledarskap inom EU och internationellt för att Parisavtalet ska nås.

När det kommer till industrin lade Miljöpartiet grunden för industrins klimatomställning när Miljöpartiet satt i regering. Industrins klimatomställning i Sverige är till nytta för klimatet, svensk konkurrenskraft och Sveriges ekonomi, och den bidrar till en stark samhällsutveckling i hela Sverige. Industrins klimatomställning innebär samtidigt utveckling av tekniker och produkter som bidrar till den globala klimatomställningen.

Det är några saker som vi särskilt vill fokusera på. Det är snabbare tillståndsprocesser, el i närtid och kompetensförsörjning. Industrin skriker efter detta för att klara klimatomställningen. Trots det levererar inte regeringen i fråga om det som näringslivet efterfrågar.

Vi i Miljöpartiet vill, som jag har nämnt, ha planeringsmål för el i närtid och snabbt bygga ut elproduktionen. När vi satt i regering arbetade vi fram utredningarna kring snabbare tillståndsprocesser. Regeringen har i stället låtit detta ligga i långbänk.

När det gäller kompetensförsörjningen behövs satsningar inom bostadsbyggande, utbildningsinsatser och bättre förutsättningar för arbetskraftsinvandring för att vi ska se till att få personal till all verksamhet. Det behövs såklart också satsningar på infrastruktur och att arbetet med Industriklivet, Klimatklivet, gröna kreditgarantier och Fossilfritt Sverige, som vi inrättade när vi satt i regering, fortsätter vidare.

När jag lyssnade på några av de tidigare anförandena reagerade jag på att transportsektorn knappt nämndes. Men det är den sektor där vi har väldigt höga utsläpp av växthusgaser i dag och där utsläppen kraftigt ökar till följd av regeringens politik.

Vi i Miljöpartiet ser att det behövs åtgärder för ett effektivt transportsystem. Det handlar om att vi elektrifierar, byter ut fordonen till fossilfritt

drivna fordon och hanterar utsläppen från den befintliga fordonsflottan genom att återinföra och utveckla reduktionsplikten.

Förutsättningarna för omställning inom transportsektorn ser väldigt olika ut i olika delar av landet, i olika hushåll och i olika verksamheter. Teknikutvecklingen har också kommit olika långt när det gäller olika typer av transportslag – personbilar, lastbilar, sjöfart och flyg. Omställningen av transportsektorn behöver därför göras genom att få fram rätt lösning på rätt plats, så att vi minskar utsläppen så snabbt och effektivt som möjligt.

Jordbruket, som nämndes i ett tidigare replikskifte, är ett av de områden som drabbas värst av konsekvenserna av klimatförändringarna. Vi ser i dag söndertorkade skördar eller sönderregnade skördar. Vi ser ökad risk för sjukdomar och insektsangrepp till följd av klimatförändringen.

Livsmedelsproduktionen i Sverige behöver öka. Det är en bra åtgärd för att stärka Sveriges krisberedskap, men det är också en klimatanpassningsåtgärd. När skördarna i södra Europa inte kan leverera har vi förutsättningar att öka vår livsmedelsproduktion här i Sverige, men då behövs politiska åtgärder för att ge alla lantbrukare förutsättningar att ställa om jordbruket. Det handlar också om att vi gör detta där vi får synergieffekter mellan biologisk mångfald, klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

Herr talman! Ibland låter det som att vi har dessa klimatdebatter för klimatmålens skull. Men vi står inför extrema utmaningar. Det finns inget business as usual-scenario utan konsekvenser. Vi är i dagsläget på väg mot en närmare tre grader varmare värld redan år 2100. Det är när dagens mellanstadieungar, som går med rycksäcken över axeln, är i 80-årsåldern. Hela deras liv kommer de att se utvecklingen av klimatförändringarna och deras konsekvenser – för livsmedelsproduktion, för migration, för utbredning av sjukdomar, för säkerhetspolitik och för ekonomi. Allting påverkas av om vi kan minska utsläppen av växthusgaser tillräckligt snabbt och klara Parisavtalet eller om vi inte kan göra det.

Samtidigt innebär det jättemånga möjligheter att göra klimatomställningen, hejda utsläppen och klara Parisavtalet. I Sverige innebär klimatomställningen stärkt konkurrenskraft, trevligare stadsmiljöer, bättre samhällsservice i lands- och glesbygd, renare luft och bättre hälsa. Det är en no-brainer att vi ska genomföra klimatomställningen. Trots det ser vi enorma skillnader mellan de åtta riksdagspartierna när det kommer till hur mycket utsläppen minskar av vår politik.

Konsekvenserna här i Sverige, om vi inte ställer om, är flera. Det handlar om översvämmade källare, om förstörda hem, om bortspolade vägar och tågräls, om ras och skred, om värmeslag på äldreboenden, där äldre får ligga och lida, och om skogsbränder som tvingar människor att fly från hus och hem. Allt detta leder såklart till stora kostnader för svenska hushåll och företag.

Klimatriskerna är inte bara någonting långt borta, någon annanstans. De påverkar oss i Sverige här och nu. Det påverkar definitivt oss alla om vi inte minskar utsläppen, hejdar klimatförändringen och anpassar oss till det förändrade klimatet.

Herr talman! Det finns ett antal saker som denna regering gör. Det brukar nämnas att man har godkänt ett antal vindkraftsparker. Det tycker vi i Miljöpartiet är bra. När vi satt i regering lade vi grunden för att man snabbt skulle få förutsättningar för till exempel ny havsbaserad vindkraft.

Regeringen tar också vidare Klimatklivet, Industriklivet och gröna kreditgarantier – än så länge. Det är bra. Vi lade grunden för industrins klimatomställning. Den behöver växlas upp och tas vidare.

Regeringen har infört en skrotningspremie, något som vi i Miljöpartiet drev i valrörelsen 2022. Det är ett bra förslag, men det gör faktiskt väldigt lite klimatnytta. Det går inte alls att ställa det mot de utsläppsökande åtgärder som regeringen gör.

Regeringen försökte hantera de höjda energipriserna till följd av Putins fullskaliga invasion av Ukraina genom att sänka bensinpriserna. Alla partier presenterade olika sätt att hantera de chockpriser som kom efter Putins invasion av Ukraina.

Vi i Miljöpartiet stod fast vid klimatpolitiken. Vi gick fram med leasingcheckar, sänkt matmoms och sänkt skatt i glesbygd – lösningar för att se till att skydda hushållen i en svår ekonomisk situation, samtidigt som vi fortsätter att minska utsläppen av växthusgaser. Regeringen valde att öka det fossila beroendet, öka inblandningen av fossila bränslen och chockhöja utsläppen av växthusgaser.

Det har också nämnts här att även Miljöpartiets och Socialdemokraternas klimathandlingsplan var otillräcklig. Skillnaderna i kritiken är dock enorma. Jag håller med Klimatpolitiska rådet även om den kritik vi fick – kritik om att effektberäkningarna borde ha varit tydligare och att åtgärderna borde ha varit starkare för att snabbare få ned utsläppen.

Men om Tidöpartierna tyckte att den kritiken var relevant skulle man väl ha tagit den vidare när man själv lade en ny klimathandlingsplan. I stället har man valt att inte ha några effektberäkningar, och i stället för att växla upp klimatpolitiken har man kastat den över bord och chockhöjt utsläppen av växthusgaser.

Sammantaget har Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna alla aktivt valt att ställa sig bakom politik som chockhöjer utsläppen av växthusgaser och en skrivelse med klimathandlingsplan som skjuter över hela klimatarbetet till nästkommande regering.

Man hänvisar till Fit for 55 och EU:s klimatarbete men bedriver en politik som ser till att samtliga EU-åtaganden under Fit for 55 missas här i Sverige. I sin handlingsplan skriver regeringen att Sverige ska bedriva en ambitiös och effektiv klimatpolitik. Men hittills har regeringen sänkt ambitionerna till den grad att Sverige nu bedöms missa samtliga internationella, europeiska och nationella klimatmål.

Det krävs stor fantasi för att beskriva en klimatpolitik som ökar utsläppen och missar samtliga mål för ”ambitiös och effektiv”. Det är bara ansvarslöst.

(Applåder)

(TALMANNEN: Jag noterar att anförandet var tre gånger längre än den anmälda talartiden. Talartiderna är ett viktigt planeringsverktyg när vi planerar, organiserar och bemannar kammaren. Jag vill därför vädja till ledamöterna att anmäla den tid man faktiskt tänker tala.)

Anf. 106 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Det är möjligen att kasta en liten sten i det egna glashuset, men i stället för bara fossila utsläppsrätter kanske vi skulle börja med orala också – det hade kanske verkat begränsande!

Herr talman! För att återgå till själva repliken finns det en hel del som Miljöpartiet och Centerpartiet delar. Vi vill till exempel båda öka trähusbygget för att minska fossilintensiva material som stål och cement. Vi vill byta ut fossila material mot biologiska när det gäller alltifrån plaster till drivmedel. Detta är vi helt överens om.

Den stora frågan blir däremot var kolatomerna ska komma ifrån. Här delar jag kanske snarare tidigare synpunkter i debatten om att värdera skogens klimatnytta, medan Miljöpartiet hellre vill minska brukandet av skogen.

Men om vi nu ska avverka mindre, hur ska vi då få mer virke för att öka trähusbygget? När det blir mindre bark och sågspån och restprodukter, hur ska vi då kunna göra mer förnybara plaster och förnybart drivmedel?

Anf. 107 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Varmt tack, Rickard Nordin, för frågan!

Miljöpartiets utgångspunkt är att vi behöver hejda klimatförändringarna. Då behöver vi både minska de fossila utsläppen och se till att kolsänkan, det vill säga allt kol som är bundet i skog och växtlighet, inte släpps ut i atmosfären.

Därför har vi i vår politik lyft fram bland annat att vi vill se mer bioekonomi. Vi välkomnar till exempel reduktionsplikten. Vi ser att bioenergi har använts på flera ställen på ett bra sätt för att minska de fossila utsläppen. Men vi måste också utgå från att skogen är en begränsad resurs och att vi därför behöver bruka den på ett ansvarsfullt sätt.

Vi vill se mer resurseffektivitet, mer cirkulär ekonomi och mer förutsättningar för långlivade produkter så att de gröna kolatomerna kan skapa så mycket samhällsnytta som möjligt så många gånger som möjligt. Vi vill se ett mer hållbart brukande så att det blir mer av klimatanpassning när det gäller skogen och så att skogen blir mer motståndskraftig mot de nya utmaningar som kommer till följd av klimatförändringen men också att vi fortsatt kan ha ett hållbart uttag för samhällsnyttiga verksamheter.

Vi vill också jobba med att se till att efterfrågan inte bara ökar och ökar. Ska vi kunna bruka våra skogar på ett ansvarsfullt och hållbart sätt hjälper det inte om det bara leder till att det avverkas i ett annat land, utan vi måste se till att vi får en mer resurseffektiv cirkulär ekonomi och långlivade produkter.

Vi måste även jobba med andra åtgärder, till exempel spillvärme inom uppvärmningen, solvärme och andra tekniker som gör att den biomassa som vi tar ut ur skogen kan användas där den gör störst klimatnytta och inte någonstans där vi hade kunnat använda annan teknik i stället.

Anf. 108 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Många av de här sakerna är bra, såsom mer bioekonomi och annat. Det är alldeles utmärkt. Det drev vi också på för inom ramen för januariavtalet, men hade då ganska svårt att komma överens eftersom vi såg helt olika på skogens roll.

Om man ska binda kol i långlivade produkter är ju husbyggande perfekt. Vi binder mer kol i långlivade produkter, som ett hus exempelvis, så att ny skog får växa upp och binda nytt kol. Det blir en dubbel effekt av det.

Man kommer dock inte runt att om man ska bygga mer i trä behövs det mer virke. Att ersätta förbränning av flis – som det ofta är i kraftvärmeverken – med solvärme och annat är ingenting dåligt, men man bränner ju inte virke i kraftvärmeverken. Man eldar inte upp en stock eller fina plankor i dem. Fliset kommer som en restprodukt av virkesproduktionen. Vill vi ha mer trähusbygge och inte ska importera från andra länder med sämre hållbarhetskrav måste vi avverka svensk skog. Det är det enda sättet att få virket!

Här går Miljöpartiets politik inte ihop. Man kan inte både öka trähusbygget och minska avverkningarna. Virket är grunden för allt detta. Då behöver vi ha en skogspolitik som också avverkar så att det kan komma nya träd och så att vi kan binda kol i exempelvis trähus, som är långlivade. Hur ska vi göra det om vi nu inte ska avverka lika mycket skog? Hur ska vi då få mer virke? Det finns inget magiskt sätt att plocka fram det ur kraftvärmesektorn. De eldar inte virke, utan de eldar restprodukterna efter virkestillverkningen.

Anf. 109 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Med en skogspolitik som gör att vi kan ha träd som växer länge och blir riktigt bra virke kan vi också få en större andel av det vi avverkar i skogen att faktiskt gå till de här långlivade produkterna som till exempel husbyggande. Det går alltså absolut att ha ett fortsatt skogsbruk och se till att det vi brukar, alltså tar ut ur skogen, går till så mycket långlivade och klimatsmarta produkter som möjligt och att samtidigt jobba med mer resurseffektiv och cirkulär ekonomi.

Jag skulle dock vilja ha svar på en sak. Om man bara ser till ett ökat uttag av skogen utan att beakta att skogen är en begränsad resurs leder det till konsekvenser i form av minskad biologisk mångfald, till att skogen blir mindre motståndskraftig mot klimatförändringar och till att nettoupptaget i skog och mark minskar så att vi inte når vårt bindande mål i EU. Vi släpper då också ut mer växthusgaser i atmosfären och förvärrar därmed klimatet. Detta faktum ser jag inte att Centerpartiet förhåller sig till om man bara ser till att vi ska ta ut mer ur skogen.

Det vi i Miljöpartiet vill göra är att utgå från det faktum att skogen är en begränsad resurs. Vi måste se till att vi inte ökar utsläppen vare sig från skog och mark eller från samhället så att vi använder den här biomassan på ett balanserat sätt. Utifrån de ramarna ser vi till att vi får en bra ekonomi och att skogsägarna i det systemet får god ersättning för de nyttor de skapar.

Anf. 110 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Ledamoten Söderberg refererar till en Chalmersrapport vars metodik har omfattande problematik, för att säga det minsta. I det kostnadsoptimala scenario som man refererar till i rapporten har man en andel vindkraft på 63,5 procent. Där uppstår såklart olika kannibaliseringseffekter som gör att den utbyggda vindkraften aldrig betalar sig, det vill säga att elpriset när det blåser blir så lågt att investeringarna inte lönar sig. Om man utgår från att ett kraftsystem blir så pass billigt därför att utbyggnaden av produktionen görs av producenter som går med förlust går kalkylen helt enkelt inte ihop.

Det är precis detta, fru talman, som är den grundläggande skiljelinjen i våra resonemang om hur kraftsystemet ska gå ihop, nämligen: Att bygga ut motsvarande två tredjedelar av vår nuvarande elkonsumtion de kommande fem åren och hela vår elkonsumtion på tio år är orealistiskt och omöjligt i praktiken på grund av fysikens lagar, om detta ska ske enbart med förnybara kraftslag som vind och sol.

Miljöpartiet säger inget om vattenkraft, om vi ska exploatera våra nationalälvar eller hur det ska gå till med exempelvis allt det potentiella förnybara givet den markyta vi har. Hur ska man skydda värdefull natur? Hur ska man respektera äganderätten, inte minst för våra urfolk, om en utbyggnad ska göras på det sätt som Miljöpartiet menar?

Min fråga, fru talman, är alltså: Vad är den trovärdiga planen för att lyckas med en helt orealistisk massiv utbyggnad på kort tid, med tanke på all den markyta man då behöver ta i anspråk? Hur ska kalkylen gå ihop, givet att Chalmersrapporten absolut inte räcker som förklaring?

Anf. 111 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag har redogjort för våra energipolitiska mål, planeringsmålen till 2030 och 2035 och grön baskraft för att säkerställa hela elsystemet.

Det som jag tycker är anmärkningsvärt här är att vi har en klimat- och miljöminister som går vidare med tankar på ny kärnkraft och att regeringen talar om enorma subventioner som påverkar hela elmarknaden och dess aktörer utan att detta har föregåtts av någon analys av hur det påverkar klimatomställningen.

I Miljöpartiets energipolitik och samlade energipolitik beaktas alla de olika målkonflikter som finns när det handlar om biologisk mångfald, hur miljöfrågor ska hanteras i tillståndprocesserna och att vi har bra samråd med lokalbefolkningen samt konsultationsordningen när det gäller urfolket samerna för att säkerställa att vi hanterar målkonflikter och snabbt kan bygga ut den el som behövs för att de facto klara klimatomställningen.

Klimat- och miljöministern har inte tagit initiativ till någon analys av hur omläggningen av energipolitiken påverkar klimatomställningen. Jag vill i stället fråga tillbaka: Varför har regeringen gått vidare med denna omläggning utan att det har föregåtts av en analys av hur det påverkar klimatomställningen? Där kan samtliga frågor läggas till: Vad blir konsekvenserna för lokalbefolkningen, för urfolken och för miljön? Det snackas om uranbrytning i Sverige – har effekterna av detta analyserats?

Anf. 112 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Har effekterna av uranbrytning analyserats – snälla någon! Det bryts uran i dag i Sverige, men på grund av Miljöpartiet måste detta uran hanteras som avfall som man måste göra sig av med. I stället importerar uran från länder som har långt lägre miljökrav än Sverige.

Miljöpartiet och dess talesperson i egen hög person inser inte vilka effekter den politik man bedriver har på svensk kärnkraft och vårt rena kraftsystem. Det som de företag som ställer om främst kräver av oss är ren el så att man kan fortsätta att verka i Sverige och slipper flytta till andra länder och ren el så att vi kan ställa om från det fossila till det eldrivna.

Det är jättefint att Miljöpartiet talar om torka och översvämningar och allt det som är hemskt med klimatkrisen, men om man inte talar om vad

som faktiskt är lösningen på problemet blir det ju totalt ohållbart. Det är detta som oroar mig på allvar.

Situationen i Tyskland oroar mig på allvar. Titta vad som händer när gröna regeringar stänger ned kärnkraft! Detta är ett av de främsta skälen till att jag känner mig trygg med att sitta som klimatminister i en regering som inte stänger ned fungerande ren el. Det är detta som inte minst företagen desperat efterfrågar för klimatomställningen.

De efterfrågar också ett planeringsperspektiv i energipolitiken. Det är jättebra att Miljöpartiet pratar mycket om mål och att svaret på mina frågor här blir att Miljöpartiet har ett planeringsmål, men detta spelar väl ingen roll om man inte vet hur man ska uppnå detta planeringsmål eller om man inte kan ge svar på hur man med fysikens lagar ska kunna leva upp till det mål man sätter upp.

Sanningen är att det inte duger endast med det förnybara, utan alla fossilfria kraftslag behöver välkomnas. Här står Miljöpartiet vid ett historiskt vägskafl där den dogmatiska inställningen till kärnkraft verkligen blir ett historiskt misstag. Detta märker inte minst unga klimataktivisterna, som mer och mer vänder sig emot kritiken mot kärnkraft.

Anf. 113 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Det är fascinerande hur de tyska konservativas Energie-wende hamnar på svenska Miljöpartiet. Vi hade noll och intet inflytande över det. Det var ju Kristdemokraterna i Tyskland som gjorde Energie-wende.

Det som vi i Miljöpartiet i Sverige dock har talat om väldigt länge är att vi ska göra oss kvitt fossilberoendet och att vi ska göra oss kvitt beroendet av Ryssland. Men det har inte Tyskland gjort, utan de gjorde sig beroende av Putins gasimport, något som vi direkt vänder oss emot och som nu visar sig har lett till stora konsekvenser.

Jag kan redogöra för hela vår energipolitik om så önskas. Då skulle jag dra över min talartid väldigt mycket mer än vad jag redan har gjort. Det som jag har redogjort för är våra planeringsmål och att vi har en samlad politik för att säkerställa att vi får på plats mer el i närtid och en dubbling av elproduktionen tio år tidigare än regeringen.

När Romina Pourmokhtari högljutt pratar om att det behövs ren el för klimatomställningen är jag helt med på båten, men vi har en politik för att få mer ren el tio år tidigare än vad Romina Pourmokhtari och Tidöregeringen har.

Jag har fortfarande inte fått svar på varför Romina Pourmokhtari och regeringen har valt att hugga sig fast vid den nya energipolitiken utan att det har föregåtts av en konsekvensanalys för klimatomställningen. Detta borde vara högrelevant eftersom det största argument som man använder för kärnkraft är klimatomställningen.

Trots detta har man alltså inte analyserat vad effekterna på klimatomställningen blir om vi går vidare med ny kärnkraft, om vi börjar jobba med subventioner till ny kärnkraft och om vi börjar ändra i regelverket för att försöka få någon att kanske kunna tänka sig att bygga kärnkraft någon gång i framtiden i Sverige. Vad blir effekterna på klimatomställningen? Detta har inte analyserats, och det är djupt bekymmersamt.

Anf. 114 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag kommer att fortsätta debatten och prata lite om kärnkraft. Jag vet hur mycket det uppskattas.

Som jag sa i mitt anförande kommer vi att fördubbla vårt elbehov till 2045. Det var inte så länge sedan både S och MP röstade nej till att tillåta mer kärnkraft på fler platser i Sverige, så det är väldigt tydligt vad Miljöpartiet tycker i denna fråga och vilka konsekvenserna blir av ett eventuellt regeringsskifte framöver där man ingår i en socialdemokratiskt ledd regering.

I stort är klimatfrågan en energifråga; det är få som inte har insett detta vid det här laget. Vi kommer att behöva otroliga mängder fossilfri el för att klara omställningen, för att ställa om hela transportsektorn och för att vi ska kunna fortsätta vara en industrination.

Ska vi fortsätta att producera stål i Sverige? Om svaret är ja behöver vi mer el, och den ska dessutom vara ren.

Jag som kommer från ett kärnkraftslän kan meddela Elin Söderberg att det 2014 fanns planer på ny kärnkraft på Ringhals. Så fort det blev ett regeringsskifte och Socialdemokraterna och Miljöpartiet ingick i regeringen avbröts dock diskussionerna. Dessutom såg vi hur utsläppen ökade när man i förtid stängde ned de två reaktorerna på Ringhals.

Jag är övertygad om att det inte är leasingcheckar som kommer att lösa klimatomställningen. Varifrån kommer den stabila baskraften att komma, Elin Söderberg?

Anf. 115 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Ja, behovet av el kommer att fördubblas. Och ja, jag vill att svensk stålindustri ska stanna kvar i Sverige. Jag vill se till att man får el för sin klimatomställning, och jag vill säkerställa att den elen är ren. Det är därför jag driver Miljöpartiets energi- och klimatpolitik.

Om vi inte får mer el på plats i närtid kommer industrierna att packa och dra. Då finns inte längre behovet av dubblering, för då finns inte verksamheterna kvar. Det oroar mig djupt att Moderaterna reducerar miljöpolitik till klimatpolitik, klimatpolitik till energipolitik och energipolitik till kärnkraft. Detta riskerar att leda till att Moderaterna driver fram en politik som gör att svensk industri flyttar utomlands, att svensk konkurrenskraft skadas och att den svenska näringslivsutvecklingen stagnerar.

Miljöpartiet har en energipolitik som syftar till att leverera kraftigt ökad elproduktion redan till 2030, med konkreta mål till 2030 och 2035 – inte enbart till 2045, som Moderaternas politik. Vi vill tillgängliggöra dubbelt så mycket el till 2035 – tio år tidigare än Moderaterna.

Vi har en plan för att hela elsystemet ska fungera med en stabil grund av grön baskraft, energilagring i form av vätgas, pumpkraft och värme, höjd effekt i vattenkraftverken, mer flexibilitet och effekt från kraftvärmen, gasturbiner som drivs av förnybar energi och efterfrågeflext.

Anf. 116 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Miljöpartiet riktigt har förstått vad baskraft är, men det som just beskrevs är inte baskraft. Det kommer inte att räcka – inte ens nästan.

Det Elin kallar att reducera politikområden är snarare att presentera riktiga lösningar. Från IPCC har man varit otroligt tydlig med att kärnkraf-

ten faktiskt kommer att behövas. Nu ser vi hur flera gröna partier ute i Europa har börjat vända i den här frågan eftersom det är så tydligt. Klimatpolitiken kräver en energipolitik – utan en sådan är klimatpolitiken obefintlig.

Jag undrar varför Sveriges miljöparti inte kan göra samma reality check som resten av de gröna i Europa har gjort och inse att kärnkraften faktiskt behövs.

Anf. 117 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Klimatomställningen behöver el för industrins omställning, och elproduktionen bidrar bara till klimatomställningen om den ersätter fossil energi. Miljöpartiet har en energipolitik för att öka elproduktionen i Sverige mer och tidigare än Moderaterna. Det är uppenbart att Moderaterna inte håller med, för de är fixerade vid ny kärnkraft.

För att klara klimatomställningen behöver vi se till svenska förutsättningar. Vilka förutsättningar behöver svensk industri för att klara sin klimatomställning? Om regeringen börjar satsa på utbyggnad av ny kärnkraft i Sverige riskerar detta snarare att försena klimatomställningen och elektrifieringen jämfört med om vi börjar satsa på att snabbt bygga ut det förnybara, energieffektivera, förbättra effekttilldelningen och tillgängliggöra el för industrin nu.

Detta vill Moderaterna dock inte göra. Moderaterna motarbetar ju aktivt flera av de reformer som skulle kunna möjliggöra snabbare utbyggnad av elproduktion. De vill inte tidigarelägga vetot när det gäller vindkraften. De vingklippte hela incitamentsutredningen, som hade kunnat ge resurser till de kommuner som bygger vindkraft. De vill inte att närboende ska få förutsättningar att bli andelsägare i vindkraft. På punkt efter punkt sitter Moderaterna på händerna samtidigt som näringslivet skriker efter el i när-tid.

När det gäller klimatomställningen har vi uppenbart väldigt olika åsikter i fråga om energipolitiken. Det räcker dock inte med energipolitik för att klara klimatomställningen. Helena Storckenfeldt har inte med ett enda ord nämnt hur transportsektorn ska ställa om. Samtidigt leder hennes parti en historisk ökning av utsläppen från transportsektorn.

Anf. 118 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! I sitt långa anförande pratade Elin Söderberg om hållbar omställning. När vi pratar om hållbar omställning brukar vi säga att det handlar om tre ben. Elin Söderberg nämnde social hållbarhet och ekologisk hållbarhet, men det tredje benet nämndes inte. Om det var en freudiansk felsägning eller en vanlig felsägning vet jag inte, men jag noterade att den ekonomiska hållbarheten lyste med sin frånvaro.

Man kan fråga sig om Miljöpartiet möjligtvis gör detta för att klara av att hantera det luftslott man blåste upp när man kom med sitt budgetförslag för 2024 och framöver. Man vill låna 100 miljarder kronor per år i tio år. Jag tror, fru talman, att de flesta i denna kammare kan hålla med om att det inte är ekonomiskt hållbart.

Vi har varit i ett läge med en ganska hög inflation och priser som har rusat iväg ganska rejält, men vi har nu börjat få ordning på detta igen. Tror Elin Söderberg och Miljöpartiet själva att detta, om det skulle bli verklighet, ens skulle vara genomförbart? Elin Söderberg har flera gånger i dag,

både i anförandet och i repliker, pratat om konsekvensanalyser. Har Miljöpartiet gjort någon analys av vad ett lån på 100 miljarder per år i tio år skulle innebära för Aktiebolaget Sverige och för Sveriges medborgare?

Anf. 119 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för en mycket relevant fråga!

Ja, vi har gjort en sådan analys. Vi noterade att Sverige går från en situation med ett väldigt allvarligt ekonomiskt läge till följd av den inflation som kom på grund av Putins invasion av Ukraina och till följd av bristande tillgång på olika komponenter efter corona.

Vi kan konstatera att Sverige har en väldigt låg statsskuld. Skulderna hos befolkningen och hos flera kommuner är höga, men statsskulden är låg. Det finns därmed goda förutsättningar att låna till investeringar i samhället. Lån ska ju inte gå till allmän drift, skattesänkningar eller sådant. Vi ser däremot att det är högst relevant att göra viktiga samhällsinvesteringar i närtid. Därför går vi fram med att vi vill se att man lånar 100 miljarder per år i tio år för att göra de samhällsinvesteringar som krävs för att klara klimatomställningen. Det handlar om infrastrukturinvesteringar, investeringar i energisystem och liknande.

Den analysen har vi gjort, och vi ser också att vår politik ger väldigt goda förutsättningar för en stark ekonomisk utveckling i Sverige. Flera av de reformer som vi lyfter fram om investeringar i till exempel järnvägsinfrastruktur och energiinfrastruktur är dessutom sådant som efterfrågas av näringslivet och som kan leda till en väldigt stark ekonomisk utveckling för svenska företag.

Anf. 120 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är väldigt enkelt att ha en klimathandlingsplan med mängder av förslag som bygger på en ekonomisk politik som sannerligen inte är hållbar. Jag vill minnas att från den tiden då jag läste Kalle Anka kallades pengarna för fantasiljoner när Joakim von Anka satt och räknade dem. Det här är väl i paritet med Joakim von Ankas fantasiljoner.

Vilka partier tänker Elin Söderberg att hon ska få med sig för att genomföra denna klimathandlingsplan när ni ska låna 100 miljarder per år i tio år? Vem tänker sig Miljöpartiet kommer att få betala för det här? Jo, det blir ju i slutändan den vanliga medborgaren, och då blir återigen frågan: Är det hållbart? Ja, möjligtvis ekologiskt, men den sociala och den ekonomiska hållbarheten lyser i så fall verkligen med sin frånvaro.

Anf. 121 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Det hade varit välkommet om Kjell-Arne Ottosson redogjort för hur centrala samhällsinvesteringar skulle skada den sociala hållbarheten.

Vi i Miljöpartiet driver en ansvarsfull ekonomisk politik för att säkerställa att vi också klarar klimatomställningen på ett hållbart och rättvist sätt i hela landet. Därmed har vi också utvecklat vår ekonomiska politik för att backa upp det.

Det jag inte sett någon god redogörelse för är hur Kristdemokraterna tillsammans med de andra Tidöpartierna har tänkt hantera satsningarna på ny kärnkraft. Hur ska den subventioneras? De idéer som flyger runt hand-

lar snarare om planeekonomiska modeller. Vad blir konsekvenserna av det för näringslivet och statskassan?

Samtidigt ser vi att den förvärrade situationen för klimatarbetet i Sverige till följd av Kristdemokraternas och de andra Tidöpartiernas politik riskerar att leda till enorma böter från EU för att vi inte når vårt klimatåtagande till 2030. Det riskerar att leda till att vi måste köpa utsläppsutrymme från andra EU-länder till vem vet vilka kostnader. För mig är det *inte* ansvarsfull ekonomisk politik.

Vi i Miljöpartiet vill säkerställa att Sverige har en stabil ekonomi för att kunna genomföra en stabil klimatomställning och skydda hela befolkningen från de allvarligaste klimatrelaterade konsekvenserna och tillvarata samtliga möjligheter av klimatomställningen.

Anf. 122 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Elin Söderberg höll ett långt anförande med många starka ord, men jag tar fasta på lite av det som sades under replikskiftet.

Jag tycker att Miljöpartiet kommer med en bra konsumentupplysning här. Det här är något som människor bör vara oroade för. Vi hoppas ju verkligen att så inte blir fallet, men risken finns alltid att Miljöpartiet kan hamna i en förhandling för en ny regering. Då kommer man alltså att gå in med ett ingångsvärde om att låna 100 miljarder varje år i tio år.

Vi har ett grannland i öster som hade en socialdemokratisk regering som också tyckte att man hade en väldigt låg skuldsättning och att det kunde vara attraktivt att investera. Vad vi såg där var inte ökad tillväxt utan en skuldspiral som man fortfarande inte har tagit sig ur, trots att den nuvarande finska regeringen jobbar stenhårt. En sådan utveckling kan vi inte riskera att få i Sverige.

Fru talman! Reduktionsplikten kommer ofta upp när Miljöpartiet vill kritisera regeringens och Sverigedemokraternas klimatpolitik. Den ska ha lett till ökade utsläpp. Elin Söderberg nämnde lite om detta i sitt anförande. Hon tog upp skillnaden mellan klimatmål och klimatarbete. När den svenska reduktionsplikten nu sänkts används de förnybara bränslena inte enbart inom transportsektorn. De kan användas till havs, inom flyget eller i andra länder.

På vilket sätt bidrar den sänkta reduktionsplikten till att utsläpp i världen ökar? Påverkas utsläppen i världen över huvud taget av den svenska reduktionsplikten, som kanske hade gjort att människor skulle ha betalat 10 kronor mer litern? Vi hade haft världens dyraste transporter i vårt land. Menar ledamoten att det hade minskat utsläppen?

Anf. 123 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Kinnunen för frågan. Till att börja med ser vi att drivmedelspriserna har gått ned den senaste tiden. Det har skett till följd av att världsmarknadspriset på olja har gått ned. Hela den pris-sänkning som har skett beror ju inte på att den fossila inblandningen har ökat i befintliga biodrivmedel. Om Miljöpartiets politik hade fått fortsätta – den politik som sju partier här i riksdagen faktiskt var överens om – hade drivmedelspriserna också gått ned, men utsläppen hade inte ökat på samma sätt.

Vi förordade att vi i den extraordinära situation som uppstod när energipriserna stack iväg skulle ha gått in med andra åtgärder för att stötta hushåll och företag.

Vad gäller klimatnyttan av reduktionsplikten handlar ju omställningen om att säkerställa att de förnybara alternativen blir billigare än de fossila, eftersom vi måste ställa om. Det fossila måste minska till förmån för det förnybara. Reduktionsplikten var en tydlig lagstadgad inblandning av förnybara drivmedel för att fasa ut fossila.

Nu ser vi i rapport efter rapport att växthusgaserna kraftigt har ökat här i Sverige till följd av att Tidöpartierna med Sverigedemokraterna i spetsen kraftigt har sänkt reduktionsplikten. Jag har inte sett någon redogörelse från Sverigedemokraterna och definitivt inte från någon seriös organisation som forskar om klimatpåverkan att utsläppen automatiskt skulle minska någon annanstans när man kraftigt ökar utsläppen av växthusgaser i Sverige.

Anf. 124 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Elin Söderberg för svaret. Ledamoten förstår inte hur utsläppen inte skulle kunna öka. Då vill jag fråga ledamoten: Vad händer med alla de biodrivmedel som vi hade på den svenska marknaden? Vad händer med dem nu? Tror Elin Söderberg att det har blivit minskad produktion av HVO och etanol i världen? Tror hon att produktionen i Sverige har minskat? Så är det inte, fru talman. Produktionen av biodrivmedel i världen har inte minskat. Produktionen i Sverige har inte minskat. Men konsumtionen inom vägtrafiken i Sverige har minskat.

Fru talman! Vi kunde se konsekvenserna av den sänkta reduktionsplikten över en natt. Hundratals, ja sannolikt tusentals människor ägnade den 1 januari åt att fotografera bensinmackar. De kunde se att priset helt plötsligt hade sjunkit med över 4 kronor på dieseln.

Genom att jämföra priserna på bensin och diesel kan vi se att effekten har ökat sedan den 1 januari. Vi kan nog säga att det rör sig om strax över 5 kronor. Vi har numera ett normalpris på transporter i Sverige jämfört med ute i Europa. Människor som ska på bilsemester kommer inte längre att fokusera på att tanka i Danmark och Tyskland, utan de kommer att fylla upp tanken precis som man bör göra, det vill säga när man behöver det även om det sker i Sverige.

Det här är alltså en positiv utveckling. Och det har inte på något sätt bidragit till ökade utsläpp.

Anf. 125 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Martin Kinnunen har inte något stöd för sitt påstående att en sänkt reduktionsplikt inte skulle leda till ökade utsläpp. Tvärtom redovisar rapport efter rapport att Tidöpartiernas politik leder till en chockökning av utsläppen av växthusgaser.

Jag förstår såklart Martin Kinnunens teoretiska resonemang. Jag förstår hur han tänker. Saken är den att vi i Miljöpartiet när vi satt i regeringen arbetade aktivt för en klimatpolitik som drev på klimatomställningen. En del var reduktionsplikten. Den ökar efterfrågan på hållbart producerade förnybara drivmedel samtidigt som den förbjuder delar av fossila utsläpp. Det är en tydlig politisk åtgärd för att minska användningen av fossila drivmedel. Det är inte så att den politiken nu på något magiskt sätt har flyttat

till något annat land, så att man förbjuder en viss volym fossila utsläpp där, utan till följd av att Tidöpartierna tagit bort reduktionsplikten tillåts mer fossila utsläpp globalt, för att tillämpa Martin Kinnunens teori.

Samtidigt leder den här omläggningen av politiken till att drivkraften försvinner att öka produktionen av hållbart producerade biodrivmedel här i Sverige. Näringslivet behöver få en tydlig riktning och ett mål dit samhället är på väg: Vi ska genomföra klimatomställningen. Men det ledarskapet försvann. Investerare blev mer osäkra. Ska vi satsa på hållbart producerade biodrivmedel? Nej, kanske inte, för den här regeringen verkar inte intresserad av det längre, resonerade man. Detta förhåller och försenar klimatomställningen. Därmed ökar de ackumulerade utsläppen, summan av utsläppen över tid, och klimatkrisen förvärras.

Anf. 126 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Regeringen har påbörjat ett nytt kapitel i svensk klimatpolitik. För första gången någonsin finns nu en plan som ger Sverige förutsättningar att klara vårt klimatmål och nå hela vägen ned till nettonollutsläpp senast år 2045. Klimathandlingsplanen, som vi debatterar här i kammaren i dag, innehåller ett sjuttiotal åtgärder för klimatet som antingen påbörjas eller genomförs fullt ut under denna mandatperiod.

Det här är första gången som en klimathandlingsplan baseras på en utbyggd elproduktion där alla fossilfria kraftslag välkomnas. Det är en av orsakerna till att den också ger förutsättningar att nå Sveriges klimatmål till år 2045, vilket inte beräknades kunna uppnås med innehållet i den förra klimathandlingsplanen. Den här regeringen vet att det är vattenkraft, kärnkraft, vindkraft och solenergi som tillsammans utgör de viktigaste klimatåtgärderna, eftersom energipolitiken är ryggraden i klimatomställningen.

Vårt fokus under den här mandatperioden är att göra grovjobbet, som lägger grunden för en klimatomställning som helt och hållet eliminerar utsläpp och fasar ut de fossila bränslena. Sveriges högt satta mål, som hela regeringsunderlaget nu står bakom, förbinder oss att hålla en hög fart i klimatomställningen. Vi har varken tid eller råd att ägna oss åt ineffektiv symbolpolitik. I stället genomför vi nu nödvändiga och genomgripande åtgärder som krävs för att få verklig effekt på Sveriges totala utsläpp på såväl kort som lång sikt.

Vill man uppnå verklig effekt på de globala utsläppen, fru talman, måste man också stå emot användningen av åtgärder som endast genererar fina grafer på papperet men leder till utsläppsläckage i verkligheten. När svenska verksamheter läggs ned eller flyttas utomlands försvinner visserligen utsläppen från vår statistik. Men utsläppen sker fortfarande, bara någon annanstans. Produkterna importeras hit till Sverige, men utan ett klimatavtryck som vi kan redovisa. Det enda som i praktiken minskat är vår konkurrenskraft, våra skatteintäkter, svenska arbetstillfällen och svenskt ekonomiskt välstånd. Det duger inte, fru talman.

Den rödgröna klimatpolitiken fokuserade väldigt mycket på *ett* styrmedel för att nå klimatmålet på kort sikt. De andra missade man. Detta styrmedel lägger nu denna regering om. Det var en åtgärd som i sig såg bra ut i vår statistik men i praktiken påverkade utsläppsläckagen när vi köpte upp en stor andel av hela världens tillgångar av biobränslet HVO, som verkligen behöver göra stor klimatnytta i många sektorer och i många länders klimatomställning.

De rödgröna partierna lade alla ägg i samma korg, vilket gjorde att nivån på reduktionsplikten blev helt ohållbar, både ur klimatperspektiv och ur rättviseperspektiv liksom med tanke på den folkliga acceptansen, fru talman. Den blev impopulär hos befolkningen, eftersom den gjorde det svårt för människor att klara av sin vardag och begränsade helt fel saker. Den begränsade människors möjlighet att resa, ta sig till och från jobbet, hämta och lämna barnen, besöka familjen och upptäcka nya platser. Det är grundläggande saker som behöver fungera i vårt samhälle.

Det är ju utsläppen som är problemet, inte resorna. Därför måste vi se till att ställa om och göra saker på ett annorlunda sätt, inte begränsa människors möjlighet att göra saker, resa, upptäcka nya platser, besöka familjen och hämta och lämna barn. Vi behöver se till att bilen, bussen, mopeden, motorcykeln och lastbilen går på el i stället, så att människor kan fortsätta ta sig runt utan att släppa ut.

När vi pratar om den folkliga acceptansen tycker jag också att det är viktigt att å andra sidan komma ihåg att det inte är biobränslen eller utsläppsminskningar i sig som saknar acceptans hos stora delar av befolkningen i dag. Vi vet att folk vill ställa om och vill att Sverige klarar av sina klimatmål. Frågan är bara hur vi ser till att vårt sätt att ta oss dit accepteras av den svenska befolkningen.

Menar man att den metod som gjorde att den tidigare regeringen nådde ett av Sveriges klimatmål, det kortsiktiga, var fullt accepterad kan man ställa sig frågan varför så många partier, inklusive det parti som var allra gladast över den tidigare reduktionspliktsmodellen, har backat från den modellen och nu lagt fram antingen annorlunda nivåer på reduktionsplikten eller kompletterande kompensatoriska förslag.

Vi vet att vi behöver ha fler än ett svar på hur vi ska minska utsläppen. Vi behöver ha en bred palett av flera åtgärder och se till att inte enskilda grupper eller sektorer i vårt samhälle drabbas på ett orättvist sätt. Man maximerar helt enkelt effekten för klimatet men harmoniserar konsekvenserna för hushållen och företagen. Det är ett perspektiv som vi menar att Sverige har saknat, fru talman. Det är ett perspektiv som den här regeringen bidrar med i vår klimathandlingsplan.

Den här regeringen väljer också att fokusera på åtgärder som genererar noll och som tar oss närmare Sveriges klimatmål om nettonollutsläpp senast år 2045 – det klimatmål som den tidigare regeringen missade. Då gäller det att inte bara fokusera på tillfälliga lösningar som ser bra ut i den kortsiktiga statistiken, eftersom de visserligen minskar utsläppen men bara till en viss begränsad nivå.

Jag är därför stolt över att den här regeringen väljer att avveckla den typ av symbolpolitiska åtgärder som inte har bevisad effekt för reella utsläppsminskningar. Vi gör det för att det är det enda rätta att göra. Vi gör det trots att det finns en risk att oppositionen använder det här som ett politiskt slagträ för att uppvisa påstådda bevis för minskade ambitioner, vilket den nu också väljer att göra.

Låt mig därför vara väldigt tydlig: Det handlar inte om minskade ambitioner. Det handlar om en välbehövlig kombination av den ambition som vi är så bra på och den effektivitet som vi har saknat. Vi lägger om politiken för att ställa om Sverige på riktigt.

Fru talman! Vi har satt igång arbetet med att få mer effektiva, snabba och förutsägbara tillståndsprocesser. Därmed undanröjer vi ett stort hinder

som i många år har bromsat industrins och näringslivets klimatomställning. Detta är en fråga som flera av de partier som tidigare talat i talarstolen lyft fram, fru talman. Man har lyft fram att vi skulle ha dragit frågan i långbänk, trots att den tidigare regeringen under sex år inte tillsatte den utredning som vi nu har haft att hantera. Det var först i slutet av perioden som man tillsatte den utredning som man menar att den nuvarande regeringen dragit i långbänk, trots att vi nu levererat resultaten från den.

Fru talman! Vi skapar förutsättningar för en sann och kraftfull utbyggnad av den fossilfria energiproduktionen som inkluderar alla fossilfria kraftslag. Det gör vi inte minst genom att vi uttalar ett mål om 300 terawattimmar fram till 2045 och genom de historiska beslut som för första gången på flera decennier möjliggör för ny kärnkraft i Sverige.

Fru talman! Frågan är om tidigare talare i denna debatt menar att det varit fullt möjligt att bygga ut ny kärnkraft i Sverige när det i svensk miljöbalk funnits formuleringar i lag som inte minst Centerpartiet bidragit till i stor utsträckning. Där står att man inte får ha fler än tio reaktorer i drift i Sverige och att man inte får ansöka om att bygga ny kärnkraft på andra platser än där det redan nu existerar. Om man menar att det varit fullt möjligt får det stå för Centerpartiet. Det är nämligen lagar som jag den första dagen vid tillträdet till denna regering såg till att omedelbart hantera för att möjliggöra ny kärnkraft i Sverige.

Fru talman! Vi har som det redan har påtalats godkänt fler tillstånd för havsbaserad vindkraft än vad de rödgröna partierna lyckades med under tidigare åtta år vid makten. Vi håller hög fart i utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Det är just för att möta upp för det elbehov som man nu under så många år har ignorerat och som under så många år i stället har hanterats med nedlagd kärnkraft, nedlagd ren fungerande produktion.

I stället behöver vi nu i rask fart se till att bygga ut vår elproduktion både på kort sikt och på lång sikt. Det gör vi inte minst genom att hantera goda incitament för handläggningen av de tillstånd som finns för havsbaserad vindkraft och genom en god dialog med alla de parter som berörs när man ska göra avvägningar för tillstånd för havsbaserad vindkraft.

Det gör vi också genom att se till att processen för att bygga havsbaserad vindkraft blir långt mer moderniserad än vad den var under den rödgröna regeringens år vid makten. Det gäller att se till att tillståndsprocessen på den marknad man ska agera på för att kunna leverera minskade utsläpp och leverera den el som behövs för att fasa ut det fossila är nog moderniserad för att leva upp till behoven.

Vi vet att elektrifieringen av industri- och transportsektor är helt avgörande för Sveriges klimatomställning. Om vi ska nå hela vägen ned till nettonollutsläpp är det endast elektrifieringen – som är ett exempel på sätten och metoderna som vi kan tillämpa för att helt få bort utsläppen hela vägen ned till noll – som är det relevanta.

Det är därför vi genomför en historisk satsning på laddinfrastruktur i hela landet för att stötta skiftet från fossildrivet till eldrivet vad gäller bilar, lastbilar, arbetsmaskiner och annat genom flera olika nya stöd som regeringen har upprättat.

Det finns en rad exempel på när regeringen för en mer ambitiös klimatpolitik än vad de rödgröna partierna gjorde i regeringsställning. Men det får sällan mycket uppmärksamhet. Låt mig därför ta tillfället i akt att nämna några av dessa områden.

Jag nämnde tidigare att jag förstår att oppositionen tar tillfället i akt att använda avvecklandet av politiska åtgärder som inte genererar utsläppsminskningar och som inte genererar minskat utsläppsläckage som politiskt slagträ. Jag förstår, fru talman, att oppositionen i det läge den är i tar till sådana verktyg, men jag beklagar det.

Det är modig klimatpolitik att våga ändra den politik som inte fungerar och som genererar stora utgifter från vår budget för klimat och miljö för att i stället lägga de medlen på det vi vet fungerar.

Vi kan ta som exempel något vi vet fungerar, Klimatklivet. Vi ser att Klimatklivet har utrymme att byggas ut när vi tar över makten över Sverige. Vi ser att det finns ett utrymme att utöka de insatserna som kan subventioneras från statens sida. Det ger också en hög additionalitet.

Vi ser att det är åtgärder som inte hade genomförts om inte pengarna fanns där. Det är just därför Klimatklivet nu är större än vad det någonsin tidigare har varit. Detsamma gäller Industriklivet.

Vi har infört ett nytt marknadsintroduktionsstöd för eldrivna lastbilar eftersom vi ser att den tunga fordonssektorn har höga priser för de rena fordonen och inte ställer om i lika snabb takt som man gör för personbilflottan.

Vi ser effekterna som blir när man minskar utsläppen från de fordon som rullar många timmar om dygnet på våra vägar. De rullar dessutom med tung last, vilket gör att de drar mer drivmedel. Att ställa om den delen av vår transportsektor är någonting som den tidigare regeringen ägnade alldeles för lite uppmärksamhet åt, fru talman. Därför för regeringen en mer ambitiös klimatpolitik än den tidigare regeringen.

Vi gör en historisk satsning på att återställa våtmarker. Det är insatser som vi vet kan ge mångdubbel miljönytta. Det gör de genom att bidra till den kolsänka som kan skapas men också genom den biologiska mångfald och artrikedom som kan byggas utifrån dem.

Fru talman! Den omställning som Sverige nu står inför är minst ett lika stort skifte som industrialiseringen och digitaliseringen var. Precis som då behöver Sverige även denna gång ligga i framkant och generera nya världsledande företag som kan skapa den förändringen världen över, och det gör vi.

Vår klimatomställning lägger grunden för ökad tillväxt och ökat välstånd i vårt land. Skälet till att detta perspektiv tillåts präglar vår klimatpolitik är att en rättvis omställning också är en grundläggande princip för vår klimatpolitik.

Det går inte att genomföra en klimatpolitik och ignorera de behov som svenska folket uttrycker. Självklart uttrycker svenska folket att det vill att vi når klimatmål. Självklart är det värdefullt att många refererar till den vilja som finns att genomföra klimatomställning och nå klimatmål. Frågan är inte huruvida vi ska göra det utan hur vi ska göra det. Vilka är de verktyg som tar oss hela vägen ned till nettonollutsläpp?

Fru talman! Regeringen menar att hela vägen ned till nettonollutsläpp når vi endast genom att genomföra en hållbar klimatomställning. Det är en klimatomställning som inte dopar siffror och tar de enkla vägarna ut för att snabbt minska utsläppen och sedan stanna där.

En verklig, hållbar omställning är en klimatpolitik som ser till att inte begränsa människors vardag och inte begränsa deras möjligheter och friheter. Det handlar om att genomföra åtgärder som har bred legitimitet hos

befolkningen och som skapar förutsättningar för alla människors möjlighet att ställa om, fru talman. Det handlar inte endast om dem som väljer att vara överentusiastiska om klimatomställning.

Vi måste se till att klimatomställningen inte bara minskar utsläppen utan även leder till en bättre och modernare framtid. Det är en framtid som är renare men också har en ökad tillväxt och ett ökat välbefinnande i hela vårt land. Bara så får vi en verkligt hållbar klimatomställning, och bara så når Sverige sitt klimatmål om nettonoll 2045 och nettominus därefter.
(Applåder)

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag konstaterar att statsrådet använde mer än 100 procent utöver den anmälda talartiden.)

Anf. 127 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det var väldigt många ord. Det är kanske lite mindre handling. Jag är lite nyfiken på saker som ministern har sagt i förhållande till klimathandlingsplanen.

Klimatpolitiska rådet hade en brutal sågning, får man väl säga. Jag tror att det kallades alla sågningars moder på det efterföljande seminariet.

Den 21 mars hade statsrådet en pressträff där hon kommenterade Klimatpolitiska rådets rapport. Då sa Romina Pourmokhtari: Regeringskansliet och regeringen och våra opolitiska tjänstemän som gör beräkningar utifrån myndigheternas bedömningar på utsläppsprognoser och regeringens fattade politik och fattade beslut, bedömer att vår klimathandlingsplan ger förutsättningar att nå noll 2045.

Att regeringen tror på sin politik trots att inte forskare, myndigheter och inte en enda bedömare gör detsamma må vara hänt. Men normalt sett ligger det inte på de opolitiska tjänstemännen att göra egna ställningstaganden. Deras uppgift är att följa regeringens önskemål om texter och grafer. Det är därför högst anmärkningsvärt att just de opolitiska tjänstemännen enligt ministern har sagt att man enligt egen uppfattning kommer att nå noll 2045.

Jag är väldigt nyfiken på detta, och min fråga till ministern blir: På vilket sätt har det framkommit att de opolitiska tjänstemännen själva har gjort samma bedömning som regeringen? Det får ministern gärna precisera.

Anf. 128 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Rickard Nordin undrar om tjänstemän har sagt att man kommer att nå noll 2045. Jag har inte sagt att man kommer att nå noll 2045. Ingen, fru talman, har sagt att man kommer att nå noll 2045.

Jag menar att det är ohederligt att mena att man kan veta om man når ett mål som ligger flera decennier framåt. Det går inte att veta att man når noll 2045. Det som däremot går att veta, fru talman, är om man har förutsättningarna att nå noll 2045. Det är det som är regeringens bedömning. Regeringen gör inte bedömningar utan belegg och underlag från tjänstemän. Tjänstemän uttalar sig inte om huruvida vi har förutsättningar eller ej, utan det gör regeringen. Regeringen gör vår bedömning.

Regeringens bedömning är att vi har förutsättningar att nå nettonoll 2045 och nettominus därefter om vi välkomnar alla fossilfria kraftslag och bygger ut vindkraft och kärnkraft i Sverige så att vår industri- och trans-

portsektor kan ställas om till det eldrivna i tillräckligt hög takt för att nå Sveriges klimatmål om nettonoll 2045. Det är ingenting som man kan veta; ingen kan veta detta.

Den tidigare regeringen proklamerade stolt att man når 2030-mål med en reduktionspliktsbana som säger att om vi bara har 60 procents reduktionsplikt till 2030 har vi nått målen. Rickard Nordin står inte längre för den politiken, om jag inte har förstått fel. Det tycker jag snarare är det ohederliga här. Det är att vilseleda svenska folket.

*Regeringens klimat-
handlingsplan – hela
vägen till nettonoll*

Anf. 129 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu citerade ju jag ministern, så ministerns ord om vad jag har sagt och inte är lite irrelevant i sammanhanget.

Som jag tolkar ministern har inte de opolitiska tjänstemännen uttryckt en egen åsikt om huruvida man kommer att ha förutsättningar att nå noll 2045, för det var så ministern själv sa. Om dessa åsikter inte har uttryckts, varför sa ministern då det på pressträffen?

Ministern sa uttryckligen: Regeringskansliet, regeringen och våra opolitiska tjänstemän, som gör beräkningar och så vidare, bedömer att vår klimathandlingsplan ger förutsättningar att nå noll 2045.

Har de opolitiska tjänstemännen gjort den bedömningen, eller har de inte gjort det? Har de gjort en egen bedömning, eller är det regeringens bedömning? Det är det som är min fråga. Det handlar inte om reduktionsplikt eller inte; det kan vi ta en annan debatt om senare. Jag vill veta: Har de opolitiska tjänstemännen uttryckt en egen uppfattning i linje med och på precis det sätt som ministern själv sa på pressträffen? Det är det jag är intresserad av.

Anf. 130 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Rickard Nordin står i talarstolen och säger att tjänstemännen i mitt citat har sagt att man kommer att nå nettonoll 2045. Det är vad Rickard Nordin står här och säger. Jag menar, fru talman, att ingen har sagt att man kommer att nå nettonoll 2045. Därmed stämmer helt enkelt inte det citat som Rickard Nordin refererar till.

Jag förstår inte riktigt om det råder några oklarheter här, utan jag tror mest att ledamoten hellre pratar om mål och siffror hit och dit än att tala om den riktiga klimatpolitiken och de riktiga lösningarna som behövs för att Sverige ska nå sitt klimatmål nettonoll 2045.

Med den här regeringen välkomnar vi alla fossilfria kraftslag till skillnad från Centerpartiets historia av att sedan Thorbjörn Fälldins tid på 70-talet arbeta för att lägga ned fungerande, ren energi och fungerande, ren el. Det är just det som vårt näringsliv och våra företag som är mitt i omställningen just nu kräver, efterfrågar och desperat behöver för att klara av att uppnå klimatmålen.

Det är sorgligt att man väljer att diskutera detaljer, petitesser, ordval, analyser och mål – mål, mål och mål – i stället för hur vi ska nå målen. Det är endast en distraktion från den brist på politik som inte minst Centerpartiet har inom klimatområdet. Jag kan bara beklaga det.

Anf. 131 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack till statsrådet för redogörelsen av klimathandlingsplanen! Jag vill ändå ställa ett antal frågor med anledning av detta inlägg.

Vi har haft möjlighet att debattera och säga vad vi tycker om klimathandlingsplanen, men inlägget från statsrådet gör inte saker klarare.

Vi fick höra att det handlar om verkliga utsläpp och riktig effekt för klimatet. Samtidigt säger myndigheter som ska granska regeringens politik, som Klimatpolitiska rådet men också Naturvårdsverket, att det är tvärtom. Utsläppen ökar, och detta leder inte fram till våra etappmål till 2030. Expertmyndigheterna säger alltså en sak och statsrådet en annan.

Jag har en fråga, kanske särskilt med anledning av vad Klimatpolitiska rådet sa när klimathandlingsplanen hade presenterats. Rådet sa: Att kraftigt försvaga befintliga styrmedel utan att ha konkreta planer på hur det ska ersättas betyder att problemen skjuts på framtiden.

Jag undrar vad statsrådet vill säga till Klimatpolitiska rådet med anledning av uttalandet.

Anf. 132 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Jytte Guteland för en legitim fråga och börja med att påpeka: Om citatet från Klimatpolitiska rådet är korrekt återgivet undrar jag vilka styrmedel man refererar till. Om man menar att styrmedlen inte existerar och att det är några styrmedel som är helt avskaffade undrar jag: Vilka då?

Reduktionsplikten är sänkt från den bana som den tidigare regeringen föreslog, där 60 procents reduktionsplikt för diesel skulle lösa ett kortsiktigt klimatmål. Det är nu ändrat. Just nu är reduktionsplikten sexprocentig. Den existerar. Denna sexprocentiga reduktionsplikt kommer att diskuteras vid valtillfälle när vi ser den opinion som finns hos svenska folket och när klimatomställningen återigen kan utvecklas för transportsektorn. Det finns formuleringar i pm:et om reduktionsplikt och om att den tar hänsyn till hur priset för bränsle utvecklar sig.

Om man menar att vi skulle ha avskaffat reduktionsplikten stämmer inte det. Den existerar. I full fart går den framåt med 6 procent. Den ligger där, och den jobbar på. Precis som regeringen har påpekat många gånger finns det fortfarande en reduktionsplikt, men den är inte den enda vägen framåt för att nå målen. Vi ska inte lägga alla ägg i samma korg.

Detsamma gäller koldioxidskatten, nämligen att vi fortsatt har en koldioxidbeskattning. Det handlar om en förändring av de bränsleskatter som vi har.

Om citatet stämmer menar jag att det helt enkelt är inkorrekt. Vi har inte avskaffat den klimatpolitik som drevs just för styrmedel på bränslen. Däremot är den förändrad, och regeringen kommer i år att tillsätta en utredning som ska titta på hur planen för utvecklingen framöver ser ut: På vilka sätt kan man utveckla styrmedlen för just bränslet så att det på ett fullgott sätt bidrar till att nå ESR-målen?

Anf. 133 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag måste fråga om statsrådet hörde vad jag sa eller om jag på något sätt sa någonting jag inte hade skrivit ned. Det jag sa var ”kraftigt försvaga befintliga styrmedel”. Jag sa också ”konkreta planer på hur det ska ersättas”. Det var just vad ordföranden för Klimatpolitiska rådet sa.

Det är ett antal styrmedel som har försvagats, men det har inte tillkommit några nya. Det är därför den höga svansföringen från regeringen när det handlar om klimatpolitiken blir så förvånande. Vi har en verklighet

med verkliga utsläpp som myndigheterna ser och talar om. Sedan har vi en annan verklighetsbild från ministern, och det är svårt att veta vem som stöder statsrådets utsagor.

På tal om det kan man också fråga sig det som min kollega från Centerpartiet tog upp, nämligen hur det kommer sig att regeringen har dessa bekymmer med att statsråd säger saker om tjänstemännens uttalanden som inte verkar stämma. Här skulle vi vilja veta vad som gäller. Det är svårt att förstå vad statsrådet menar när hon hänvisar till Regeringskansliet. Vad är det egentligen som har sagts? Vi vill gärna höra mer om det, för det låter lite som trolldom.

Anf. 134 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag vet inte om talmannen tycker att det är lämpligt att det sitter en hel skara här och bara fnissar till den debatt vi har just nu. Jag tycker att det är oseriöst, ärligt talat, och är glad att det nu noteras i kammарprotokollet. Medan vi har en klimatdebatt som handlar om hur vi ska stoppa en klimatkris i Sverige och se till att svenska folket har drägliga priser vid pumpen och kan få sin vardag att gå ihop, samtidigt som vi lyckas med en omställning av vår transportsektor, sitter Vänsterpartiets två ledamöter Kajsa Fredholm och Andrea Andersson Tay och fnissar, skrattar och viskar till varandra i bänkarna. Det är oseriöst.

Fru talman! Jytte Guteland ställer legitima frågor om vad som gäller. Jag ska så tydligt jag kan försöka redogöra för hur det fungerar i regeringen.

I regeringen gör regeringen bedömningen att Sverige med sin klimat-handlingsplan har förutsättningar att nå klimatmålet nettonoll 2045. Vi är på god väg. Vi sätter oss på rätt kurs tack vare att vi välkomnar alla fossil-fria kraftslag. Det ger oss den kapacitet vi behöver för att få vår industri och transportsektor att elektrifiera och ställa om från fossilt till eldrivet. Det är den bedömning som regeringen gör. Endast regeringen gör den bedömningen.

Regeringen har att bereda tillhandahållna underlag från alla möjliga, exempelvis Regeringskansliets tjänstemän och våra myndigheter. Dessa sitter inte och gör bedömningar eller politiserade uttalanden om vad som stämmer och inte. Jag kan bara beklaga den förvirringen. Jag satt i över en timme med Dagens Nyheter för att försöka redogöra för detta på bästa sätt. Med utskrivna mejlkonversationer med alla våra tjänstemän försökte jag göra detta så tydligt och klart som möjligt.

Jag uppskattar inte att man politiserar det arbete som görs av statliga tjänstemän. De gör det de ska. De plockar fram underlag, och sedan gör regeringen bedömningen.

Anf. 135 TREDJE VICE TALMANNEN:

Talmannen kontrollerar naturligtvis arbetet i kammaren. Jag utgår från att vi håller oss till ämnet när det gäller den klimatpolitiska handlingsplanen och att det är den som debatten gäller. Jag hoppas att vi inte får en sådan utveckling av den här debatten att vi får anledning att granska den särskilt.

Anf. 136 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Det är svårt att gå förbi den diskussion som statsrådet precis haft om de opolitiska tjänstemännen. Jag tänker att det kanske inte är svårare än så här: Eftersom det inte finns någon egentlig grund från experter eller myndigheter för de uttalanden som regeringen gör när det gäller klimathandlingsplanens effekter vill man skapa någon form av ökad trovärdighet i det man säger genom att nämna de opolitiska tjänstemännen under presskonferenser. Är det inte på det sättet kan statsrådet dementera det.

Annars slås jag när jag lyssnar på statsrådets anförande av att vi socialdemokrater och framför allt Liberalerna men även i stora stycken den här regeringen, åtminstone när det kommer till retoriken, har väldigt likartad syn på vad som krävs för att klara omställningen – inte i alla delar men i stort.

Sverigedemokraterna däremot, som den här regeringen är helt beroende av, har länge kritiserat till exempel Parisavtalet och EU:s gröna giv, initiativ som Liberalerna starkt stöder. Att båda partierna skulle vara nöjda med regeringens klimathandlingsplan verkar därför orimligt.

Sverigedemokraterna har varit tydliga med att de inte tänker acceptera åtgärder som leder till ökade bränslepriser. Då inställer sig frågan: Är det helt enkelt mot bakgrund av den kunskapen som klimat- och miljöministern accepterar att utredningen om nya styrmedel inte ska komma med förslag förrän nästa mandatperiod? Är det detta som är anledningen till att vi får vänta?

Anf. 137 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag ska försöka besvara ledamoten Järrebrings två frågor under dessa två minuter.

Jag dementerar att jag för att ge styrka åt mina argument – osakligt och lögnaktigt, om jag förstår ledamoten rätt – skulle referera till information som inte finns och belägg vi inte har. Jag menar att det är en väldigt osaklig och polariserad debatt om klimatfrågan som pågår just nu. Jag tror att det kommer att vara väldigt tydligt några år framöver vilka som är skyldiga till att ha bidragit till den polariseringen, vad den får för politiska effekter för klimatfrågan och vilka partier som gynnas av att debatten polariseras på det här viset.

Det är därför jag på olika sätt försöker understryka att det inte är påhitt när regeringen gör uttalanden och att vi inte gör dem utan att grunda dem i de fakta vi har framför oss. Vi sitter inte ensamma i den politiska ledningen och resonerar kring dem utan för dialog med våra myndigheter, som kommer in med underlag.

Exempelvis har vi i denna debatt hört att reduktionsplikten skulle vara skälet till att mål skulle kunna nås. Så har jag flera gånger pekat på att det inte är. Alla dessa vilseledande påståenden förvärrar vår klimatpolitiska debatt, och det är det som gör mig bekymrad och oroad.

När det gäller klimathandlingsplanen är det bara så att det finns en grund för att samarbeta i en koalitionsregering. Alla får inte precis som de vill. Regeringspartiernas politik går att utläsa på partiernas hemsidor. Sedan förhandlar man, samarbetar och försöker hitta en väg framåt som alla kan rösta för men som också är bra både för Sverige och för den utveckling

vi vill se i världen. Det är helt enkelt så vi har resonerat även kring vår klimathandlingsplan.

Prot. 2023/24:117
20 maj

Anf. 138 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Vi står inför en akut klimatkris. Men i stället för kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen ser vi en regering som kompromissar och viker sig för klimatförnekande krafter inom Sverigedemokraterna. Detta har lett till en klimatpolitik som inte ens kommer i närheten av att uppfylla de mål som krävs för att Sverige ska bidra till att begränsa den globala uppvärmningen.

Sverigedemokraterna har konsekvent varit kritiska till och motsatt sig kraftfulla reformer som EU:s gröna giv och gått till val på att riva upp den fastlagda klimatpolitiken på EU-nivå. Det står i stark kontrast till Liberalernas uttalade ambitioner att göra Sverige till ett föregångsland i klimatarbetet och behovet av ett offensivt klimatarbete på EU-nivå.

De åtgärder som nu föreslås i klimathandlingsplanen är otillräckliga och visar tydligt på de kompromisser som regeringen har gjort för att behålla Sverigedemokraternas stöd. Är det inte dags, Romina Pourmokhtari, att erkänna att er urvattnade klimatpolitiska handlingsplan är priset ni fått betala för regeringsmakten?

Anf. 139 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Sverige *är* ett föregångsland. Sverige har minskat sina utsläpp med 37 procent sedan 90-talet och samtidigt fått sin ekonomi att växa. Sverige har visat att ekonomisk tillväxt kan gå hand i hand med utsläppsminskningar. Det har inte skett på något magiskt sätt. Det har skett på grund av flera olika initiativ som inte minst lagt grunden för ett rent elsystem.

Medan mina ministerkollegor pratar om hur de ska få bort oljan, kolet och gasen ur sitt elsystem kan jag stolt proklamera att Sverige byggde ut sin kärnkraft under 80-talet och där lade grunden för ett rent elsystem som har minskat våra utsläpp kraftigt.

Den här bilden av att Sverige inte skulle vara ett föregångsland, att Sverige inte längre är ett föredöme, delar inte jag. Och den delar sannerligen inte mina kollegor runt om i världen, som jag träffar med jämna mellanrum för att snarare diskutera hur Sverige kan hjälpa till i deras klimatomställning och inte minst hur svenska företag kan hjälpa till med alla de rena produkter och tjänster som de exporterar världen över varje dag.

Anf. 140 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig kort, för jag har egentligen bara en fråga. Den gäller vindkraften.

I och med att den gröna industriomställningen nu startat och är i full gång i Norrland behöver vi satsa stort på vindkraften för att framställa vätgas till industrin. Det här gör man nu; man kan inte vänta med att bygga ut vindkraft. Vindkraften ger billig el, som man kan göra vätgas av. Den är mycket billigare jämfört med kärnkraft. Den är också ofarlig.

Då behöver vi incitament för att skapa acceptans. Det pratade ju ministern om tidigare – att det är viktigt att skapa acceptans.

*Regeringens klimat-
handlingsplan – hela
vägen till nettonoll*

Vi i Vänsterpartiet har föreslagit, eller vi föreslår, en obligatorisk ekonomisk ersättning så att en andel ska kunna gå till den kommun där vindkraft byggs. Jag undrar hur ministern ställer sig till det förslaget och om ministern håller med om att det är rimligt att de kommuner som producerar energi även ska få tillbaka så pass mycket att de till exempel kan utveckla sin skola och omsorg eller annan service för sina invånare.

Anf. 141 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Statsministern och jag har flera gånger talat om att vi vill införa incitament för kommunerna att bygga landbaserad vindkraft och att dessa incitament ska komma från de vinster som vindkraftsbolagen gör på sin produktion.

Detta är förslag som bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 142 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, ministern, för ett kort svar! Det var väldigt bra.

Min följdfråga är när vi kommer att se ett förslag.

Anf. 143 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Regeringskansliet arbetar på att bereda förslagen. Så fort den beredningen är avslutad och vi kan gå fram med vårt förslag kommer regeringen självklart att göra det.

Det arbetas för fullt i enlighet med den ordning som finns inom statsapparaten.

Anf. 144 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka klimat- och miljöministern, som nämnde att Sverige har minskat sina utsläpp väldigt mycket sedan 1990-talet samtidigt som vi har sett ekonomisk tillväxt i Sverige och att det har gjort Sverige till ett föregångsland.

En stor del av den här tiden har Miljöpartiet suttit i regering och bidragit till att Sverige har blivit det föredöme som klimat- och miljöministern nämner.

En viss del av den tiden samarbetade också Liberalerna och Miljöpartiet inom ramen för januariavtalet. Vi arbetade väldigt mycket för att vi skulle ha en ambitiös och effektiv klimatpolitik.

Sedan dess har Liberalerna valt att lämna samarbetet med Miljöpartiet och att samarbeta med de andra Tidöpartierna. Orden ”ambitiös” och ”effektiv” nämns, men jag kan konstatera att de inte speglas i handling från regeringen. I dag läggs mer resurser på reformer som motverkar arbetet med att nå klimatmålen än på reformer som bidrar till att klimatmålen nås.

Därför skulle jag vilja fråga klimat- och miljöministern om hon har möjlighet att utveckla definitionen av och tankar kring ”ambitiös” och ”effektiv” och vad det är man ser skulle kunna utvecklas på det området framöver.

Anf. 145 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Stort tack till den klimatpolitiska talespersonen Elin Söderberg från Miljöpartiet, som uppenbarligen brinner för de här frågorna

och vill diskutera precis vad som är effektiviteten i vår politik! Det berättar jag gladeligen.

Vi ser att det ineffektiva, som vi kritiserar när vi lyfter upp effektivitet på agendan, består av insatser som möjligen gjorde skillnad i starten av en viss utveckling inom en industri – man kan ta som exempel försäljningen av personbilar som är eldrivna – men som under ett senare skede kan bidra till att cementera en hög prisbild och belasta hushållens ekonomi genom den andel som ska finansiera detta. Exempelvis låg utgiften för bilbonus på 7 miljarder medan malus inte drog in tillräckligt mycket för att göra reformen självfinansierad så som det ursprungligen var tänkt.

Detta menar vi är ett exempel på en situation där klimatpolitiken fyllde en funktion tidigare men där utvecklingen har gått i en riktning där dessa pengar kan tas för att inte minska klimat- och miljöbudgetens storlek utan i stället investeras i ett marknadsintroduktionsstöd för de tunga fordonen så att lastbilsflottan kan genomgå samma elektrifiering som vi ser utvecklas inom personbilssektorn.

Vi kan se att när detta görs kliver även elbilsföretagen som producerar dessa bilar fram med billigare modeller och annat som gör att den sektorn ändå går i rätt riktning.

Vi kan också införa skrotningspremier för att ge ytterligare incitament till rätt utveckling och på så vis lägga grunden för en mer effektiv politik.

Det är bara ett av många exempel som jag gärna nämner. Ett som jag nämnde tidigare var Klimatklivet med den additionalitet som insatserna tydligt visar effekt på.

Anf. 146 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Reformen som Klimatklivet och Industriklivet, klimatpremierna på arbetsmaskiner och tunga fordon som den nuvarande regeringen kallar marknadsintroduktionsstöd, återställning av våtmarker och även satsningar på laddinfrastruktur är effektiv klimatpolitik som Miljöpartiet införde i regering och som finns kvar med den nuvarande regeringen.

Men flera reformer som vi införde, som elbilsbonus, avvecklas nu med hänvisning till att de skulle vara ineffektiva. Det har inte föregåtts av en analys av när i tid utfasningen bör ske eller vad effekterna blir på klimatomställningen.

Flera av de saker som har sänkts kraftigt av regeringen såsom koldioxidskatten på drivmedel, reduktionsplikten och även elbilsbonusen har haft påvisat stor klimatnytta. De har varit effektiva ur klimatsynpunkt.

Regeringen hade kanske velat förorda andra åtgärder ur kostnadseffektivitetssynpunkt. Så uppfattade jag det i och med att man hänvisade till att elbilsbonusen var en stor kostnad för statskassan.

För att klimatpolitiken ska fortsätta vara effektiv ur klimatsynpunkt bör en omläggning av klimatreformerna föregås av en analys av vad effekterna blir på klimatomställningen eller i det här fallet på elektrifieringen av transportsektorn.

Det måste också komma in alternativa åtgärder så att utsläppen minskar lika mycket. Annars är det ju inte klimateffektivt. Det är klimatineffektivt att ta bort åtgärder som har klimatnytta och i stället öka utsläppen.

Utveckla gärna det mer!

Anf. 147 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! När vi använder ordet effektivitet menar vi climateffektivitet. Vi menar utsläppseffektivitet. Vi menar att de medel som vi sätter in för klimatnytta behövs generera stora utsläppsminskningar i paritet med de pengar som går in. De är inte en symbolisk åtgärd som kanske manar till viss livsstilsförändring eller annat och inte genererar verkliga utsläppsminskningar. Nedlagt skogs- och jordbruk är varken climateffektivt eller kostnadseffektivt för Sverige.

Det står alla fritt att välja sina favoritargument, men jag menar att mycket av den verksamhet som pågår i Sverige som bedrivs av företag inom jord- och skogsbruk bidrar till klimatnytta genom den exportnytta den genererar i motsats till när den verksamheten finns på andra platser – alltså utsläppsläckageproblematiken. Det var sällan jag hörde tidigare miljö- och klimatministrar nämna utsläppsläckage som en farhåga. Under deras tid fokuserade man på hur Sverige ska nå sina mål på kort sikt genom kraftiga minskningar med hjälp av 60-procentig reduktionsplikt för jordbruket.

Jag menar att det är väldigt viktigt att vi har en industri som lyckas ställa om och inte flyttar härifrån. Vi ska inte ha förlorade arbetstillfällen eller uteblivna investeringar i Sverige, för det menar jag inte är bra för vare sig klimatet eller kostnadseffektiviteten.

När vi menar att vi bedriver en effektiv politik menar vi att vi plockar bort de byråkratiska käppar som sitter i hjulet genom miljöprovningen. Vi gör stora satsningar på laddinfrastruktur för att hela landet ska tillgängliggöras för den elektrifiering av transportflottan som pågår och genomför exempelvis ETS 2 tidigt och brett. Det är politik som är effektiv sett till de utsläppsminskningar den genererar, i kontrast till sådant som en elcykelbonus.

Anf. 148 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag instämmer i vad den socialdemokratiska ledamoten Jytte Guteland sa i sitt anförande och i kravet att regeringen måste återkomma till riksdagen med en klimathandlingsplan som lever upp till klimatlagen.

Jag lyssnade väldigt noga på vad klimat- och miljöministern sa, och allt låter ju fint i retoriken. Men det finns ett stort problem, och det är praktiken. I går var samtliga riksdagspartier inbjudna till redovisningen av slutrapporten från det nationella medborgarrådet om klimatet. De sju partier som röstade ja till Sveriges klimatlag prioriterade att vara där.

Medborgarrådet tillsattes den 9 mars. Det var 60 personer som valdes ut genom en vetenskaplig metod med syfte att skapa största möjliga representativitet utifrån boendeort, kön, utbildning, inkomst, partipolitiska preferenser och klimatoro. De har med hjälp av forskningen lyckats mejsla fram gemensamma förslag som efter att de vägt in alla intressekonflikter presenterades för oss i går. Om inte klimat- och miljöministern fått se dem hjälper jag henne gärna att få tillgång till dem. Fru talmannen kanske undrar varför. Jo, för att statsrådet ska hitta åtgärder som minskar utsläppen här och nu. Kanske kan statsrådet hitta inspiration hos medborgarrådet.

Den klimathandlingsplan som regeringen och Sverigedemokraterna har presenterat är en springnota. Under regeringens mandatperiod är metodin att ha utsläppsökningar – att bulka, som är den obegripliga metod som vice statsministern förordar. Enligt statsministern ska klimatmålen ändå nås, och klimat- och miljöministern säger att handlingsplanen ger förutsättningar att nå nettonoll vid 2045. Men vid granskning säger ju Klimatpolitiska rådet att handlingsplanen inte är en plan för att nå vare sig Sveriges klimatmål eller EU-åtagandena. Ansvar för att nå målen skjuts över till nästa mandatperiod.

Klimatpolitiska rådet säger även att de har granskat regeringens handlingsplan och konstaterat att påståendet att den skapar förutsättningar för att nå hela vägen till nettonollutsläpp 2045 är missvisande och brister i saklighet.

Finanspolitiska rådet säger att de på flera punkter är kritiska till regeringens klimatpolitik. Det gäller både åtgärder hittills under mandatperioden och avsaknaden av en plan för att minska utsläppen för att nå de mål som bestämts. I stället skjuts utsläppsminskningarna på framtiden. En utredning ska först 2027 föreslå nya styrmedel.

EU:s klimatmål avser ackumulerade utsläpp, så försenade åtgärder innebär att kraftfulla utsläppsminskningar sannolikt kommer att krävas i slutet av 2020-talet för att Sverige ska nå sitt EU-beting 2030.

Naturvårdsverket säger att de bedömer att varken det långsiktiga målet till 2045 eller etappmålen till 2030 och 2040 kommer att nås med de nu beslutade eller de föreslagna styrmedlen.

Regeringens myndigheter och råd säger alltså alla samma sak: Kristerssons regerings klimathandlingsplan duger inte.

Fru talman! Klimatet är vår tids ödesfråga. Havsnivåer stiger. Isar smälter. Torka, översvämningar, bränder och andra följder av ett förändrat klimat slår redan i dag väldigt hårt mot människors möjligheter till ett gott liv.

Jorden blir allt hetare. Förra året var det varmaste året någonsin uppmätt, efter åtta år av varmerecord. I Italien, Algeriet och Grekland rasade bränder. Människor förlorade livet. Många evakuerades. I Slovenien rasade broar och vägar till följd av översvämning. I Peking var det regnrekord med flera döda i skyfallen. I Alperna beräknas en tiondel av glaciärerna ha smält på ett år.

I Frankrike stängdes kärnkraftverk för att vattnet som kyler reaktorerna inte skulle bli för varmt. Totalt blev 2023 det sämsta året någonsin för fransk kärnkraft, och för första gången på decennier fick man importera mer el än man exporterade.

Sverige var inget undantag. Värme, kraftigt regn och snabb snösmältning drabbade Småland och fick dessutom Torne älv att svämma över. Torkan i maj och juni drabbade jordbruket på många ställen i Sverige, och skörden blev mycket sämre. Skyfall drabbade min hemby Åre, Rättvik, Göteborg, Jönköping och många fler ställen i landet till stora kostnader för samhället. Västmanlands jordbrukare, fru talman, drabbades av både torka och översvämningar, och på det kom den afrikanska svinpesten och översvämningsmyggorna.

Det går inte att blunda. Det är allvar, i Sverige och i hela världen. Det går faktiskt inte att blunda och lämna springnota till våra barn och barnbarn. Vi socialdemokrater vill att Sverige åter tar på sig ledartröjan. Vi vill

att Ulf Kristerssons regering tar ansvar här och nu och visar det ledarskap som svenska företagare och svenska folket efterfrågar. Ett första steg, fru talman, är att återkomma till Sveriges riksdag med en klimathandlingsplan som inte bara är retorik utan konkret praktik.

(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring (S).

Anf. 149 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! I sitt anförande nämnde Anna-Caren Säterberg något medborgarråd i Huddinge i går. Där fanns sju partier representerade, men det är korrekt att jag inte var där. Man kan fråga sig varför det förhöll sig på det sättet.

Fru talman! Jag resonerade på samma sätt som partierna i riksdagen i frågan om konferensen om Europas framtid. Då var partierna i EU-nämnden tämligen överens om att systemet med att etablera olika typer av medborgarråd, ha en komplex urvalsprocess och sedan presentera deras förslag med något slags demokratisk legitimitet inte är vägen framåt. Syftet med detta är ju att undergräva den demokratiska, parlamentariska processen. Jag tycker inte att det är seriöst att medverka i ett sådant forum och ge den gruppen på 60 personer den tyngden.

Jag tycker att det är helt rimligt att sätta ihop ett råd och komma med förslag, men 60 personer representerar 60 personer. Vi kan prata om hur det gick till. Det var 7 000 personer som valdes ut. Ungefär 95 procent föll bort. Kvar var 60 personer. Sedan föll ytterligare 10 bort. Man kan alltså reflektera över hur representativt det här rådet var.

Jag skulle vilja fråga Anna-Caren Säterberg hur det kommer sig att den socialdemokratiska, dåvarande regeringen var så kritisk mot sådana här medborgarråd. Nu när ett av dem kommer med påstådd kritik mot klimatpolitiken anses det ju däremot vara ett bra råd.

Detsamma kan sägas om Finanspolitiska rådet. När Magdalena Andersson satt i regering kallade hon det för Finansretoriska rådet. Numera heter det att Finanspolitiska rådets bedömningar är väldigt viktiga.

Frågan är: Är det råden som Socialdemokraterna gillar, eller är det möjligheten att slå mot regeringen som är det viktiga?

Anf. 150 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tänker så här: Regeringens myndigheter och råd och deras rekommendationer och kritik får regeringen själv ta hand om. Oavsett vilken regering det är får den ta del av den kritik som dess egna råd eller myndigheter lämnar.

Men vad gäller detta medborgarråd var vi alla partier inbjudna. De hade jobbat fram förslag. Jag kan också läsa i den klimathandlingsplan som vi debatterar i dag och i den skrivelse som ledamoten Martin Kinnunen står bakom hur viktigt det är med den folkliga acceptansen – annars blir det ingenting.

Detta är en del i att skapa acceptans. Här möttes 60 personer. Det var ett urval som var vetenskapligt förankrat, som fanns väl beskrivet. Jag ser att ledamoten har gjort inlägg på X om detta. Men man har ändå fått svar på tal.

Dessa 60 människor klarade, trots sina olikheter, att mejsla fram förslag. Jag tänker att detta är något som regeringen och Sverigedemokraterna, den största delen av regeringsunderlaget, borde titta på om man beskriver att alla förslag måste ha folklig acceptans. Hur har man tänkt uppnå den acceptansen? Det blir min fråga tillbaka.

Anf. 151 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Vi har val i Sverige vart fjärde år. Vart femte år har vi val till Europaparlamentet – det är snart dags för det. Det är så vi avgör den folkliga förankringen.

Sverigedemokraterna blev regeringsunderlagets främsta parti, sett till antalet röster, vilket innebär att vi får påverkan på svensk politik i dag. Det är en del av den folkliga förankringen.

Att reduktionsplikten sänks har just att göra med att människor inte tyckte särskilt mycket om reduktionsplikten. Detta har även Socialdemokraterna insett. Man gjorde det sent omsider, men man har slutligen insett detta. Vad man vill ha i stället är väldigt oklart. Man vill ha något slags golv för reduktionsplikten. Sedan vill man kunna mixtra med något slags tak.

Man presenterar en modell så att man ska kunna slå mot regeringsunderlagets politik, men samtidigt berättar man inte för väljarna vad alternativet blir. Man berättar inte hur mycket dyrare det kommer att bli att transportera sig i vårt land. Det kommer inte att fungera att ha ett rörligt tak och att helt plötsligt skruva upp nivån. Hur ofta ska man göra det? Ska det göras en gång per år? Bolagen kommer att behöva veta detta ett antal månader i förväg för att de ska kunna ställa om.

Frågan är: Hur mycket högre ska reduktionsplikten bli om Socialdemokraterna får bestämma, och i vilken utsträckning ska man låta de andra partierna i vänsteroppositionen bestämma? Ska det bli en religiöst baserad klimatpolitik à la Miljöpartiet, där vi måste låna 100 miljarder kronor? Det kan man fråga sig. Var går smärtgränsen för Socialdemokraterna? Hur mycket dyrare ska det bli att transportera sig i vårt land?

Anf. 152 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag måste kanske börja med det religiösa. Jag tror kanske att det finns en större del att titta på i det samlade regeringsunderlaget än i någonting annat, ifall det är det man funderar på.

Jag vill också tala om hur det var när vi gick till val 2022 – samtliga partier. Då fanns det inte något annat än ett löfte från moderater, kristdemokrater och liberaler om att man skulle klara klimatmålet och att man skulle ha en ambitiös klimatpolitik. Jag tror att Moderaterna var de som tryckte hårdast på den gröna rösten i borgerligheten.

Det är inte detta vi ser nu när vi har en klimathandlingsplan framför oss och en regering och ett regeringsunderlag som väljer att prioritera att öka utsläppen.

Sedan gällde det detta med att det blir dyrt för vanligt folk. Det är ingenting som Socialdemokraterna vill. Det visar sig tydligt att om man inte gör någonting nu kommer det med de ackumulerade effekterna att bli – förlåt, fru talman – skitdyrt i slutet av 20-talet, ifall vi ska klara målen till 2030, om vi inte ska betala böter eller utsläppsätter.

När det gäller dyrheten och acceptansen är det precis detta man säger. Man måste göra saker och ting nu om man inte vill att det ska vara dyrare för vanligt folk sedan.

Ja, vi har presenterat ett Sverigebränsle, och det är för att vi vill se skogsresterna i Sverige användas. Vi tillsatte också en bioekonomiutredning när vi socialdemokrater hade regeringsmakten för att se hur vi kunde få mer biodrivmedel från svensk produktion i tanken i stället för att vara beroende av diktaturer och det fossila drivmedlet.

Anf. 153 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! De senaste månaderna har vi först sett ungdomar och sedan föräldrar samlas i manifestationer utanför riksdagen. De har uttryckt förtvivlan inför klimatkrisen och misstro mot det politiska systemet. Det är lätt att förstå varför. Förra året var det varmaste som någonsin uppmätts. Världens länder har lovat att försöka begränsa den globala temperaturökningen till 1,5 grader, men redan 2023 var vi nästan uppe i det. Bränder, torka och översvämningar ödelägger platser runt om i världen, Europa och Sverige. Extrem hetta dödar allt fler.

Oro för klimatkrisen och frustration över bristen på politisk handling är inte begränsat till de ungdomar, föräldrar och andra som har tagit till gatorna för att protestera. Det är utbrett i hela befolkningen. Klimatet är den viktigaste frågan för svenskarna i EU-valet. Stödet för att vi behöver genomföra klimatomställningen är alltså grundmurat.

Den stora frågan är: Varför händer då så lite? Svaret är att det finns mörka krafter som arbetar mot omställningen. Fossilindustrin lever på att pumpa upp olja och gräva upp kol ur marken. Att förstöra klimatet är deras livsluft, och de har i årtionden arbetat för att så tvivel kring klimatkrisen och fördröja åtgärder.

Men klimatkrisen eldas också på av en liten elit av superrika individer som lever i en helt annan värld än vi andra. De flyger runt världen i privata jetplan. De tillbringar sin tid på enorma lyxjakter. Deras utsläpp uppgår till tusentals ton om året.

I det här läget – med en klimatkris som är skapad av fossilindustrin och som är underblåst av de superrika – hade vi behövt politiskt mod och handlingskraft som mest. Vi behöver politiker som vågar fatta beslut om att frångå gamla principer för att möjliggöra en omställning av samhället – bort från fossila utsläpp och bort från de ekonomiska klyftor som splittrar oss.

Detta borde vi kunna förvänta oss av den regering som styr landet. Men i stället har vi en regering som ökar de fossila utsläppen och som driver isär människor genom att ge mer till dem som har mest och ta ifrån alla andra.

Klimatpolitiska rådet konstaterade i sin granskning av regeringens klimathandlingsplan att den är missvisande och brister i saklighet. Med andra ord: Det är inte nog med att regeringen för en politik som ökar utsläppen och som inte tar oss närmare den omställning vi behöver. De vill också lura oss att tro att de har en plan för att lösa allt. Ulf Kristersson och Romina Pourmokhtari försöker köpa tid genom att ständigt skjuta fram beskedet om hur omställningen ska gå till.

Fru talman! Det finns ett uttalande av klimat- och miljöministern som jag tycker är särskilt talande för regeringens klimatpolitik. På en presskonferens den 12 juni 2023 sa Romina Pourmokhtari så här: ”Hade det varit så att politiken hade kunnat få bort utsläppen, då hade det hänt för länge sedan.” Jag har senare hört både ministern och hennes statssekreterare upprepa samma budskap i olika sammanhang.

Detta säger egentligen allt om den nyliberala positionen i klimatpolitiken som Romina Pourmokhtaris parti står för, där staten är en i grunden maktlös aktör vars enda roll är att kratta manegen för företag som fattar marknadsmässiga beslut.

I kombination med Sverigedemokraternas hållning, att klimatomställningen är ett större hot än klimatkrisen, har partierna i regeringsunderlaget skapat en perfekt storm som har lett till att de svenska utsläppen nu ökar i en tid när de borde minska snabbare än någonsin. Det största hotet mot mänskligheten bemöts av regeringen med en axelryckning.

I motsats till regeringen anser vi i Vänsterpartiet att staten är den enda aktör som kan driva klimatomställningen. Det är ett politiskt ansvar att det som behöver göras blir gjort, och det ansvaret vill vi ta.

För att utsläppen ska minska krävs skarpa krav på de företag och individer som står för de stora utsläppen, men också ett massivt investeringsprogram som motsvarar krisens omfattning. Inte minst behövs en aktiv fördelningspolitik som fördelar kostnader och vinster på ett rättvist sätt. Det är de stora utsläpparna som ska betala mest för den gröna omställningen.

Vårt framtida välstånd och människors hälsa är beroende av att klimatomställningen genomförs i rekordfart. Partierna i regeringsunderlaget för en politik som hotar allt det vi håller kärt, men till alla dem som förtvivlar över läget vill jag säga: Det finns alternativ. Med en annan politik kan vi klara omställningen tillsammans.

(Applåder)

Anf. 154 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Nu närmar vi oss äntligen slutet av denna debatt. Även om vi inte riktigt har hört alla partiers anföranden än tycker jag ändå att det går att reflektera lite grann över vad som har framkommit under debatten.

Regeringen, stödd av Sverigedemokraterna, har lagt fram en plan som vid en första anblick kan verka imponerande, men som vid närmare granskning visar sig vara täckt av en tunn fernissa. Bakom den glänsande ytan hittar vi en plan fylld av vackra ord men som brister i konkreta åtgärder.

Regeringen har gång på gång talat om sina höga ambitioner och stora visioner när det gäller klimatomställningen. Men låt oss vara ärliga – ambitioner utan handling är som en bil utan motor. Det kan se bra ut på papper, men det kommer inte att ta oss någonstans. Regeringens handlingsplan är full av löften men saknar de konkreta åtgärder som krävs för att uppnå de mål som de själva varit med och satt upp.

Klimatpolitiska rådet har tydligt påpekat att regeringens plan inte lever upp till Parisavtalets mål. De säger att regeringens handlingsplan saknar de konkreta åtgärder som krävs för att vi ska kunna nå Parisavtalets mål, och att vi utan tydliga och mätbara mål inte kommer att kunna minska utsläppen i den takt som krävs.

Fru talman! Är detta verkligen den nivå av engagemang som vi har rätt att förvänta oss från vår regering? Regeringens åtgärder är diffusa och otillräckliga. Vi ser förslag som antingen ska utredas och kanske ska leda till åtgärder först nästa mandatperiod eller förslag som saknar konkreta tidsramar och nödvändig finansiering. Det är nästan som om regeringen hoppas att problemen ska lösa sig själva, vilket tyvärr är en strategi som fungerar dåligt när det gäller klimatförändringar.

Naturvårdsverket har också uttryckt sin oro. Deras analyser visar att de nuvarande förslagen inte kommer att leda till de nödvändiga utsläppsminskningarna. De menar att Sverige med nuvarande förslag i klimathandlingsplanen inte kommer att nå sina klimatmål och att det krävs betydligt mer ambitiösa och konkreta åtgärder för att minska våra utsläpp tillräckligt snabbt.

Det finns alltså en tydlig diskrepans mellan vad regeringen påstår och vad de faktiskt levererar. Det är som att måla en tavla av framtiden utan att ha färgen och penslarna för att göra den verklig. Regeringen talar om att skapa förutsättningar för hushållen och företagen att fatta de beslut som krävs för att nå klimatmålen. Utan konkreta åtgärder och riktlinjer blir dock dessa förutsättningar inget annat än tomma ord.

Fru talman! Den här debatten tycker jag tydligt har visat att regeringens klimathandlingsplan inte är tillräcklig. Bakom den glänsande fernissan av vackra ord och löften döljer sig en brist på konkreta åtgärder och verklig ambition. Vi behöver en regering som inte bara pratar om att vara en global förebild, utan som faktiskt agerar som en.

(Applåder)

Anf. 155 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Regeringens och SD:s klimathandlingsplan pekar ut en ny riktning för svensk klimatpolitik – en riktning mot sänkta utsläpp, mot ekonomisk tillväxt och inte minst mot folklig förankring, som numera är en uttalad grund för klimatpolitiken. Detta är mycket viktigt, och det nämns i det första avsnittet i kapitel 7, Förutsättningar för klimatomställningen.

Utan folklig förankring kommer politiken inte att vara möjlig. Detta har varit Sverigedemokraternas viktigaste prioritering när det kommer till svensk klimatpolitik. Reduktionsplikten har här blivit den främsta symbolen – reduktionsplikten som gjorde Sverige till det dyraste landet att transportera sig i, det dyraste landet att transportera mat till matbutiker i och det dyraste landet att driva jordbruksmaskiner i.

Reduktionsplikten har vi sänkt. Det har märkts snabbt. Det är få gånger politiska beslut får så snabb verkan, men här gick det snabbt.

Det bör i sammanhanget också påpekas att den sänkta reduktionsplikten inte betyder att vi bidrar till minskade utsläpp i världen. Biodrivmedel fortsätter att tillverkas i Sverige, och nya projekt startas upp årligen. Det går inte en månad utan att jag träffar företag och branschorganisationer som talar om de planer som de har framöver.

Fru talman! Klimathandlingsplanen har kritiserats, men jag tycker att man ska vara ärlig här: Det kommer aldrig att kunna gå att lägga en klimathandlingsplan året efter ett val som är fullständigt färdigutredd och fullständigt konkret beräknad och som kan förutspå teknikutveckling och framtiden.

Klimatpolitiken ska avspeglas i budgetpropositioner, i bostadspolitik, i utrikespolitik och i miljöpolitik i en lång rad propositioner. Att samla allt i en handlingsplan direkt efter valet och tro att man ska kunna presentera alla lösningar där konkret kommer inte att gå.

Fru talman! Svensk klimatpolitik har varit framgångsrik. Vi har ett hållbart skogsbruk i absolut världsklass som bidrar till att ersätta fossilt med förnybart. Vi fasade ut det fossila ur vår uppvärmning, och vi har byggt upp ett fossilfritt elsystem. Utöver detta har vi en miljömedveten befolkning.

Vi kan konstatera att Naturvårdsverket så sent som för en månad sedan konstaterade att avståndet till klimatmålen har minskat. Vi har alltså en bättre situation i dag sett till möjligheten att nå klimatmålen än vad vi hade under den socialdemokratiska regeringen.

Fru talman! Den här debatten kretsar kring två olika saker. I den bästa av världar är det samma sak, men det är inte alltid det.

Det handlar om att minska utsläppen i världen, för det är så vi minskar risken för konsekvenser på grund av klimatuppvärmningen. Men det handlar också om att uppfylla mål. Målen är politiska, och politiken är sällan perfekt. Vi har problem med mål både på svensk nivå och på europeisk nivå.

Nu när vi går mot ett val till Europaparlamentet kan man ju ta upp några av de mål som är direkt destruktiva. Vi har ett energieffektiviseringsmål på EU-nivå som försämrar våra möjligheter att tillverka grönt stål, till exempel. Vi har förnybartmålet som gör det svårare att ställa om till fossilfria elsystem. Vi har LULUCF-målet som gör det svårare att använda förnybara produkter från vårt skogsbruk – för att ta några exempel.

Anf. 156 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Nu närmar vi oss slutet på denna långa debatt, men den har varit viktig. Vi befinner oss i en klimatkris, och möjligheten att begränsa uppvärmningen till 1,5 grad har minskat dramatiskt. Förra året var det varmaste som har uppmätts.

Den sektor som framför allt kräver åtgärder nu är transportsektorn, som behöver elektrifieras men även energieffektiviseras. Det innebär att mer gods behöver flyttas över från väg till järnväg. Detta kräver även en väl utbyggd kollektivtrafik i hela landet så att fler resenärer kan ta bussen och tåget till jobbet.

De som bor i våra tätorter behöver i mycket större utsträckning kunna åka med kollektivtrafik. För att kunna välja kollektivtrafik krävs att man satsar på den, både på att bygga ut den och på att sänka priset så att fler lockas att ställa bilen. Detta har vi i Vänsterpartiet lagt fram förslag om. Ett månadskort i kollektivtrafiken ska kosta 450 kronor i hela Sverige. Vi kallar det för Sverigepriser.

Min fråga till Martin Kinnunen är: Varför är Sverigedemokraterna så ointresserade av att satsa på svensk kollektivtrafik?

Anf. 157 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för frågorna!

Sverigedemokraterna är inte det minsta intresserade av att avstå från att satsa på kollektivtrafik. Vi kan konstatera att i Sverige är ungefär hälften av alla kostnader för kollektivtrafiken skattefinansierade på något sätt.

Det kan låta attraktivt att lägga fram förslag om att öka denna subvention på olika sätt, men då ska man komma ihåg vilken form av omfördelning det är som föreslås. Det som Kajsa Fredholm och Vänsterpartiet och sannolikt även Miljöpartiet och kanske något mer parti, vad vet jag, föreslår är en enorm omfördelning från landsbygd till storstad.

De skattemedel som vi förvaltar här i Sverige när vi fattar beslut om budgeten kommer från alla våra medborgare. Om vi ska lägga pengar på kollektivtrafiken på detta sätt kommer det framför allt att gå till våra storstadsregioner. Detta betyder att man tar pengar från landsbygden och skickar dem till framför allt Stockholms innerstad, som kanske använder kollektivtrafiken allra mest. Jag tycker inte att det är en rättvis politik.

När det kommer till transportsektorn är vi på rätt väg i dag. Omställningen pågår, men vi måste skapa förutsättningar för denna omställning. Man kan titta i statistiken på vilka som i dag har möjlighet att ställa om till en elbil, till exempel. Det största problemet där är att den möjligheten inte finns därför att man inte kan ladda sin bil nära bostaden. Vi har åkerier som vill ställa om till eldrift men där det inte finns kapacitet i näten för att bygga en laddstolpe som klarar av en lastbil. Där har vi de främsta utmaningarna, och det är där vi måste satsa resurserna.

Det ser gott ut. Det kommer kanske inte att gå lika snabbt som man vill, men vi är på rätt väg. Vi måste börja med att bygga infrastrukturen, och vi ska inte omfördela enorma pengar från landsbygd till storstad.

Anf. 158 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Detta blir lite bakvänt. På vilket sätt skulle det vara att fördela pengar från landsbygd till storstad? Det är ett väldigt märkligt resonemang. Då kan man ju också säga att när Sverigedemokraterna sänker de höga drivmedelspriserna är det de som tar bilen och som bor i storstäder som får störst tillgång till det då det ju är där flest åker bil.

Vi i Vänsterpartiet anser att ekonomiskt svagare grupper bör kompenseras för effekter av höga drivmedelspriser, men samtidigt är skatt på drivmedelspriser ett viktigt verktyg för att kunna minska bilismens klimatpåverkan. Det behövs även kompensatoriska åtgärder för dem som saknar tillgång till buss eller tåg. Trafikanalys har till exempel föreslagit ett riktat stöd till hushåll i glesbygd i form av ett inkomstskatteavdrag.

Jag förstår nu att Jimmie Åkesson sa i den senaste partiledardebatten att det i stället för att subventionera kollektivtrafiken ytterligare är bättre att sänka kostnaderna för människor att köra bil. Jag vill gärna ha ett riktigt svar: Varför hatar Sverigedemokraterna kollektivtrafik?

Anf. 159 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för de upprepade frågorna! Jag ska säga det igen: Vi tycker att man ska satsa på kollektivtrafiken.

En subvention på 50 procent är väldigt kraftig. De största kostnaderna för kollektivtrafiken finns i storstadsregionerna, och om vi öser ännu mer subventioner över dem från statligt håll handlar det om att omfördela pengar från dem som använder kollektivtrafik minst till dem som använder den mest, alltså från landsbygd till storstad. Det är en orättvis politik. Sverigedemokraterna kan naturligtvis inte acceptera en sådan enorm subvention på bekostnad av landsbygden.

Fru talman! Att sänkt reduktionsplikt gynnar bilisterna är sant, och det tycker vi är bra. Vi kan konstatera att sänkt reduktionsplikt också gynnar vårt lantbruk så att vi får mer klimatsmart svensk mat. Det gynnar även vårt skogsbruk så att vi får fler klimatsmarta produkter liksom vår kollektivtrafik då det kommer att bidra till hundratals miljoner i minskade kostnader för kollektivtrafiken i vårt land.

I princip samtliga regioner i Sverige kör sina bussar på förnybart, och vad hände med förnybart när vi sänkte reduktionsplikten? Jo, priset gick ned mer på förnybar diesel än på fossil diesel. Hur kommer då det sig? Jo, vi hade en väldigt dåligt fungerande marknad, så när priset på vanlig diesel sjönk med strax över 4 kronor per liter sjönk priset på HVO 100 med mer än 6 kronor per liter.

Bara över en natt sänkte vi alltså de årliga kostnaderna för kollektivtrafiken med hundratals miljoner kronor. Detta var till nytta för kollektivtrafiken, Kajsa Fredholm.

Anf. 160 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Inledningsvis nämnde Martin Kinnunen något i stil med att det inte går att lägga fram en klimathandlingsplan som leder till att klimatmålen nås i början av en mandatperiod. Jag vet inte om det var de exakta orden.

När regeringen tillträdde fanns det underlag som myndigheterna hade fått i uppdrag att ta fram inför den klimathandlingsplan som man visste skulle läggas fram i början av mandatperioden. Det var underlag från länsstyrelserna, från Tillväxtanalys och från Naturvårdsverket som innehöll en lång rad åtgärdsförslag för att bygga vidare på den klimatpolitik som redan fanns eller i vissa fall utveckla den. Där fanns till exempel förslag om att skruva på reduktionsplikten så som den såg ut då.

När Sverigedemokraterna tillsammans med regeringspartierna nu har lagt fram en klimathandlingsplan har man aktivt valt att inte ta in flera, eller näst intill någon, av de åtgärder där det fanns underlag. Det finns alltså förutsättningar att göra väldigt mycket mer.

Martin Kinnunen inledde också med att säga att klimathandlingsplanen ledde till sänkta utsläpp, ekonomisk tillväxt och folklig förankring. Jag menar att Miljöpartiet har en klimatpolitik som leder till mycket mer sänkta utsläpp, en mycket starkare ekonomisk utveckling och en bredare folklig förankring. Just acceptans är en central fråga.

Klimatpolitiska rådet säger att det saknas både analys av och strategi för hur regeringen avser att arbeta för att uppnå ökad acceptans och kostnadseffektivitet i klimatpolitiken. Min fråga gäller den folkliga förankringen och acceptansen. Vad är det Martin Kinnunen menar återfinns i klimathandlingsplanen när det gäller detta?

Anf. 161 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt frågan. Folklig förankring bygger ju på att vi har val till Sveriges riksdag. Vi väljer människor som ska sitta här i kammaren som folkets främsta företrädare. Sedan fattar man beslut som baseras på den politik man gick till val på. Det är precis detta som sker nu. Vi har myndigheter som kommer med inspel, tips och förslag. Det är en jättebra process, men vi har folkligt valda representanter som beslutar om politiken. Man försöker att se till vad ens väljare byggde sin röst på.

Att vi genomför det som vi lovade väljarna att göra är grunden för den folkliga förankringen. En majoritet av partierna i Sveriges riksdag gick till val på att sänka reduktionsplikten. Flertalet av partierna i regeringsunderlaget gick till val på att sänka reduktionsplikten till just den nivå som den hamnade på eller lägre. Det är folklig förankring för min del.

Om Miljöpartiets politik hade byggts på folklig förankring, och om alla människor såg klimathotet och klimatfrågan som det allra viktigaste och var beredda att skuldsätta kommande generationer, hade Miljöpartiet varit ett betydligt större parti. Jag förstår att Miljöpartiet har svårt att förstå sig på folklig förankring, för det är inte det Miljöpartiets politik bygger på.

Anf. 162 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Inledningsvis svarade Martin Kinnunen på vad folklig förankring innebär. Han menade följande: När vi har folkvalda politiker som tar fram en klimatpolitik har den folklig förankring i och med att den baseras på det partierna har gått till val och sedan blivit valda på. Med den definitionen har all klimatpolitik som har existerat under samtliga tidigare regeringar haft folklig förankring, eftersom det alltid har varit demokratiskt valda regeringar.

Det tydliggör inte vad i regeringens nuvarande klimathandlingsplan som skulle bidra till folklig förankring. Detta stärker Klimatpolitiska rådets slutsats att det saknas både analys och strategi när det gäller hur regeringen avser att arbeta för att uppnå ökad acceptans för klimatpolitiken.

Jag kan konstatera att Sverigedemokraterna inte har arbetat aktivt för att öka stödet för en klimatpolitik som gör att vi når målen och minskar utsläppen tillräckligt mycket för att skydda befolkningen från de allvarligaste klimatrelaterade riskerna.

Martin Kinnunen nämnde i sitt svar någonting om kommande generationer och kostnader för dem. Miljöpartiet kan bara konstatera att kostnaderna för kommande generationer kommer att bli enorma om vi inte minskar utsläppen och klarar klimatomställningen. Det hade varit väldigt önskvärt om Sverigedemokraterna aktivt kunde börja jobba för att skapa acceptans för klimatpolitik i stället för att aktivt motarbeta den.

Jag vill avsluta med att tacka alla för en väldigt lång men också väldigt givande klimatpolitisk debatt.

Anf. 163 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Ett problem har ju varit att tidigare regeringar inte har byggt sin politik på folklig förankring. Man har inte gått till val på att införa en reduktionsplikt och har inte berättat vad den kommer att leda till. Man har i stället gått till val med en dåvarande finansministerkandidat, Magdalena Andersson, som talat om att det redan var för dyrt att tanka och att man inte skulle höja drivmedelsskatterna.

Vad gjorde då Magdalena Andersson efteråt? Jo, hon höjde drivmedelsskatterna. När man införde reduktionsplikten – detta skedde när Miljöpartiet satt i regeringen – gjorde man samtidigt en kraftig sänkning av dieselpriset, så människor upptäckte inte ens att reduktionsplikten hade införts. Kostnaderna för mer HVO i tanken tog ut skattesänkningen på diesel på strax över kronan, så människor märkte ingenting.

Jag skulle vilja påstå att man helt enkelt försökte föra väljarna och folket bakom ljuset. Man berättade inte vilken politik man egentligen ämnade

genomföra. Det var också därför denna politik kapsejsade. Det är därför vi har socialdemokrater som numera erkänner att politiken inte hade folklig förankring och att den inte gynnade vanligt folk.

Med detta tackar jag för en lång och trevlig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

Prot. 2023/24:117
20 maj

*Regeringens klimat-
handlingsplan – hela
vägen till nettonoll*

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 maj

2023/24:759 Nedskärningar i landets skolor

av *Aida Birinxhiku* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:760 Utformningen av teckenspråksutbildning för föräldrar

av *Jessica Rodén* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:761 Tvåstatslösningen

av *Ola Möller* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:762 Barns kontakt med båda föräldrarna vid vårdnadstvister

av *Runar Filper* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:763 Barnmanipulation i vårdnadstvister

av *Angelica Lundberg* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:764 Förtroendet för WHO

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 maj

2023/24:913 Körkortsturism

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:914 Delningsbostäder

av *Katarina Luhr* (MP)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:915 Arbetsolycksrapportering hos Samhall AB

av *Jonathan Svensson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:916 Elevers mående i svensk skola

av *Mathias Tegnér* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:917 Ambassadören mot människohandel

av *Helena Vilhelmsson* (C)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:918 Kinesisk anodfabrik i Torsboda

av *Kerstin Lundgren* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 maj

2023/24:888 Systematisk desinformation i sociala medier

av *Linus Sköld* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:889 Politiskt vinklad desinformation i sociala medier

av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2023/24:892 Systematisk desinformations påverkan på demokratin

av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:893 En rättvis valutgång

av *Linus Sköld* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 19.04.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 36 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 64 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 11 anf. 110 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om ordförande i EU-nämnden	1
§ 3	Meddelande om statsministerns frågestund	1
§ 4	Meddelande om särskild debatt om fortsatt stöd till Ukraina	1
§ 5	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 6	Prövning av ärenden enligt EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar	2
	Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU29.....	2
	(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	2
§ 7	Samverkan om kontracykliska buffertvärden	2
	Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU31.....	2
	(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	2
§ 8	Riksrevisionens rapport om nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm.....	2
	Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU9.....	2
	Anf. 1 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	2
	Anf. 2 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	3
	Anf. 3 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	5
	(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	7
§ 9	Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå.....	7
	Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU16	7
	Anf. 4 FREDRIK MALM (L)	7
	Anf. 5 NADJA AWAD (V) replik.....	8
	Anf. 6 FREDRIK MALM (L) replik	8
	Anf. 7 NADJA AWAD (V) replik.....	9
	Anf. 8 FREDRIK MALM (L) replik	9
	Anf. 9 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	10
	Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik	10
	Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	10
	Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik	11
	Anf. 13 ANDERS ÅDAHL (C) replik	12
	Anf. 14 FREDRIK MALM (L) replik	12
	Anf. 15 ANDERS ÅDAHL (C) replik	13
	Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik	13
	Anf. 17 ÅSA WESTLUND (S)	14
	Anf. 18 PATRICK RESLOW (SD) replik	16
	Anf. 19 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	16
	Anf. 20 PATRICK RESLOW (SD) replik	17
	Anf. 21 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	17
	Anf. 22 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	18
	Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	19
	Anf. 24 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	19
	Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	20
	Anf. 26 PATRICK RESLOW (SD).....	20
	Anf. 27 NADJA AWAD (V) replik.....	22
	Anf. 28 PATRICK RESLOW (SD) replik	22

Anf. 29 NADJA AWAD (V) replik	23
Anf. 30 PATRICK RESLOW (SD) replik	23
Anf. 31 NADJA AWAD (V).....	24
Anf. 32 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	26
Anf. 33 ANDERS ÅDAHL (C)	27
Anf. 34 MATHIAS BENGTSSON (KD).....	29
Anf. 35 CAMILLA HANSÉN (MP).....	30
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	31
§ 10 Åtgärder för tryggare bostadsområden.....	32
Civilutskottets betänkande 2023/24:CU20.....	32
Anf. 36 ROGER HEDLUND (SD)	32
Anf. 37 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	34
Anf. 38 DAVID JOSEFSSON (M).....	38
Anf. 39 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	40
Anf. 40 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	41
Anf. 41 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	41
Anf. 42 DAVID JOSEFSSON (M) replik.....	42
Anf. 43 MARKUS KALLIFATIDES (S)	42
Anf. 44 LARRY SÖDER (KD).....	44
Anf. 45 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	45
Anf. 46 LARRY SÖDER (KD) replik	46
Anf. 47 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	46
Anf. 48 LARRY SÖDER (KD) replik	47
Anf. 49 TREDJE VICE TALMANNEN.....	48
Anf. 50 PATRIK KARLSON (L)	48
Anf. 51 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	50
Anf. 52 PATRIK KARLSON (L) replik.....	50
Anf. 53 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	50
Anf. 54 PATRIK KARLSON (L) replik.....	51
Anf. 55 KATARINA LUHR (MP).....	51
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	54
§ 11 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll	54
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24:MJU15	54
Anf. 56 JYTTE GUTELAND (S)	54
Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M)	56
Anf. 58 RICKARD NORDIN (C) replik.....	59
Anf. 59 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	59
Anf. 60 RICKARD NORDIN (C) replik.....	59
Anf. 61 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	60
Anf. 62 JYTTE GUTELAND (S) replik	60
Anf. 63 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	60
Anf. 64 JYTTE GUTELAND (S) replik	61
Anf. 65 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	61
Anf. 66 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	62
Anf. 67 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	62
Anf. 68 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	62
Anf. 69 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	63
Anf. 70 KAJSA FREDHOLM (V) replik	63
Anf. 71 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	64

Anf. 72	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	64
Anf. 73	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	64
Anf. 74	KAJSA FREDHOLM (V)	65
Anf. 75	RICKARD NORDIN (C) replik	67
Anf. 76	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	67
Anf. 77	RICKARD NORDIN (C) replik	67
Anf. 78	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	68
Anf. 79	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	68
Anf. 80	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	68
Anf. 81	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	69
Anf. 82	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	69
Anf. 83	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	70
Anf. 84	RICKARD NORDIN (C) replik	72
Anf. 85	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	72
Anf. 86	RICKARD NORDIN (C) replik	72
Anf. 87	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	73
Anf. 88	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	73
Anf. 89	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	74
Anf. 90	ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	74
Anf. 91	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	75
Anf. 92	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	75
Anf. 93	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	75
Anf. 94	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	76
Anf. 95	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	76
Anf. 96	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	76
Anf. 97	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	76
Anf. 98	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	77
Anf. 99	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	77
Anf. 100	RICKARD NORDIN (C)	77
Anf. 101	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	81
Anf. 102	RICKARD NORDIN (C) replik.....	81
Anf. 103	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	82
Anf. 104	RICKARD NORDIN (C) replik	83
Anf. 105	ELIN SÖDERBERG (MP).....	83
Anf. 106	RICKARD NORDIN (C) replik	88
Anf. 107	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	89
Anf. 108	RICKARD NORDIN (C) replik	89
Anf. 109	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	90
Anf. 110	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	90
Anf. 111	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	91
Anf. 112	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	91
Anf. 113	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	92
Anf. 114	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	93
Anf. 115	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	93
Anf. 116	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	93

Anf. 117	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	94
Anf. 118	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	94
Anf. 119	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	95
Anf. 120	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	95
Anf. 121	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	95
Anf. 122	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	96
Anf. 123	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	96
Anf. 124	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	97
Anf. 125	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	97
Anf. 126	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	98
Anf. 127	RICKARD NORDIN (C) replik.....	102
Anf. 128	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	102
Anf. 129	RICKARD NORDIN (C) replik.....	103
Anf. 130	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	103
Anf. 131	JYTTE GUTELAND (S) replik	103
Anf. 132	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	104
Anf. 133	JYTTE GUTELAND (S) replik	104
Anf. 134	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	105
Anf. 135	TREDJE VICE TALMANNEN.....	105
Anf. 136	JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	106
Anf. 137	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	106
Anf. 138	JOAKIM JÄRREBRING (S) replik.....	107
Anf. 139	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	107
Anf. 140	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	107
Anf. 141	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	108
Anf. 142	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	108
Anf. 143	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	108
Anf. 144	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	108
Anf. 145	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	108
Anf. 146	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	109
Anf. 147	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	110
Anf. 148	ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S)	110
Anf. 149	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	112
Anf. 150	ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S) replik	112
Anf. 151	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	113
Anf. 152	ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S) replik	113
Anf. 153	ANDREA ANDERSSON TAY (V)	114
Anf. 154	JOAKIM JÄRREBRING (S)	115
Anf. 155	MARTIN KINNUNEN (SD)	116
Anf. 156	KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	117
Anf. 157	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	117

Anf. 158 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	118	Prot. 2023/24:117
Anf. 159 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	118	20 maj
Anf. 160 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	119	_____
Anf. 161 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	119	
Anf. 162 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	120	
Anf. 163 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	120	
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	121	
§ 12 Anmälan om interpellationer.....	121	
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	121	
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	122	
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 19.04.....	122	